

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
2253

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

H 6 ΝΕΓ

ΙΔΡΥΜΑ

"ΣΙΒΙΤΑΝΙΔΕΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ,"

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Παισιών (Π.ΣΤ.)

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΥΠΟ

ΠΕΤΡΟΥ ΣΤ. ΠΑΠΑΔΕΑ

Καθηγητού τῆς Σχολῆς

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΩΝ Α΄ & Β΄ ΕΞΑΜΗΝΩΝ ΦΟΙΤΗΣΙΩΣ

128

ΑΘΗΝΑΙ

1949

Ι Δ Ρ Υ Μ Α

“ΣΙΒΙΤΑΝΙΔΕΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ”

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Παισαδίοι (Π. ΣΤ)

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

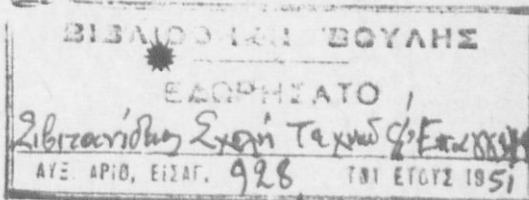
Υ Π Ο

ΠΕΤΡΟΥ ΣΤ. ΠΑΠΑΔΕΑ

Καθηγητού τής Σχολής

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΩΝ Α΄ & Β΄ ΕΞΑΜΗΝΩΝ ΦΟΙΤΗΣΕΩΣ

ΑΘΗΝΑΙ

1949

002
KΛΣ
Στ2B
2253

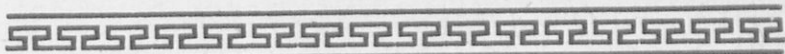
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΜΕΘΕΩΡΗΤΙΚΑ
ΑΝΙΣΤΡΟΦΙΜΑΤΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΜΕΝΩΝ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο ΥΜΝΟΣ
ΤΗΣ ΣΙΒΙΤΑΝΙΔΕΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ Τέχνη τῶν ὀνείρων μας μαγνήτης
τὴν ποθητὴ ἡμέρα καρτερεῖ
ποῦ θὰ τὴν ἀνυψώσῃ ὁ τεχνίτης
καθὼς τὴν εἶχαν οἱ παλιοὶ καιροί.

Αὐτὸ ποθεῖ τὸ Ἔθνος καὶ προσμένει
σὲ πάλῃ τῶν λαῶν εἰρηνικὴ
νὰ ξαπλωθοῦν ξανά στὴν οἰκουμένη
ρυθμοὶ ἀπὸ πνοὴ Ἑλληνικὴ.

Καθένας ἀπὸ μᾶς ἄς προσπαθήσῃ
νὰ δώσῃ τέτοια δόξα στὴ Φυλὴ
καὶ στοὺς Σιβιτανίδας ποῦχουν χτίσει } δις
βωμὸ τῆς Τέχνης τούτῃ τῇ Σχολῇ.

του ὅμως καρδιά καί τὰ φιλόανθρωπα αἰσθήματά του δέν τὸν ἄφησαν ν' ἀπολαύσῃ μόνος τὸν πλοῦτον του καὶ ἤρχισε νὰ κάνη μεγάλας δωρεάς, αἱ ὁποῖαι τὸν ἀνέδειξαν εὐεργέτην τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας. Δέν ὑπάρχει ἐκεῖ Ἑλληνικὸν Νοσοκομεῖον, Ἐκκλησία, Σχολεῖον ἢ Ὁρφανοτροφεῖον, τὰ ὁποῖα νὰ μὴν ἐδέχθησαν τὸν ὄβολόν τοῦ αἰμνήστου ὁμογενοῦς.

Ἐν Αἰγύπτῳ ὁ Βασιλεὺς Σιβιτανίδης διὰ τῆς ἐν γένει δράσεώς του προσεῖλκυσε τὴν συμπάθειαν, τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν ὄχι μόνον τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν κατοίκων αὐτῆς. Ἐξελέγη Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀλεξανδρείας, ἀπεσύρθη δὲ ἀπὸ τὴν διαχειρίσιν τῶν κοινῶν μόνον ὅταν τὸν ἐκούρασαν τὰ χρόνια. Ἀπέθανε πολὺ γέρον εἰς ἡλικίαν 91 ἐτῶν τὴν 3ην Ἰουλίου 1921.

Τὸ μεγαλύτερον καὶ τελειότερον ἔργον του, ἡ Σιβιτανίδειος Σχολὴ Τεχνῶν καὶ Ἐπαγγελμάτων, ἰδρύθη μετὰ τὸν θάνατόν του ἀπὸ τῆν μεγάλην περιορισίαν του, τὴν ὁποίαν σχεδὸν ὀλόκληρον κατέλιπεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, ὡς κληρονόμον του, διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον. Τὰ ἐξαιρετικῶς φιλογενῆ καὶ πατριωτικὰ αἰσθήματά του τὸν παρεκίνησαν νὰ κάμη τὴν εὐγενῆ καὶ γενναίαν ταύτην χειρονομίαν. Τὴν πάλλουςαν ἐξ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀγάπης διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα ψυχὴν του, τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς αὐτὴν καὶ τὰ ὕψηλά αἰσθήματά του μᾶς φανερώνουν αἱ ὀλίγα αὐταὶ γραμμαὶ τῆς διαθήκης του: «Θερμῶς παρακαλῶ τοὺς ἐκτελεστάς καὶ τὸν κληρονόμον μου νὰ ἐκτελέσωσι ταύτας ἀκριβῶς καὶ τὸ ταχύτερον, φροντίζοντες ὅπως, ἅμα τῇ πληρωμῇ τῶν κληροδοτημάτων, τῇ μεταβιβάσει εἰς Ἀθήνας τοῦ ὑπολοίπου τῆς περιουσίας μου καὶ τῇ καταθέσει αὐτῆς παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος, ἰδρυθῇ ἡ ἐν λόγῳ Σχολὴ, μνημεῖον αἰδίου τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ φιλεργίας, Ἐστία δὲ ἐθνικῆς φιλοπονίας διὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ πρὸς δόξαν τῆς φιλότατης Πατρίδος».

Ὁλόκληρος ἡ ζωὴ τοῦ Βασιλείου Σιβιτανίδου πρέπει νὰ γίνῃ παράδειγμα εἰς πάντα καὶ τὸ ὄνομά του νὰ μείνῃ ἀληθινόν. Καὶ θὰ μείνῃ ἀφοῦ τὸ ἔθεμελίωσε μὲ τὸ τεράστιον αὐτὸ ἔργον. Τὰ παιδιὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὰ ὁποῖα ἔρχονται εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Βασιλείου Σιβιτανίδου διὰ νὰ μάθουν μίαν τέχνην, μὲ τὴν ὁποίαν, ὡς ἐφόδιον, θὰ παλαίσουν εἰς τὴν

ζωὴν καὶ θά σταδιοδρομήσου, μὲ εὐγνωμοσύνην καὶ σεβασμὸν θά προφέρουν τὸ ὄνομά του καὶ θά ἐμπνέωνται ἀπὸ τὰ φιλόανθρωπα ἔργα του καὶ ἀπὸ τὰ πρὸς τὴν Πατρίδα αἰσθηματά του.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ο ΦΡΕΑΝΤΛΗΣ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχὸς ἀλλὰ φιλομαθής, ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ ἔτος 280 π. Χ. διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἔγινε τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος. Εἴκοσι σχεδὸν ὀλόκληρα ἔτη παρηκολούθει μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου του. Ὅλοι ἐγνώριζαν ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο πολὺ πτωχός, τόσο πτωχός, ὥστε, ἐπειδὴ δὲν εἶχε χρήματα ν' ἀγοράσῃ πάπυρον, ἔγραφεν, ὅσα ἤκουεν ἀπὸ τὸν σοφὸν διδάσκαλόν του, ἐπάνω εἰς ὄστρακα.

Ὁ Κλεάνθης ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν ἠσχολεῖτο μὲ καμμίαν ἐργασίαν, ἐπειδὴ ὅλην τὴν ἡμέραν ἠσχολεῖτο μὲ τὴν παρακολούθησιν καὶ τὴν μελέτην τῶν μαθημάτων του. Πῶς ἐζοῦσε λοιπὸν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; Ποῖος τοῦ ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἔκλεπτε; Μήπως ἐζοῦσε μὲ κανένα ἄλλον ἀτιμον τρόπον; Τοιοῦτου εἴδους ὑποψίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται περὶ αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποῖου ὑπήγετο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, ἐκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ τὸν ἐξετάσῃ πῶς ζῆ τόσα ἔτη χωρὶς ἐργασίαν. Ὁ Κλεάνθης τότε ἠναγκάσθη νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του μερικοὺς κηπουροὺς τῶν Ἀθηνῶν, οἱ ὁποῖοι ἔθεβαίωσαν τοὺς δικαστὰς ὅτι τὰς νύκτας εἰργάζετο εἰς τοὺς κήπους των. Ἀντλοῦσε νερὸ ἀπὸ τὰ πηγάδια καὶ ἐπότιζε τὰ κηπουρικά. Τοιοῦτοτρόπως ἀπεδείχθη ὅτι ἐπερνοῦσε τὰς ἡμέρας του ἀσχολούμενος μόνον μὲ τὰ μαθήματά του, μὲ τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα ἐκέρδιζεν ἐκ τῆς νυκτερινῆς ἐργασίας του.

Οἱ Ἄρεοπαγῖται καὶ ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ

* Τὰ ἐκ τοῦ «Γεροστάθη» τοῦ Λέοντος Μελά ληφθέντα ἠλοποιήθησαν γλωσσικῶς.

ἐπήνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάν-
θους καὶ ἐψήφισαν πρὸς ἐνίσχυσίν του χρηματικὴν βοήθειαν,
διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀνετώτερα τὰς σπουδὰς του. Ἀπὸ τότε
ἐπωνομάσθη Φρεάντλης, διότι ἐζοῦσεν ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν
φρεάτων.

Ὁ Κλεάνθης ἀνεδείχθη ὁ ἰκανώτερος ἐκ τῶν μαθητῶν
τοῦ Ζήνωνος καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς
τὴν διδασκαλίαν τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας.

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ

Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, κατὰ τὸ ἔτος 383 π. Χ., ἐγεν-
νήθη παιδίον ἀδύνατον, πτωχὸν καὶ φιλάσθενον. Εἰς ἡλικίαν
ἐπτὰ ἐτῶν ἔχασε τοὺς γονεῖς του καὶ παρεδόθη εἰς παιδα-
γωγόν, διὰ νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν μόρφω-
σίν του.

Μίαν ἡμέραν ἠκολούθησε τὸν παιδαγωγόν του εἰς τὸ
δικαστήριον. Ἐκεῖ ἤκουσε τὸν ρήτορα Καλλίστρατον καὶ
εἶδεν ὅτι ὄλοι τὸν ἐθαύμαζαν καὶ τὸν ἐπαινοῦσαν. Ἀπὸ ἐκεί-
νην τὴν στιγμήν ἠσθάνθη σφοδροτάτην ἐπιθυμίαν ν' ἀναδει-
χθῆ καὶ αὐτὸς ρήτωρ μέγας καὶ εὐγλωττος, ὅπως ὁ Καλ-
λίστρατος. Ἄφησε λοιπὸν ὅλα τὰ ξένα πρὸς τὴν ρητορικὴν
μαθήματα καὶ περιωρίσθη εἰς ὅσα ἐνόμιζεν ὅτι θὰ τὸν ἀνα-
δείξουν ἔνδοξον ρήτορα.

Δὲν ἄρκοῦν ὁμῶς οἱ κανόνες τῆς ρητορικῆς διὰ νὰ γίνῃ
κανεὶς ρήτωρ δεινός· ἀπαιτοῦνται καὶ φυσικὰ προτερήματα.
Αὐτὸ ὁμῶς τὸ ὄρφανὸ παιδί ἔχει μόνον δὲν εἶχε τὰ ἀπαιτού-
μενα φυσικὰ προτερήματα, ἀλλὰ δυστυχῶς, εἶχε πολλὰ φυ-
σικὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια τὸν ἠμπόδιζαν ν' ἀναδειχθῆ ρή-
τωρ εὐγλωττος καὶ δεινός. Τὸ σῶμα του ἦτο ἀσθενικὸν καὶ
ἰσχνόν, ἡ φωνὴ του ἀδύνατος, τρεμουλιαστὴ καὶ ἀποκρου-
στικὴ. Ἡ γλῶσσα του ἐτραύλιζε καὶ ἡ προφορὰ τῶν λέξεων
ἦτο ἀσαφής. Ἡ παραμικρὰ ταραχὴ καὶ ὁ ἐλάχιστος θόρυθος
τοῦ προξενοῦσαν πνευματικὴν σύγχυσιν καὶ διέκοπταν τὸν
εἰρμόν τῶν σκέψεών του. Ὅσάκις ὠμιλοῦσεν ἔκανε σπασμω-
δικὰς κινήσεις καὶ ἀνεσθήκωνε νευρικὰ τοὺς ὤμους.

“Όταν διὰ πρώτην φοράν παρουσιάσθη ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων διὰ ν’ ἀγορεύσῃ, προεκάλεσε τὰ γέλια καὶ τὰς εἰρωνείας τῶν ἀκροατῶν του. Ἀπληγισμένος καὶ περίλυπος κατήλθεν εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ἐκεῖ, εὐτυχῶς, συνήντησε γέροντα ἀγαθόν, Εὐνόμον ὀνομαζόμενον, ὁ ὁποῖος προσεπάθησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ θάρρος, τοῦ ἔδωσε δὲ συμβουλὰς πῶς νὰ διορθῶσῃ τὰ ἐλαττώματά του καὶ τοῦ συνέστησε ἰδιαιτέρως νὰ ἔχῃ θέλησιν σταθερὰν καὶ ἐπιμονήν, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν του.

Σύμφωνα μὲ τὰς παραγγελίας τοῦ Εὐνόμου ἄρχισε μὲ ἐπιμονήν νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμα του, διὰ νὰ τὸ δυναμώσῃ. Ἀνέβαινε ἀνηφορικοὺς δρόμους καὶ ἀπήγγελλε συγχρόνως στίχους, διὰ ν’ ἀναπτύξῃ τοὺς πνεύμονάς του καὶ τὴν φωνήν του. Προσπαθοῦσε νὰ ἐκφωνῇ λόγους, ἀφοῦ προηγουμένως ἔθετε χαλίκια εἰς τὸ στόμα του, διὰ νὰ διορθώσῃ τὴν τραυλότητα τῆς γλώσσης του. Διὰ νὰ συνηθίσῃ εἰς τοὺς θορύβους τοῦ ἀκροατηρίου, κατέβαινε εἰς τὸ Φάληρον καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους του ἐνώπιον τῆς βοῆς τῶν συντριβομένων εἰς τοὺς βράχους κυμάτων. Διὰ ν’ ἀποβάλῃ τὸ ἐλάττωμα τῆς ἀνασηκώσεως τῶν ὠμων, ἐκρέμαζεν ἐκ τῆς ὀροφῆς δύο ξίφη, τῶν ὁποίων αἱ αἰχμαὶ ἤγγιζαν εἰς τοὺς ὠμούς του. Πρὸς τούτοις διὰ ν’ ἀποκτήσῃ ἱστορικὰς γνώσεις καὶ πολιτικὴν ἐμπειρίαν, ἀντέγραψεν ὀκτῶ φοράς ὀλόκληρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου.

Τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγῶνες ἱκανοποίησαν ἐπὶ τέλους τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νέου αὐτοῦ. Ἡ ἐπίμονος καὶ σταθερὰ θέλησίς του τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὸν κατέστησε τὸν μέγιστον καὶ τὸν δεινότατον ἐκ τῶν ρητόρων τῆς ἀρχαιότητος. Ὁ νέος οὗτος ἦτο ὁ Δημοσθένης. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὄλοι οἱ σύγχρονοὶ του Ἕλληνας τὸν ἐθαύμαζαν διὰ τὴν εὐγλωττίαν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μεγάλην του φιλοπατρίαν καὶ τὸν ἔρωτά του πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁρθότατα ἐπομένως ἔλεγαν οἱ πρόγονοί μας, ὅτι τὰ πάντα δύναται κανεὶς νὰ κατορθώσῃ, ἐὰν δὲν ἀποφεύγῃ τὸν ἀναγκαῖον κόπον.

Ο ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΔΙΚΟΥ

Μετάφρασις Π. ΠΑΠΑΔΕΑ

Ὁ Πρόδικος ὁ σοφὸς εἰς τὸ σύγγραμμά του περὶ τοῦ Ἑρακλέους ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: Ὅτε ὁ Ἑρακλῆς μετέβαινεν ἐκ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν φαίνονται οἱ νέοι ἂν θ' ἀκολουθήσουν κατὰ τὸν βίον των τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς ἢ τὴν ὁδὸν τῆς κακίας, ἐξῆλθεν εἰς τόπον ἤσυχον καὶ ἐσκέπτετο ποίαν ἐκ τῶν δύο ὁδῶν ν' ἀκολουθήσῃ. Ἐφάνησαν τότε νὰ ἔρχωνται πρὸς αὐτὸν δύο γυναῖκες. Ἡ μία ἦτο εὐπρόσωπος καὶ εὐγενής, καθαρὰ καὶ σεμνή, μὲ φόρεμα λευκὸν καὶ ἐβάδιζε μὲ σωφροσύνην. Ἡ ἄλλη ἦτο παχύσαρκος καὶ μαλθακὴ, καλλωπισμένη ὑπερβολικὰ, ὥστε νὰ φαίνεται πιὸ λευκὴ καὶ πιὸ κόκκινη ἀπὸ ὅ,τι ἦτο εἰς τὴν πραγματικότητά, μὲ ἀνωρθωμένο τὸ σῶμα, ὥστε νὰ φαίνεται πιὸ ὑψηλὴ καὶ μὲ φόρεμα τέτοιο, ὥστε νὰ φαίνονται τὰ νεανικὰ τῆς κάλλη.

Ἐβάδιζαν καὶ αἱ δύο γυναῖκες πρὸς τὸν Ἑρακλῆ· ἡ πρώτη μὲ ἤσυχον καὶ σεμνὸν βῆμα, ἀλλ' ἡ δευτέρα ἔτρεξε διὰ νὰ προλάβῃ, ἐστάθη ἔμπρὸς εἰς τὸν Ἑρακλῆ καὶ τοῦ εἶπε: «Βλέπω, Ἑρακλῆ, ὅτι ἀπορεῖς ποίαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃς εἰς τὸν βίον σου. Λοιπὸν, ἐὰν ἀκολουθήσῃς ἐμέ, θὰ σὲ ὀδηγήσω εἰς ὁδὸν εὐκολωτάτην καὶ γεμάτην εὐχαριστήσεως, θ' ἀπολαύσης ὄλας τὰς ἡδονὰς καὶ θὰ διέλθῃς τὴν ζωὴν σου χωρὶς νὰ δοκιμάσῃς κανὲν δυσάρεστον. Καὶ πρῶτον δὲν θὰ ἔχῃς νὰ φροντίσῃς οὔτε περὶ πολέμων οὔτε περὶ ἄλλων ἐνοχλητικῶν ὑποθέσεων, ἀλλὰ θὰ διέλθῃς τὴν ζωὴν σου ἐξετάζων ποῖον φαγητὸν ἢ ποτὸν θὰ εὐρῆς εὐχάριστον ἢ τί θ' ἀκούσῃς καὶ θὰ ἴδῃς διὰ νὰ εὐχαριστήσῃς ἢ ποίας σχέσεις θὰ συνάψῃς διὰ νὰ εὐφρανθῇς περισσότερον ἢ κατὰ ποῖον τρόπον θὰ κοιμηθῇς ἀνετώτερα καὶ ἐν γένει πῶς θὰ χορτάσῃς ὄλας τὰς ἀπολαύσεις σου ὡς εὐχάριστον καὶ ἐν γένει πῶς θὰ χορτάσῃς ὄλας τὰς ἀπολαύσεις αὐτάς, δὲν ἔχεις νὰ φοβηθῇς μήπως σὲ ἀναγκάσω νὰ κουράσῃς τὸ σῶμα σου καὶ τὴν ψυχὴν σου, διὰ νὰ ἀποκτήσῃς αὐτά· θὰ χρησιμοποίησῃς αὐτά, τὰ ὅποια οἱ ἄλλοι μὲ τὴν ἐργασίαν τους παράγουν καὶ δὲν θ' ἀπέχῃς ἀπὸ οὐδέν, ἀπὸ τὸ ὅποιον εἶναι δυνατόν νὰ κερδίσῃς, διότι

ἐγὼ παρέχω εἰς τοὺς ὀπαδοὺς μου τὸ δικαίωμα νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ παντοῦ».

Καὶ ὁ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ ἤκουσεν αὐτά, ἠρώτησε: «Ποῖον εἶναι τὸ ὄνομά σου;» Ἐκείνη δὲ ἀπήντησεν: «Οἱ μὲν φίλοι μου με ὀνομάζουν Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ ἐχθροί μου, θέλοντες νὰ με δυσφημοῦν, με ὀνομάζουν Κακίαν».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπλησίασε καὶ ἡ ἄλλη γυναῖκα καὶ εἶπε: «Καὶ ἐγὼ, Ἡρακλῆ, ἦλθα πρὸς σέ, διότι γνωρίζω τοὺς γονεῖς σου καὶ διότι ἔμαθα τὴν ἀγαθὴν σου φύσιν καὶ ἐλπίζω ὅτι, ἂν βαδίσῃς τὴν ὁδὸν τὴν ἰδικήν μου, θὰ γίνῃς πολὺ καλὸς ἐργάτης τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων ἔργων. Δὲν θὰ σὲ ἐξαπατήσω με ὑποσχέσεις ἡδονῶν, ἀλλὰ θὰ σοῦ διηγηθῶ με ἀλήθειαν τὰ πράγματα, ὅπως ἀκριβῶς τὰ καθώρισαν οἱ θεοί. Ἐκ τῶν ἀγαθῶν πραγμάτων οὐδὲν ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας δίδουν οἱ θεοὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐὰν θέλῃς νὰ εἶναι εὐμενεῖς πρὸς σέ οἱ θεοί, πρέπει νὰ εὐχαριστῆς με τὰς πράξεις σου τοὺς θεοὺς. Ἐὰν θέλῃς ν' ἀγαπᾶσαι ἀπὸ τοὺς φίλους σου, πρέπει νὰ εὐεργετῆς τοὺς φίλους σου. Ἐὰν ἐπιθυμῆς νὰ θαυμάζεσαι ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, πρέπει νὰ προσπαθῆς νὰ εὐεργετῆς τὴν Ἑλλάδα. Ἐὰν θέλῃς ἡ γῆ νὰ σοῦ παρέχῃ ἀφθόλους κάρπους, πρέπει νὰ καλλιεργῆς με ἐπιμέλειαν τὴν γῆν. Ἐὰν θέλῃς διὰ τοῦ πολέμου τὴν πόλιν νὰ μεγαλώσῃς καὶ τοὺς μὲν φίλους νὰ ἐλευθερώσῃς, τοὺς δὲ ἐχθροὺς νὰ νικᾷς, πρέπει τὴν πολεμικὴν τέχνην καὶ θεωρητικῶς νὰ μάθῃς καὶ πρακτικῶς εἰς αὐτὴν νὰ ἐξασκηθῆς. Ἐὰν δὲ καὶ εἰς τὸ σῶμα θέλῃς νὰ εἶσαι δυνατός, πρέπει νὰ συνηθίζῃς τὸ σῶμα νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν νοῦν σου καὶ νὰ τὸ γυμνάξῃς με κόπους καὶ ἰδρώτα».

Καὶ ἡ Κακία λαθοῦσα τὸν λόγον εἶπε: «Βλέπεις, Ἡρακλῆ, πόσον δύσκολος καὶ μακρὰ εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ὁποία ὀδηγεῖ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν σοῦ ὑποδεικνύει αὕτη; Ἐγὼ ὅμως θὰ σὲ ὀδηγήσω εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἀπὸ ὁδὸν εὐκόλον καὶ βραχείαν». — ὦ ἀθλία, εἶπεν ἡ Ἀρετὴ, καὶ τί ἀγαθὸν ἔχεις σύ; Ποῖαν ἡδονὴν γνωρίζεις σύ, ἡ ὁποία κανένα κόπον δὲν καταβάλλεις ἕνεκα τῶν ἡδονῶν, οὔτε περιμένεις νὰ ἐπιθυμήσῃς αὐτάς, ἀλλὰ χορταίνεις ἀπὸ ὅλας πρὶν τὰς ἐπιθυμήσῃς; Τρῶγεις πρὶν πεινάσῃς καὶ πίνεις πρὶν διψάσῃς; κοιμᾶσαι ὄχι διότι εἶσαι κουρασμένη καὶ αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου, ἀλλὰ διότι δὲν ἔχεις τί νὰ κάνῃς; διδάσκεις τοὺς φίλους σου τὴν μὲν ἡμέραν νὰ κοιμῶνται,

τὴν δὲ νύκτα ν' ἀκολασταίνουσι. Οἱ θεοὶ σὲ ἀποστρέφονται, οἱ δὲ φρόνιμοι ἄνθρωποι σὲ περιφρονοῦν, τὸ γλυκύτερον δὲ ἐξ ὄλων τῶν ἀκουσμάτων, τὸν ἔπαινον, ποτὲ δὲν ἔχεις ἀκούσει, οὔτε ἔχεις ἀντικρύσει ποτὲ ἔργον καλὸν βγαλμένο ἀπὸ τὰ χέρια σου. "Ὅσοι, ἐξαπατῶμενοι ἀπὸ τὰ ψευδῆ θέληγτρά σου, γίνονται φίλοι σου, περνοῦν τὴν νεότητά των ὀκνηροί, φιλάσθενοι, κακοήθεις, ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πατρίδα καὶ περιφρονοῦνται ἀπὸ πάντας. Κατὰ τὰ γηρατεία των δὲ πάσχουν σωματικῶς καὶ ψυχικῶς ἐκ τῆς παραλυσίας τῆς νεότητός των, ἐντρέπονται ἐνθυμούμενοι τὸ παρελθόν των καὶ ἀντιλαμβάνονται ὅτι διεφύλαξαν διὰ τὸ γῆρας μόνον τὰ δυσάρεστα.

»Ἐγὼ ὁμῶς συγκατοικῶ μὲ τοὺς θεοὺς καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀγαθοὺς, ἔργον δὲ ὠραῖον οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπινον γίνεται χωρὶς ἐμέ. Τιμῶμαι παρὰ πάντων καὶ εἰς πάντας εἶμαι ἀγαθὴ καὶ πρόθυμος βοηθός. Εἰς τοὺς φίλους μου ἢ ἀπόλαυσις τῶν φαγητῶν καὶ τῶν ποτῶν εἶναι γλυκεῖα, διότι περιμένουν μέχρις ὅτου τὰ ἐπιθυμήσουν. Ὁ ὕπνος εἰς τοὺς φίλους μου εἶναι γλυκύτερος παρὰ εἰς ἐκείνους ποὺ δὲν κοπιᾶζουσιν, οὔτε ὅταν ἀφήνουν τὸν ὕπνον λυποῦνται, οὔτε πρὸς χάριν αὐτοῦ παραλείπουν ὅσα ὀφείλουν νὰ πράττουν. Καὶ οἱ μὲν νέοι χαίρουν, διότι ἐπαινοῦνται ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων, οἱ δὲ πρεσβύτεροι εὐχαριστοῦνται, διότι τιμῶνται ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

» Οἱ φίλοι μου εἶναι ἀγαπητοὶ εἰς τοὺς θεοὺς, ἀγαπητοὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὀφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα των. "Ὅταν δὲ φθάσῃ τὸ μοιραῖον τέλος τοῦ βίου, δὲν ρίπτονται εἰς τὸν τάφον ἄνευ τιμῶν καὶ δὲν λησμονοῦνται, ἀλλὰ μνημονεύονται εἰς τοὺς αἰῶνας ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ζοῦν εἰς τὰ ἄσματα αὐτῶν».

Ο ΑΣΩΤΟΣ ΥΙΟΣ

Μητροπολίτου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΦΩΣΤΙΝΗ

Εἶπαν ὅτι, ἂν ὄλο τὸ Εὐαγγέλιον εἶχε χαθῆ καὶ εἶχε σωθῆ μόνον ἡ περικοπὴ τῆς Παραβολῆς τοῦ Ἀσώτου, αὐτὴ μόνον θὰ ἦτο ἱκανὴ ν' ἀποδείξῃ ὅτι Θεὸς εἶναι αὐτός, ποὺ τὴν

συνέθεσε. Δέ θά μπορούσε ποτέ ἀνθρώπινο μυαλό νά ἐπινοήσῃ ἕνα τέτοιο ἀριστούργημα, πού σέ λίγες γραμμές κρύβει μιὰ δλόκληρη ζωή.

Ναί, ἕνα δρᾶμα δλόκληρο περιλαμβάνεται μέσα σ' αὐτήν τή θεσπέσια παραβολή, ἕνα δρᾶμα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Καί μέσα σ' αὐτήν, ὡσάν ἥλιος, διακρίνεται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο τὸν ἁμαρτωλό, τὸν ἄνθρωπο πού πλανήθηκε, γιὰ νά τὸν φωτίσῃ νάβρῃ τὸ δρόμο τὸν ἴσιο μόνος του. Τί ψυχολογημένα, τί θεσπέσια, πού εἶναι ὄλα βαλμένα, ἀπὸ τὸν μεγάλο Καλλιτέχνη σ' αὐτὴ τὴν παραβολή! Καί ὄλα ἀποτελοῦν τὴν Ἱστορία τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς. Τὸ πατρικὸ σπίτι εὐτυχισμένο κάτω ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ πατέρα, ὁ πειρασμὸς τοῦ ἐνὸς παιδιοῦ, ἡ ἀποπλάνησις, ὁ πόνος τοῦ πατέρα, ἡ δυστυχία τοῦ Ἀσώτου, ἡ ἐπιστροφή, ἡ χαρὰ τοῦ σπιτιοῦ, ὄλα αὐτὰ εἶναι συναισθήματα, πού, ποιὸς λίγο, ποιὸς πολύ, ὄλοι αἰσθανθήκαμε στὴ ζωῆ. Ἄλλ' ἄς ἀκολουθήσωμε τὸ δρᾶμα, ὅπως ὁ μέγας Καλλιτέχνης τὸ συνέθεσε :

Τί ἔλειπε ἀπὸ τὸ ἀνόητο παιδί, γιὰ νά θέλῃ νά ζητήσῃ ἄλλοῦ τὴν εὐτυχία; Ὅλα τὰ ἀγαθὰ τὰ εἶχε τὸ εὐλογημένο πατρικὸ του σπίτι καὶ κτήματα καὶ ποίμνια καὶ χρήματα καὶ ὑπηρεσίες καὶ ἀπ' ὄλα περισσότερο τὴν σκέπη τῆς πατρικῆς ἀγάπης. Ἄλλὰ αὐτὸς ἤθελε ἐλευθερία. Τὸ πατρικὸ σπίτι τοῦ φαινόταν σὰν φυλακή, ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα σὰν τυραννία καὶ οἱ ὠραῖοι οἰκογενειακοὶ δεσμοὶ δυσβάστακτο φορτίο. Νόμιζε πὼς ἄδικα περνοῦσαν οἱ ἡμέρες του. «Νά περιμένω ἐγώ, πότε θά πεθάνῃ ὁ πατέρας μου, νά γλεντήσω τὴ ζωῆ; Τότε θά ἔχω γεράσει. Πᾶνε τὰ νειᾶτα μου τότε! Ὅχι, ὄχι: Θά ζητήσω ἀπὸ τὸν πατέρα μου τὸ μερίδιό μου, πού μοῦ ἀνήκει, καὶ τότε θά ζήσω μόνος, εὐτυχισμένος! Θά ξανασάνω πιά!...»

Τὸ βασάνισε μερικὸν καιρὸ μὲς στὸ μυαλό του καὶ μιὰ μέρα τὸ ἔκαμε. Ὁ πατέρας του, μὲ ὄλη τὴ δύναμη τῆς πατρικῆς του ἀγάπης, προσπάθησε νά τὸν συγκρατήσῃ ἀπὸ τὸν κατήφορο, πού εἶχε πάρει. Μὰ ἐκεῖνος εἶχε διαφθαρῆ ψυχικῶς καὶ δὲν ἄκουε τίποτε.

Ὅταν κανεὶς δὲν παίρνῃ ἀπὸ συμβουλὲς καὶ λόγια, μόνον μιὰ δυστυχία μεγάλη θά μπορῇ νά τὸν κάμῃ νά συνέλθῃ. Ἔτσι σκέφθηκε ὁ πατέρας καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ μερίδιό του, μὲ πόνον βαθύ, γιὰτὶ προέβλεπε τὸ κατάντημά του. Ἐκεῖνος

πουλάει όλα τὰ κτήματά του καὶ τὰ κειμήλια ἀκόμη τὰ οἰκογενειακά, παίρνει όλα τὰ λεπτά καὶ φεύγει μακριά, ἐκεῖ πού δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὸν τυραννῆ ἡ ἰδέα, ὅτι μπορούσε νὰ τὸν φθάσῃ ἡ φροντίδα τοῦ πατέρα του.

Ἐκεῖ «διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως», λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Μέσα σ' αὐτὲς τὶς λίγες γραμμὲς βλέπει κανεὶς νὰ διαφαίνεται ὅλη ἡ κραιπάλη καὶ ἡ ἔξαχρείωση καὶ ἡ διαφθορά. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα; Μία μέρα βρέθηκε χωρὶς χρήματα, χωρὶς ροῦχα, χωρὶς στέγη, ἔξω στὸ δρόμο.

Ὅπου πήγαινε νὰ ζητήσῃ δουλειά, ὄλοι τὸν ἔδιωχναν. Ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ ἐμπιστευθῆ ὅτιδῆποτε σ' ἓναν τέτοιον ἄσωτο;

Κατήντησε νὰ βόσκη χοίρους σὲ μιὰ ἐρημιὰ καὶ νὰ θεωρῆ τὸν ἑαυτό του εὐτυχισμένο, ὅταν μπορούσε νὰ χορταίνει ἀπὸ τὰ ξυλοκέρατα, πού ἔτρωγαν τὰ ἀκάθαρτα ζῶα, γιατί οὔτε ἀπ' αὐτὰ δὲν τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ τρώγῃ. Μία μέρα πού ὁ ἀφεντικός του τὸν εἶδε νὰ τρώγῃ σὰ λιμασμένος τὴν τροφή τῶν χοίρων, τὸν ἀποπῆρε ἄγρια: «Δὲν τάχω τὰ ξυλοκέρατα γιὰ σένα, χαμένο κορμί, τάχω γιὰ τοὺς χοίρους μου, πού ἔχουν κάποιαν ἀξία. Σὺ εἶσαι ἓνα ἄχρηστο πρᾶγμα...» Καὶ τὸν ἔσπρωξε τόσο ἄγρια, πού, ὅπως ἦταν σκελετωμένος, κυλίστηκε μέσα στὸ βρωμερὸ βουρκο τῶν χοίρων.

Σὰ σηκώθηκε σὲ λίγο καὶ ἔμεινε μόνος του, κάθησε σὲ μιὰ πέτρα, ἀκούμπησε τὸ κεφάλι του στὰ λασπωμένα του χέρια καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ σὰ μωρὸ παιδί. Ὁρὲς ὀλόκληρες βουτήχτηκε στὸ κλάμα, χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ καταλάβῃ τὸ γιατί. Ἐπειτα ἔρριξε ἓνα βλέμμα στὰ περασμένα του, εἶδε τὸ πατρικὸ του σπίτι, τὴν ὀλόθερμη καὶ ὀλόγλυκεια ἀγάπη τοῦ πατέρα, τὰ πλοῦσια ἀγαθὰ, τοὺς εὐτυχισμένους ὑπῆρέτας του. Ὅλα τὰ εἶδε νὰ περνοῦν, σὰν ἀστραπή, ἀπὸ τὸ μυαλό του. Γιὰ μιὰ στιγμή νόμισε πὼς ζοῦσε μέσα ἐκεῖ καὶ ἓνας ἀναστεναγμὸς ἀνακουφίσεως βγήκε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του. Μὰ ἀμέσως συνῆλθε ἀπὸ τὴν ἔκσταση καὶ βρέθηκε πάλι στὴν σκληρὴ πραγματικότητα. Εἶδε τὰ κουρελιασμένα σακκιά, πού εἶχε φορέσει γιὰ ροῦχα του, εἶδε τὰ ξυπόλυτα πόδια του, εἶδε τοὺς χοίρους, εἶδε τὸ βόρβορο μὲ τὰ σημεῖα πού εἶχε πρὸ ὀλίγου κυλιστῆ, αἰσθάνθηκε βαθεῖα τὰ φαρμακερὰ λόγια τοῦ ἀγροίκου ἀφεντικοῦ του καὶ ἀγρίεψε, ἔσφιξε δυνατὰ τὰ δόντια του καὶ τὴ γροθιά του,

ἄρπαξε μιὰ σκληρὴ πέτρα στὸ χέρι, τὴν ἔσφιξε δυνατὰ μέσα στὰ κοκκαλιάρικα δάκτυλά του καὶ ἔτοιμάστηκε νὰ δώση μιὰ στὸ κεφάλι του, γιὰ νὰ ξεμπερδέψῃ μιὰ γιὰ πάντα τὴν ἔλεεινὴ ζωὴ του. . .

Μὰ ξαφνικὰ κάποια δύναμη τοῦ κράτησε τὸ χέρι καὶ κάποια φωνὴ τοῦ εἶπε μέσα του δυνατὰ: «Μὴ! Μὴν κάνῃς κακὸ κανένα στὸν ἑαυτὸ σου. Σήκω καὶ πήγαινε στὸν πατέρα σου, πέσε στὰ πόδια του καὶ ζήτησέ του ἔλεος καὶ θὰ σοῦ τὸ δώσῃ. . .» Πόσο γλυκὰ τοῦ φάνηκαν αὐτὰ τὰ λόγια! Τοῦ φάνηκε, πὼς τώρα μόνον ἄρχισε νὰ ξαναζῆ. Θὰ πάω, εἶπε ἀποφασιστικά, θὰ πάω, ναί, στὸν πατέρα μου, θὰ πέσω στὰ πόδια του καὶ θὰ τοῦ πῶ: «Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου. Τὸ ξέρω, μὲ τὸν βίον μου καὶ μὲ τὴν κατάντια μου ἀτίμασα τὸ τίμιον οἰκογενειακὸ μας ὄνομα καὶ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ τὸ φέρω πλέον. Μὰ γι' αὐτὸ ἐγὼ δὲ θέλω νὰ μὲ θεωρήσῃς πλέον παιδί σου. Ὑπηρετῆ σου πάρε με. . .»

Καὶ ἀμέσως σηκώθηκε καὶ πῆρε τὸ δρόμον τὸν μακρυνὸ πρὸς τὴν πατρίδα του. Τί γλυκὸς ὁ δρόμος τῆς μετανοίας καὶ τῆς ἐπιστροφῆς! Τοῦ φαινόταν, πὼς περπατοῦσε ἐπάνω ἀπὸ τὴν γῆ. Νᾶταν γι' αὐτὸν νὰ εἶχε φτερά καὶ νὰ πετοῦσε γρήγορα στὸ πατρικὸ του σπίτι, νὰ πεφτε στὰ πόδια τοῦ πατέρα του καὶ νάλεγε τὸ «ἡμαρτον»!

Ὁ ταλαίπωρος πατέρας! Ἄφ' ὅτου ἔφυγε τὸ παιδί του, μιὰ μέρα ἡσυχία δὲ βρῆκε. Κάθε ἀπόγευμα, βράδυ - βράδυ, ὅταν ὁ ἥλιος ἔγερνε στὴ δύση, ἔβγαινε ἔξω στὴν αὐλόπορτα καὶ ἔβλεπε τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ, πού γύριζαν ἀπὸ τὰ κτήματα μὲ τὰ ἄλογά τους τραγουδώντας μὲ χαρὰ καὶ εὐτυχία. Νόμιζε, πὼς θ' ἀκούσῃ καὶ τοῦ γιοῦ του τὸ τραγούδι, πὼς τώρα θὰ τὸν δῆ νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὴν γωνία τοῦ δρόμου, γιὰ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ στοργικά. Καί, ὅταν τὰ ἄλλα παιδιὰ περνοῦσαν, αὐτὸς ἀναστενάζε βαθιὰ καὶ ἄρχιζε ἓνα κλάμα. Δὲ στέγνωσε τὸ μάτι του, ἀφ' ὅτου ἔφυγε τὸ παιδί του. Ὅταν καμμιά φορὰ ἔβλεπε κανένα ζητιάνον, σηκωνόταν ἀνατριχιασμένος ἀμέσως ὀρθὸς καὶ τὸν δεχόταν μὲ λαχτάρια. Τοῦ φαινόταν, πὼς τὸ παιδί του γύριζε. Οἱ ὑπηρεταὶ ἔλεγαν μεταξύ τους: «Τρελλάθηκε ὁ καημένος ὁ γέρον. . .» Τέτοια λαχτάρια ἔδειχνε γιὰ τοὺς ζητιάνους.

Ἐνα ἀπόγευμα, μόλις ζύγωνε νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος, βγῆκε ὁ γέρον ἔξω στὴν αὐλόπορτα καὶ κάθησε στὴν πεζούλα, ὅπως συνήθιζε, γιὰ νὰ δῆ τὰ παλληκάρια, πού χαρού-

μενα θα γυρίσουν στο χωριό και είδε πρώτο - πρώτο, κάποιο ζητιάνο, πού πρόβαλε από την γωνία του δρόμου. «Ω, τόν δυστυχημένο!», είπε ο γέρος και τινάχτηκε ὄρθιος, για να δεχτή κι' αυτόν. Ήταν πεσιό και κόκκαλο από την πείνα και την κακομοιριά. Ἀντί για ρούχα ήταν με κάτι κουρέλια από σακκιά τυλιγμένος, ξυπόλυτος, ἄπλυτος, ἀχτένιστος, με τὰ μάτια του βαθουλωμένα μέσα στις κόγχες. Σὰ σκιά φαίνεται, πού σε κάνει ν' ἀνατριχιάζης ἅμα τὸν βλέπης.

Κοιτάζει κατάματα τὸν γέρο και ποτάμι τρέχουν τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια του. Ὁ γέρος ξέσπασε κι' ἐκείνος σε κλάματα και σὰν κάποια δύναμη να τὸν ἔσυρε, τρέχει πρὸς τὸ ζητιάνο με λαχτάρια. Ἐκείνος πέφτει στὰ πόδια του και φωνάζει με λυγμούς: «Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν και ἐνώπιόν σου...» Ὁ πατέρας τὸν σφίγγει στὴν ἀγκαλιά του και φωνάζει με κλάματα: «Παιδί μου... παιδί μου...».

Ἔτρεξαν οἱ ὑπηρετές να ἴδουν τί τρέχει και σὰν εἶδαν τὸ γέρο νάχη στὴν ἀγκαλιά του ἕνα κουρελιασμένο ζητιάνο «σίγουρα τρελλάθηκε ὁ γέρος», εἶπαν, και ζήτησαν με τρόπο ν' ἀποτραβήξουν τὸ ζητιάνο. Μὰ ὁ γέρος εἶχε τὸ παιδί του ἀγκαλιασμένο και τοὺς εἶπε με αὐστηρὸ τόνο, μὰ και με ὀλόθερμη στοργή: «Βγάλτε ἀπὸ πάνω του τὰ κουρελιασμένα ρούχα του και φορέστε του ὀλόλαμπρη στολή, δώστε του δακτυλίδι να βάλῃ στὸ σκελετωμένο χέρι του και ὑποδήματα στὰ γυμνά του πόδια και σφάξατε τὸ μόσχο τὸ σιτευτό, να εὐφρανθοῦμε σήμερα, γιατί τὸ παιδί μου ήταν νεκρὸ και ἀνεστήθη, ήταν χαμένο και βρέθηκε».

Και ἔγινε ἀνεκκλάλητη χαρὰ στὸ σπίτι αὐτὸ και ἡ εὐτυχία ἄπλωσε τὰ εὐεργετικά της φτερά και σκέπασε ὄλους. Ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα εἶχε θαυματουργήσει.

ΣΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ

Ω χρυσή νεότης δοξασμένου γένους!
νιώσε στὸ κορμί σου, στὴν ψυχὴ σου νιώσε
τὴν ὄρμην ἐκείνην και τὴν περηφάνια,
πού και στοὺς πολέμους, πού και στὴν εἰρήνη
ἄνδρας ἀνωπώνει κι' ἔθνη μεγαλύνει.

Γέμισε τὸ στήθος μὲ τὸ μεγαλεῖον,
ποῦ τριγύρω πνέει. Κλείσε στὴν καρδιά σου
τὴν ἀγία φλόγα τοῦ ἀρχαίου κόσμου,
πλάσε σὺ τὸ μέλλον εὐγενὲς καὶ μέγα,
ἢ αὐγὴ σὺ γίνου φωτεινοῦ αἰῶνος.

Σκέψου πὼς τὸ χῶμα, ποῦ μὲ ἰδρώτα βρέχεις,
τόχουνε ποτίσει Μαραθωνομάχοι,
πὼς σ' αὐτὰ τὰ ἴδια, τ' ἀγιασμένα μέρη,
ἔχουνε μεστώσει γενεὲς τῆς Νίκης
κι' ἔψαλαν τὸ κλέος κι' ἔψαλαν τὴ Δόξα.

Χαίρεται τὸ χῶμα, ποῦ βροντᾶς τὸ πόδι
μ' ὑψηλὸν τὸ πνεῦμα καὶ τὸ φρόνημά σου
κι' ἀπ' τῆς γῆς τὰ βάθη κι' ἀπ' τοὺς λόφους γύρω
μιὰ ἠχὴ μεγάλου ἀθανάτου κόσμου
γύρω σου ξαπλώνει σὰν τὴν εὐλογία.

”ὦ, τί δάκρυα ρέουν ἀπὸ τὰ βλέφαρά μας!
Τί ἀνατριχίλα τρέχει στὴν καρδιά μας!
Πὼς μεθᾶ τὸ πνεῦμα καὶ ξαναγεννᾶται
στῶν χρυσῶν μας χρόνων τὰ φωτοπελάγη,
ὅταν ἐμπροστά μας φλογερὴ διαθαίνης!

”ὦ χρυσὴ νεότης, ἡ μικρὴ πατρίς σου,
σκέψου, πὼς ὑπῆρξε κοσμοδοξασμένη
κι' ἀπὸ σένα ἐλπίζει κι' ἀπὸ σὲ προσμένει
νὰ τῆς δώσης πάλι τὸ ἀρχαῖον στέμμα,
τὴ χαρὰ τῆς Νίκης, τὴν αὐγὴ τῆς Τέχνης.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Ἐκ τοῦ βιβλίου «Ο ΞΕΝΟΣ» Ε. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ

Τὸ κρῦο ἦτανε φοβερὸ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέν-
νων· ὁ ἥλιος, πάρα πολὺ χλωμός, δὲν εἶχε ἀρκετὴ δύναμη
γιὰ νὰ ζεστάνη τὸ ἄμορφο χωριό. Χτισμένο στὴν κορφή τοῦ
πράσινου λόφου, φάνταζε σὰ ζωγραφιά, μὲ τὰ κάτασπρα

σπίτια του, τὸ ψηλὸ καμπαναριό του καὶ τὰ γύρω του βουνά, πού ἀπὸ μακριὰ φαίνονταν ὡς νὰ τὸ ἀγκάλιαζαν. Ἦτανε μεσημέρι, κι' οἱ χωριάτες ἐγύριζαν ἀπὸ τὶς ἐλιές καὶ τὰ χωράφια τους. Στὰ ἡλιοκαμένα τους πρόσωπα ζωγραφιζόταν ἡ ἡσυχὴ εὐχαρίστηση. Ποιὸς ξέρει, ἴσως ἡ ἰδέα πού στή φτωχικιά τους καλύβια θὰ τοὺς περίμενε ἡ μάννα ἢ ἡ γυναῖκα τους, μὲ ἔτοιμο τὸ ζεστὸ φαγητό, πού θὰ τοὺς ζέσταινε λιγάκι καὶ θὰ τοὺς ἔδινε δύναμη γιὰ τὴν ἀπογευματινὴ δουλειά, ἴσως κιόλα ἢ σκέψη, πού τὰ παιδάκια τους ζωπρὰ καὶ χαρούμενα γιὰ τὴν ἐπιστροφή τους, θάτρεχαν νὰ τοὺς ἀπαντήσουν, πού σὲ λίγο τρυφερά χεράκια θὰ τοὺς ἀγκάλιαζαν, τοὺς ἔκανε νὰ ταχύνουν τὸ βῆμα, γιὰ νὰ φτάσουν γρηγορώτερα ἐκεῖ, ὅπου ἡ ἀγάπη ξεκουράζει ἀπὸ τὸν κόπον. Τὴν ἐπομένην θὰ σταματοῦσαν οἱ δουλειές καὶ τὶς τρεῖς μέρες τῶν Χριστουγέννων θ' ἀναπαύονταν, ἀνάπαυση κερδεμένη μὲ τὸν τίμιον ἰδρωτὰ τους. Σχεδὸν δὲν μιλοῦν ἀναμεταξύ τους, γιατί ὁ καθένας προτιμάει νὰ χαϊδεύῃ τὴ σκέψη του, πού τὸν κάνει νὰ πλάθῃ ὄνειρα καὶ νὰ βλέπῃ ἕνα μέλλον καλύτερο γιὰ τὴν οἰκογένειά του καὶ γιὰ τὰ χτήματά του. Φτάνει ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρῃ δεξιά, κι' ἡ ὄρεξη γιὰ τὴν δουλειά δὲν λείπει.

Καὶ φαντάζονται τὰ χωράφια τους ὀλόχρυσα ἀπὸ τὸ ψηλὸ σιτάρι, τ' ὄριμασμένο καλαμπόκι καὶ τὸ λινάρι μὲ τὰ γιοφυλλιά λουλουδία του, ἐνῶ τ' ἀμπέλια τους λυγίζουν πρὸς τὴν γῆ τὰ κλαδιά τους ἀπὸ τὸ πολὺ φόρτωμα τοῦ χοντροῦ σταφυλιοῦ. Καὶ λογαριάζουν πόσα χρήματα θὰ κερδίσουν, πουλώντας τοὺς καρπούς! Καὶ τότε θὰ μεγαλώσουν τὸ σπιτάκι τους, γιατί ἡ οἰκογένεια κάθε χρόνο κι' αὐγατίζει. Καὶ θ' ἀγοράσουν μιὰ λουρίδα γῆς σιμὰ στὸν κῆπο τους, γιὰ νὰ ἔχουν περισσότερο τόπο καὶ νὰ μὴ λείπουν ποτέ τὰ καλὰ λαχανικά, πού εἶναι ἡ καθημερινὴ βραδυνὴ τροφή τοῦ ἐργάτη. Καὶ προχωροῦν, κι' ὄλο προχωροῦν.

Καὶ νάτους διαβαίνουν μπρὸς ἀπὸ τὴν ταβέρνα τοῦ χωριοῦ. Ἀκούγονται τὰ τραγούδια τῶν μεθυσμένων καὶ τὸ τσοῦγκρισμα τῶν ποτηριῶν. Μὰ οἱ ἐργάτες προχωροῦν πιὸ βιαστικοὶ τώρα, ὡς νὰ φοβοῦνται ν' ἀντικρύσουν τὸ θηρίο, πού καταπίνει πολλὰς φορές ἀχόρταγα ὀλόκληρες περιουσίες, πού καταστρέφει τὴν ὑγεία καὶ ρημάζει τὶς οἰκογένειες. Φεύγουν μακριὰ μὲ τὴν συνείδηση ἡσυχῆ, γιατί ἔμειναν πιστοὶ στὸ καθῆκον τους ἀπέναντι στὴν κοινωνία καὶ στὴν οἰκογένεια. Καὶ νομίζεις πὼς ὁ ποιητὴς τὸν ὕμνο του πρὸς τὴν

ἐργασία τὸν ἔχει σκαλίσει ἀπάνω σὲ κείνα τὰ ταπεινὰ ρυτι-
δωμένα πρόσωπα.

Ξημερώνει. Αὐγὴ δροσάτη
μὲ τὸ πρῶτο της πουλι
λὲς καὶ κράζει τὸν ἐργάτη
στὴ φιλόπονη ζωὴ.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
μὲ χαρούμενη καρδιά
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά.

Πέρα ἐκεῖθεν οἱ φροντίδες
ἄς πετάξουνε, καθὼς
ξαφνιασμένες νυχτερίδες
ὁποῦ ἀγνάντεψαν τὸ φῶς!

Μὴ σᾶς εἶναι ὁ ξένος πλοῦτος
ἕνα ἀγκάθι στὴν καρδιά,
πέστε ἀζήλευτα: «εἶναι τοῦτος
ἐργασίας κληρονομιά».

Σηκωθῆτε· ἡ γῆ χαρίζει
μόνον ἄφθονο καρπὸ,
ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζη
μ' ἕναν ἴδρωτα συχνό.

Σὰν ἐσᾶς, ἀδέρφια, ἰδρώνει
κι' ὁ σοφός, πού μὲ τὸν νοῦ
κάμπους ἀμετρούς ὀργώνει
γιὰ θροφή τοῦ λογισμοῦ.

Δίχως ἄνεση καὶ σχόλη
πάντα, ὡς ἄξιος δουλευτής,
τὸ ἀνθρώπου περιβόλι
σκάφτει, σπέρνει ὁ Ποιητής.

Πάντα, ναί, τοῦ τίμιου κόπου
οἱ γλυκύτετοι καρποὶ
νάσαι οἱ μόνοι, ποῦ τ' ἀνθρώπου
σῶμα θρέφουν καὶ ψυχὴ.

Γεράσ. Μαρκοράς

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

ΣΤΡΑΤΗ ΜΥΡΙΒΗΛΗ

Δόξα στο πνεῦμα τῆς δουλειᾶς, ποῦ σμίγει
τις χώρες, τις καρδιές καὶ τοὺς ἀνθρώπους.
Ρόδο τινάζει ἢ πέτρα, ἀνθὸς ἀνοίγει
καὶ σπέρνει τὴ ζωὴ σ' ἀνανθους τόπους.

Δόξα στὰ χέρια, ποῦ νικοῦν καὶ πλάθουν
στ' ἀμόνι, στο σφυρί καὶ στο λιθάρι,
στὰ νιάτα, ποῦ ἀγρυπνοῦν, νὰ ἴδουν, νὰ μάθουν,
στ' ἀλέτρι, στο κουπί καὶ στο δοξάρι.

Σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν γῆ, τῆς Γῆς λουλούδι,
χαρὰ ἔγινε ἡ δουλειά, θεὰ ἡ Ἔργανη,
τ' ἀνθρώπου ὁ μόχθος γίνηκε τραγούδι
καὶ τὸ κλωνάρι τῆς ἐλιᾶς, στεφάνι.

Κι' ἐμεῖς, τ' ἀρχαίου δέντρου νιά κλωνάρια,
στο κύμα, στο βουνό καὶ στ' ἀργαστήρι,
χαρούμενες κοπέλες, παλικάρια,
κινουῦμε στῆς δουλειᾶς τὸ πανηγύρι.

Στὰ χέρια μας, στὰ μάτια μας ἀστράφτει
τῆς γῆς μας, τ' οὐρανοῦ κρουστή ἢ λαμπάδα,
μὲς στὴν καρδιά γλυκὸς καημὸς ἀνάφτει
γιὰ σένα, μάννα Ἑλλάδα! Ἑλλάδα! Ἑλλάδα!

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ

A. A. ΑΝΤΩΝΑΚΑΚΗ

Είναι ανάγκη νά ἐπιμείνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα, ποὺ λέγεται Ἔργασία τοῦ Ἀμερικανοῦ. Γιὰ δυὸ λόγους: Πρῶτον γιατί ἡ μορφή καὶ ἡ ψυχολογία τῆς Ἔργασίας στὴν Ἀμερικὴ διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴ μορφή καὶ τὴν ψυχολογία τῆς Ἔργασίας στὴν Εὐρώπη καὶ ἰδίως στὴν Ἑλλάδα. Δεύτερον, γιατί ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς Εὐρώπης μόνο μὲ τέτοιου εἴδους Ἔργασία, μόνο μὲ τὴν μορφή καὶ τὴν ψυχολογία καὶ τὸ σύστημα τῆς ἀμερικανικῆς ἐργασίας ἡμπορεῖ νά πραγματοποιηθῆ.

Ἡ Ἔργασία τοῦ Ἀμερικανοῦ εἶναι ἐξαντλητικὴ. Εἶναι ἀνθρωποθυσία αὐτὸ ποὺ γίνεται στὴν Ἀμερικὴ. Ἀνθρωποθυσία στὸ βωμὸ τοῦ θεοῦ τῆς Δουλειᾶς. . . Τὰ ἀπογεύματα, μετὰ τὶς πέντε, ὅταν σχολοῦν τὰ γραφεῖα, τὰ καταστήματα καὶ τὰ ἐργοστάσια, στοὺς δρόμους, στὰ αὐτοκίνητα, τοὺς ὑπογείους, τὰ τράμ ὁ παρατηρητὴς μπορεῖ νά διακρίνη στὰ ἀποχρωματισμένα βλέμματα τῶν ἀνθρώπων τὸν κάματο. Ἡ δουλειὰ ἀρχίζει στὰς 8 ἢ στὰς 9 τὸ πρωτὶ. Εἶναι συνεχῆς ὀκτάωρος, ὡς τὶς πέντε ἢ τὶς ἕξι, μὲ μιὰ ὥρα διακοπὴ, γιὰ ἀνάπαυση καὶ μεσημερινὸ φαγητό. Φυσικά, κανεὶς δὲν πηγαίνει αὐτὴ τὴν ὥρα στὸ σπίτι του. Ὅλοι, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, γευματίζουν ἕξω. Σὲ μιὰ «καφετήρια», ὅπου σερβίρεσθε μόνοι σας, σ' ἓνα «ἄτομάτ», σ' ἓνα πρόχειρο ἐστιατόριο στὸ πόδι, σ' ἓνα. . . φαρμακεῖο. Γιὰτὶ μέσα στὰ φαρμακεῖα δὲν πωλοῦν μόνον κάλτσες καὶ βιβλία καὶ ἀναπτῆρες καὶ σουγιάδες, ἀλλὰ καὶ ἓνα γεῦμα καὶ μπίρα καὶ, πρὸ πάντων, «κόκα κόλα». Φυσικά. . . πωλοῦν καὶ φάρμακα.

Καμμία σύγκρισις δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τῆς μορφῆς τῆς ἐργασίας στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Ἀμερικὴ. Ἡ ἐργασία τοῦ κάθε μισθωτοῦ ἔχει τρία χαρακτηριστικά: Πρῶτον εἶναι τ ε λ ε ἱ α. Δηλαδή: ὁ κάθε ὑπάλληλος ἢ ἐργάτης καταβάλλει ἐνσυνείδητη προσπάθεια, γιὰ νά ἀποδώσῃ τὸ τελειότερο: νά καθαρίσῃ τελειότερα τὸ τραπέζι, ὅπου θὰ φάτε, νά σᾶς φτιάσῃ τελειότερα τὸν καφέ, νά σᾶς γυαλίσῃ τελειότερα τὰ παπούτσια, νά κάμῃ, ὡς Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, τελειότερα τὴ δουλειὰ του. Δεύτερον εἶναι δουλειὰ χωρὶς καφέ, τσιγάρο καὶ ἐφημερίδα. Δηλαδή: χωρὶς ραχάτι. Συνήθως ὁ ἐργαζόμενος στέκεται ὄρθιος ἐμπρὸς στὴ μηχανὴ ὀλόκληρο τὸ ὀκτά-

ωρο. Τρίτον είναι δουλειά άφοσιώσεως. Δηλαδή: ό εργάτης διεκδικεί μὲν μὲ σκληρότητα τὰ δικαιώματά του ἀπέναντι τοῦ εργοδότη, ἀλλὰ δὲν μισεῖ τὴν ἐπιχείρηση, δὲν συχαίνεται τὴ δουλειά του καὶ δὲν ἀφήνει «εὐχή καὶ κατάρρα» στὰ παιδιὰ του νὰ μὴ τὸν μιμηθοῦν. Ἄλλο ἢ δουλειά, ἄλλο ὁ εργοδότης. Ἡ δουλειά ἔρχεται ἀπὸ ἄλλοῦ. Ἀπὸ τὴν ἀπόφαση ἑνὸς λαοῦ νὰ δημιουργήσῃ ἀγαθὰ, εὐτυχίαν, ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὴν πενίαν, νὰ ὑψώσῃ τὸν πνευματικὸ του πολιτισμὸ. Ὁ Ἀμερικανὸς εργάτης συνδέεται ψυχικῶς μὲ τὴ δουλειά του.

Θὰ ἔπρεπε νὰ προσθέσῃ κανεὶς, ὅτι ἡ δουλειά ἔχει καὶ ἓνα ἄλλο χαρακτηριστικόν. Ὅτι ἀμείβεται καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει κοινωνικὴ διάκρισις μισθοῦ καὶ εργοδότη. Τὸ νὰ ἐργάζεται κανεὶς σκληρά, μέχρι θανάτου — οἱ περισσότεροὶ θάνατοι στὴν Ἀμερικὴ προέρχονται ἀπὸ ἐπαγγελματικὰς ἀρρώστειαι καὶ ἡ μεγάλη θνησιμότης ἀπὸ τὰς νόσους τῆς καρδιάς, πού ὀφείλονται στὴν ὑπερένταση τῆς ἐργασίας — θεωρεῖται ὡς κάτι ἐντελῶς φυσικόν. Ἐντελῶς φυσικὸ ὅμως εἶναι καὶ τὸ νὰ ἀμείβεται ἡ ἐργασία. Τὸ θέμα εἶναι αὐτονόητο. «Δουλεύω ἴσον θὰ πληρωθῶ. Θὰ ζήσω καλά, ὅπως ὁ εργοδότης μου». Γι' αὐτὸ τὸ γκαρσόνι τοῦ «Σαιν - Μορίτς», πού μοῦ ἔφερε πρὸ ὀλίγου στὸ δωμάτιο ἓναν Ἑλληνικὸ καφέ, μὲ πληροφόρησε ὅτι σὲ μισὴ ὥρα θὰ πάρῃ τὸ «κάρρο του» — τὸ... κάρρο εἶναι μία θαυμασιὰ ὀλόμαυρη «Μπουϊκ» — νὰ πάῃ νὰ περάσῃ τὸ Σαββατοκύριακο καμμιά διακοσοσαριὰ μίλλια στὴν ἐξοχή. Μ' ἐκάλεσε νὰ τοῦ κάνω συντροφιά. Ἴσως μὲ ἴσον. Γιατί δουλεύω καὶ δουλεύει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ φαντασθῇ, ὅτι σὲ κάποιαι χῶρες ὑπάρχει ἀκόμη μεταξὺ ἑνὸς ἀνθρώπου, πού ἔχει ὡς ἐργαλεῖο τῆς δουλειᾶς του ἓνα δίσκο καὶ μιά πετσέτα καὶ ἑνός, πού ἔχει ἓνα κονδυλοφόρο ἢ παραμικρὴ διαφορά.

(Ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Καθημερινή»)

ΤΟ ΣΤΑΜΝΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

“Ὅποιος θέλει νὰ γεμίσῃ
τῆς ζωῆς του τὸ σταμνί
ἀπ' τῆς Εὐτυχίας τὴ βρύση,
πρέπει νὰχ' ὑπομονή.

Γιατί ή βρύση μόλις στάζει
κι' ό μονάχος της κρουνός
εϊν' ανάστροφος και φράζει
κι' εϊν' άπίστευτα στενός.

Κι' όταν τó γεμίση άκόμα,
τρόμος πώς θα τó κρατή,
γιατί του σταμνιού τó στόμα
εϊν' άπίστευτα πλατύ.

Κι' έτσι, πριν να τó προφτάση,
μόλις γείρη τó σταμνί,
όλο μονομιās θ' άδειάση
ώς τή στάλα τή στερνή.

«ΤΟ ΣΤΑΜΝΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ» ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

Ερμηνεία ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Αγαπητοί μου,

Πόσον όμορφα, πόσον έπιτυχημένα όμιλει ό Πολέμης εις τó ποιήμά του «Τό σταμνί τής ζωής» για τήν Εύτυχία! Ό ποιητής τήν φαντάζεται σαν μιá βρύση που τρέχει όλοένα. Ό άνθρωπος πηγαίνει μ' ένα σταμνί — τó σταμνί τής ζωής του — και θέλει να τó γεμίση όλο από τή βρύση τής Εύτυχίας. Άλλά τó γέμισμα δέν είναι καθόλου εύκολο! Η βρύση δέν έχει παρά ένα μονάχα κρουνό «κι' ό κρουνός αυτός είναι άνάποδος, άπίστευτα στενός και φράζει κάθε τόσο. Έτσι τó νερό στάζει λιγοστό, στάλα -στάλα, κι' ό άνθρωπος πρέπει ναχη μεγάλη ύπομονή για να γεμίση από τις σταξιές τής βρύσης όλο τó σταμνί του. Άλλά δέν είναι μόνο τó γέμισμα δύσκολο. Άκόμη πιό δύσκολο είναι να κρατηθί τó σταμνί γεμάτο. Γιατί τó σταμνί αυτό είναι ξεέβαθο, κι' έχει στόμα άπίστευτα πλατύ. Τό παραμικρό άδέξιο κίνημα να κάνη ό άνθρωπος που τó κρατεί, πάει τó νερό του όλο, χύνεται ως τήν τελευταία σταλιά. Σε μιá στιγμή χάνεται ό,τι μάζεue κανείς ύπομονετικά τόσο καιρό. Όσο βραδυ τó γέμισμα, τόσο ταχύ τó άδειασμα. Ό κρουνός τής βρύσης στενός, τó στόμα του σταμνιού πλατύ.

Κάποιος από τούς αρχαίους φιλοσόφους, ο Πλάτων νομίζω, μ' ένα τέτοιο σταμνί παραβάλλει τὰ ζωηρά, τὰ έξυπνα, μὰ καί κάπως επιπόλαια παιδιά, πού μέ τήν μεγαλύτερη εύκολία τὰ παίρνουν όλα, μὰ καί μέ τήν μεγαλύτερη εύκολία τὰ ξεχνούν: σταμνιά πλατύστομα. Ένώ τὰ σοβαρά παιδιά, τὰ φρόνιμα, τὰ προσεκτικά κι' έπιμελή, είναι σαν τὰ στενόστομα σταμνιά, πού όσο δύσκολα γεμίζουν, τόσο δύσκολα κι' άδειάζουν. Όποιος δηλαδή μαθαίνει κάτι τι μέ κόπο, τὸ θυμάται, τὸ κρατεῖ περισσότερο από έναν άλλον πού θά τάρπαζε στὸν άέρα. Ό Πολέμης, βλέπετε, κάμνει μίαν άλλην έφαρμογήν αὐτῆς τῆς κλασσικῆς παρομοίωσης. Μέ τὸ πλατύστομο σταμνί παραβάλλει τὸν άνθρωπο τὸν γεμάτο εύτυχία, γιατί μέ τήν παραμικρὴ άπροσεξία μπορεί νά τήν χάσῃ ὅλη διαμιάς, τόσο εύκολα, όσο δύσκολα τήν απέκτησε.

Κι' έτσι είναι. Τὸ ποιηματάκι τοῦ Πολέμη συνοψίζει ὅλη τήν ζωὴ τοῦ ανθρώπου. Μέ μεγάλη ὑπομονὴ καθέννας μαζεύει, δηλαδή προετοιμάζει τήν εύτυχία του. Από μικρός, από παιδί, από νέος, κοπιάζει, γιά νά μάθῃ γράμματα, γιά νά γνωρίσῃ τὸν κόσμο, γιά ν' άποκτήσῃ γνώσεις, πλοῦτο, ὑπόληψη, φίλους, φήμη, δόξα, καί κάθε αγαθὸ τῆς ζωῆς. Ἐπὶ τέλος είναι εύτυχησμένος. Τὸ σταμνί του γέμισε. Ἄλλὰ τότε ἴσα-ἴσα τοῦ χρειάζεται ἡ μεγαλύτερη προσοχή: νά κρατῇ γεμάτο αὐτὸ τὸ σταμνί. Μία άπροσεξία, καί πάει ὁ πλοῦτος του. Μία άνοησία, καί πετᾶ ἡ φήμη του. Μία άδυναμία, καί κηλιδώνεται τὸνομά του. Τὸ σταμνί άδειασε, ἡ Εὐτυχία ἔχασθῃ. Νά πάῃ πάλι στὴν βρύση, νά τὸ γεμίσῃ ἔξ αρχῆς; "Ε, δέν είναι τόσο εύκολο! Ό άνθρωπος δέν είναι πιά παιδί, δέν είναι πιά νέος. Μία φορά γεμίζει τὸ σταμνί μέ τὸν ανθρώπινο κόπο, μέ τήν ανθρώπινη έπιμονή. Νά ξαναγεμίσῃ θάταν κάτι ὑπεράνθρωπο. Γι' αὐτὸ σπάνια, πολὺ σπάνια, βλέπουμε στὸν κόσμο ανθρώπους, πού δυστύχησαν μιὰ φορά «ἀπὸ τὸ κεφάλι τους», νά ξαναγίνωνται εύτυχησμένοι.

Σεῖς, αγαπητοί μου, γεμίζετε ὀλοένα τὸ σταμνί τῆς ζωῆς σας μέ τὸ νερὸ τῆς Εὐτυχίας. Πρέπει νάχετε ὑπομονή. Νά μὴ σᾶς άπελπίζῃ ὁ στενὸς κι' άγάποδος κρουνοὸς τῆς βρύσης, πού τρέχει στάλα-στάλα καί φράζει κάθε τόσο. Μέ τήν ὑπομονή, μέ τήν έπιμονή, τὸ σταμνί σας θά γεμίσῃ. Καί θά μπῆτε στὴν ζωὴ εύτυχησμένοι. Ἄλλὰ τότε πρέπει νάχετε τήν μεγαλύτερη προσοχή. Θυμᾶστε πάντα τὸ ὠραῖο ποιηματάκι: τὸ στόμα τοῦ σταμνιοῦ είναι πλατὺ καί τὸ νερὸ χύνεται εύκολα.

Μὴν πῆτε ποτέ, ὅπου κι' ἂν φθάσετε, «ἐξασφαλίσθηκα γιὰ πάντα». Μόνο ἡ ἀκοίμητη προσοχὴ σας θὰ κρατῆ τὸ σταμνὶ σὲ τέτοιον τρόπο, πού νὰ μὴ χύνεται σταλιά.

Σᾶς ἀσπάζομαι,
ΦΑΙΔΩΝ

Η ΚΤΙΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ

ΑΔ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

Μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, πολλοὶ ἐκ τῶν παλαιῶν κατοίκων αὐτῆς ἐζήτησαν καταφύγιον πρὸς Ἀνατολάς, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Τότε καὶ οἱ Ἴωνες κατῴρθωσαν νὰ καταλάβουν τὴν Σάμον καὶ τὴν Χίον, καθὼς καὶ τὰς ἀπέναντι αὐτῶν ἀσιατικὰς ἀκτὰς, ὅπου ἴδρυσαν ἀρκετὰς πόλεις· μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ Φωκαία, πρὸς βορρᾶν τῆς Σμύρνης.

Ἄλλὰ τὸ ἔδαφος τῆς Φωκαίας ἦτο πετρώδες καὶ ἄγονον· μετ' ὀλίγον δὲν ἔφθανε διὰ νὰ ζήσουν ἐκ τῆς γεωργίας οἱ κάτοικοι, οἱ ὁποῖοι ὀλονὲν ἐπληθύνοντο· τότε οἱ Φωκαεῖς ἐζήτησαν ἀπὸ τὴν θάλασσαν ὅ,τι δὲν τοὺς ἔδιδεν ἡ ξηρὰ· ἔγιναν δηλαδὴ ἄλιεῖς καὶ ἔμποροι.

Κατ' ἀρχὰς μὲν ἔπλεον εἰς τὰ πλησιόχωρα μέρη μὲ πλοῖα μικρὰ· ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ καθημερινὴ τῶν ζωῆ μὲ τὴν θάλασσαν τοὺς ἔκαμε τολμηροτέρους καὶ θαρραλέους. Ἐναυπήγησαν πλοῖα μεγαλύτερα καὶ ἐλαφρά, ὥστε νὰ εἶναι εὐκίνητα, καὶ ἤρχισαν τότε νὰ κάνουν ταξίδια μακρυνότερα καὶ ἐπικινδυνότερα.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς πλησίον ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Πόντου ἐμπορευόντο ἤδη οἱ ἄλλοι Ἕλληνες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, οἱ Φωκαεῖς ἐπροχώρησαν πρὸς Δυσμὰς. Εἶναι οἱ πρῶτοι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν· μετ' ὀλίγον ἐπροχώρησαν περισσότερον καὶ διέπλευσαν τὴν Τυρρηρικὴν θάλασσαν· τέλος δὲ ἔφθασαν μέχρι τῆς Ἰσπανίας, διὰ νὰ ἐμπορευθοῦν τὰ μέταλλα αὐτῆς.

Εἰς τὰ ταξιδιά τῶν αὐτῶν ἴδρυσον μικροὺς ἐμπορικοὺς σταθμοὺς εἰς τὰ ἐπίκαιρα μέρη· τοιοῦτους ἴδρυσαν εἰς τὴν Σικελίαν, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Κορσικὴν. Οἱ μικροὶ αὐτοὶ ἐμπορικοὶ σταθμοὶ ἠυξάνοντο βαθμηδὸν καὶ σιγὰ-σιγὰ ἐγίνοντο

κῶμαι καὶ πόλεις, αἴτινες, ὡς γνωστόν, ἐλέγοντο τότε ἀποικίαι.

Μιά φορά ἐν πλοῖον Φωκαϊκὸν ἔπλεε πέραν τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης· ἐπειδὴ κατελήφθησαν ὑπὸ τρικυμίας, οἱ ναῦται ἐζήτησαν καταφύγιον πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ ἀνεκάλυψαν ἕνα ὠραῖον κόλπον, ἔρημον ἀπὸ ἀνθρώπους, πλησίον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ, ὅπου καὶ προσωρμίσθησαν.

Ἡ τρικυμία ἐξηκολούθησε καὶ οἱ Φωκαεῖς ἔμειναν ἐκεῖ ἀρκετὰς ἡμέρας. Ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἶδον τότε ὅτι ὁ τόπος ἦτο θαυμάσιος, τὸ κλίμα ὑγιεινότατον, ἡ χώρα εὐφορωτάτη. Ὁ δὲ ὄρμος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον καταφύγει, ἀσφαλέστατος ἀπὸ τοὺς ἀνέμους.

Ἐσκέφθησαν τότε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἰδρῦσουν σταθμὸν ἐμπορικὸν εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην θέσιν. Ἡ κατοχὴ τοῦ λιμένος αὐτοῦ θὰ ἦτο χρησιμωτάτη εἰς αὐτοὺς κατὰ τὰ ταξίδια τῶν. Ἦτο εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τῶν ἰσπανικῶν καὶ ἰταλικῶν ἀκτῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐμπορευόντο, ἀντίκρυ δὲ σχεδὸν ἀπὸ τὴν Κορσικήν.

Ἠρώτησαν ποῖοι κατώκουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἐμαθον δὲ ὅτι ἕζων ἐκεῖ αἱ ἀπολίτιστοι φυλαὶ τῶν Λιγύων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πλησιεστέρα πρὸς τὸν κόλπον ἦτο ἡ φυλὴ τῶν Σαλίων. Οὗτοι ἕζων ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας, βασιλεὺς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Νάνος.

Ὁ κυβερνήτης τότε τοῦ πλοίου, ὅστις ἐκαλεῖτο Εὐξενος, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῆ πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῶν Σαλίων καὶ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἄδειαν, ἵνα ἐγκατασταθῶσιν οἱ Φωκαεῖς εἰς τὸν κόλπον ἐκεῖνον.

Ἐξέλεξεν ὡς συντρόφους του τινὰς ἐκ τῶν ρωμαλεωτέρων ναυτῶν του, ἔλαβε μαζί του καὶ πολὺτιμα δῶρα, ἵνα προσφέρῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὰ ἔνδον τῆς χώρας.

Κατὰ τὸ ἑσπέρας ἔφθασαν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ βασιλέως. Οἱ Σάλιοι κατώκουν εἰς καλύβας μικράς, μόλις δὲ ὑποφερτὴ ἦτο ἡ κατοικία τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἐξεπλάγησαν ὅταν εἶδον ξένους μεταξὺ αὐτῶν. Περιετριγύρισαν μὲ θαυμασμὸν τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, τοὺς ὁποίους εἶχε ψῆσει ἡ ἄλμη τῆς θαλάσσης καὶ αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου καὶ οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ καθαρὰ καὶ ὠραῖα ἐνδύματα. Οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ ὄλων ἐστρέφοντο κυρίως πρὸς τὸν Εὐξενον· ὕψηλός, εὐρύστερος, μόλις τρια-

κονταετής, ὠμοίαζε μὲ θεὸν μᾶλλον παρά μὲ ἄνθρωπον· ἔφε-
ρεν ἱμάτιον λευκὸν μὲ μαιανδροειδεῖς παρυφάς· τὸ δὲ βλέμμα
τοῦ ἀπέπνεε γλυκύτητα, ἀλλὰ καὶ θάρρος καὶ ἀποφασι-
στικότητα.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Σαλίων ὑπεδέχθη μὲ ἐγκαρδιότητα τοὺς
Ἕλληνας.

— Ξένοι, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, καλῶς ὠρίσατε. Ἦλθατε εἰς
μῖαν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ βίου μου. Σήμερον ὑπανδρεύω τὴν
κόρην μου Πέτταν. Θὰ μείνετε νὰ δειπνήσωμεν ὁμοῦ τὸ γα-
μήλιον δεῖπνον μαζί μὲ τοὺς ἄλλους κεκλημένους μου καὶ νὰ
συνευφρανθῶμεν. Θὰ κοιμηθῆτε κατόπιν ἐδῶ καὶ αὐριον θὰ
συζητήσωμεν περὶ τῆς προτάσεώς σας.

Καὶ πράγματι, μετ' ὀλίγον παρετέθη τὸ δεῖπνον. Ὁ Νά-
νος εἶχε καλέσει εἰς αὐτὸ ὄλους τοὺς ἐπισημοτέρους νέους
τῆς φυλῆς αὐτοῦ καὶ τῶν γειτονικῶν φυλῶν, ὅσοι ἐπεθύμουν
νὰ λάθωσι σύζυγον τὴν θυγατέρα του. Διότι, πρᾶγμα περιερ-
γον, ὁ γαμβρὸς δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκλεγῆ. Κατὰ τὴν συνήθειαν
τῶν Σαλίων, εἰς τὸ τέλος τοῦ δεῖπνου ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ ἡ
βασιλόπαις, κρατοῦσα ποτήριον πλήρες οἴνου· θὰ ἐπεριου-
σεν ἔμπροσθεν τῶν μνηστήρων καὶ ἐκεῖνος, ἐνώπιον τοῦ
ὁποίου θὰ ἔσταματοῦσε καὶ θὰ τοῦ προσέφερε τὸ ποτήριον,
αὐτὸς θὰ ἦτο ὁ ἐκλεκτὸς τῆς καρδίας τῆς.

Φαντάζεσθε τὸ καρδιοχτύπι τῶν μνηστήρων ἐφ' ὅσον
διήρκει τὸ ἀτελείωτον, ὅπως ἐφαίνετο τοῦλάχιστον εἰς αὐ-
τοὺς, ἐκεῖνο δεῖπνον. Ἡ βασιλόπαις ἦτο ὠραισιτάτη, ὁ Νάνος,
ἡγεμῶν ἰσχυρὸς καὶ ἕκαστος ἐκ τῶν μνηστήρων μὲ ζήλειαν
ἔβλεπε τοὺς παρακαθημένους του, οἵτινες τοῦ διημφεσθή-
τουν τὴν κόρην. Μόνον ὁ Εὐξενος καὶ οἱ ναῦται τοῦ ἦσαν ἡσυ-
χοι, εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς καλῆς ὑποδοχῆς τοῦ ἡγεμόνος
καὶ ἀναμένοντες μετὰ περιεργείας τὸ συμβησόμενον.

Τέλος ἡ κρίσιμος στιγμή ἔφθασε. Σιωπῆ ἄκρα. Τάκ!
τάκ! μόνον αἱ καρδίαι τῶν μνηστήρων. Ἡ βασιλόπαις εἰσῆλ-
θεν εὐθυτενῆς, κρατοῦσα τὸ πλήρες οἴνου ποτήριον εἰς τὴν
χεῖρα. Μὲ ἀφέλειαν πολλὴν προσέβλεπεν ἕκαστον ἐκ τῶν
κεκλημένων· ἀλλὰ δὲν σταματοῦσε πουθενά. Καὶ ἔξαφνα!
Εἶχεν ἴδει ἀράγε ἀπὸ πρὶν τὸν Εὐξενον, ὅταν ἤρχετο, ἢ πρῶ-
την φορὰν τώρα τὸν ἀντίκρουζεν; Ἐρύθημα ἰσχυρὸν ἔβαψε
τὰς παρειάς τῆς, ἀλλὰ μὲ βῆμα σταθερὸν προχωρεῖ πρὸς αὐ-
τὸν καὶ τοῦ προσφέρει τὸ ποτήριον.

Ὅλοι ἔμειναν ἔκπληκτοι καὶ πρῶτος ἐξ ὄλων ὁ Εὐξε-

νος καὶ οἱ σύντροφοί του. Ἄλλ' ὁ Νάνος ἔσπευσεν ἀμέσως πρὸς αὐτόν:

— Ξένε μου, τοῦ εἶπεν, ἀφοῦ ἡ κόρη μου σὲ ἐξέλεξεν ὡς σύζυγόν της, ἐγὼ δὲν ἔχω παρὰ νὰ τὴν συγχαρῶ διὰ τὴν ἐκλογὴν της. Ἐλθέ νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ.

Ἐννοεῖται ὅτι κατόπιν τούτου ἡ αἴτησις τῶν Φωκαέων περὶ ἰδρύσεως ἐμπορικοῦ σταθμοῦ εἰς τὸν κόλπον ἐκείνου ἔγινεν εὐμενέστατα δεκτὴ.

Οἱ ναῦται, ἐπιστρέψαντες μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Φώκαιαν, ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ἄρχοντας τὸν ἀπροσδόκητον γάμον τοῦ πλοιάρχου των καὶ τὴν εὐμένειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Νάνος ἐδέχετο τοὺς Φωκαεῖς εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας του.

Πλείστοι τότε ἐκ τῶν Φωκαέων ἔσπευσαν ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸν τόπον ἐκείνον. Οὕτω συνωκίσθη ἐκεῖ μικρὰ ἀποικία, ἣτις ὠνομάσθη Μασσαλία (ἴσως ἐκ τῶν Σαλίων, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκε ἡ χώρα). Ἐκεῖ ἐγκατεστάθη καὶ ἔζησεν εὐτυχῆς καὶ ὁ Εὐξενος μετὰ τῆς συζύγου του, εὐτυχέστερος δέ, διότι οἱ θεοὶ τοῦ ἐχάρισαν μετ' ὀλίγον λαμπρὸν υἱόν, τὸν Πρῶτον.

Ταῦτα συνέβαινον τὸ 600 π.Χ. Ἐκτοτε ὁ μικρὸς ἐκείνος ἐμπορικὸς σταθμὸς, ἕνεκα τῆς ἐπικαίρου θέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ δυτικῇ Μεσογείῳ καὶ τοῦ ἀσφαλεστάτου λιμένος του, προσεῖλκυεν ὄλονεν περισσοτέρους κατοίκους· οὕτω δὲ μετ' ὀλίγον ἀνεπτύχθη εἰς πόλιν μεγάλην καὶ πλουσίαν, ἣ ὁπδία διετήρησε τὴν ἀκμὴν αὐτῆς μέχρι σήμερον.

Κατὰ τὸ 1900 μ.Χ. οἱ Μασσαλιῶται ἐτέλεσαν λαμπρὰς ἑορτὰς ἐν πάσῃ ἐπισημότητι, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἰδρύθη ἡ πατρίς των.

Εἶχον παρέλθει ἀπὸ τότε 2.500 ἀκριβῶς ἔτη. Ἀνήκον τώρα εἰς πόλιν ἐλευθέραν μεγάλου κράτους μὲ ὑπερπεντακοσίας χιλιάδας κατοίκων. Ἡ παλαιὰ αὐτῶν μητρόπολις, ἡ Φώκαια, δὲν ἀπέθανε καὶ αὐτὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων· ἦτο μικρὰ, ὑπόδουλος τότε εἰς τοὺς Τούρκους, μόλις ἀριθμοῦσα πέντε χιλιάδας πληθυσμοῦ. Ἄλλ' οἱ Μασσαλιῶται εἶναι εὐγνώμονες πάντοτε πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι ἔφεραν κατὰ τοὺς μακρυνούς ἐκείνους χρόνους εἰς τὴν πατρίδα των τὰ πρῶτα φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ.

Καὶ τὴν τιμητικωτέραν θέσιν εἰς τὰς ἑορτὰς ἐκείνας εἶχον φυλάξει διὰ τρεῖς πτωχοὺς δημογέροντας τῆς Φωκαίας, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀποσταλῆ ἀπὸ τὴν μικρὰν τότε μητρόπολιν διὰ νὰ χαιρετίσουν τὴν σημερινὴν μεγάλην ἀποικίαν.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΕΡΟΠΟΡΟΙ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους ἔζη ἐν Ἀθήναις ὁ Δαίδαλος. Οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἐρεχθέως, ἀρχαίως βασιλέως τῆς Ἀττικῆς.

Ὁ Δαίδαλος ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος τεχνίτης τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ· ἐφεύρε πολλὰ ἐργαλεῖα, ὡς τὸ σκεπάρνιον, τὸ τρυπάνιον, τὸν διαθῆτην καὶ κατεσκεύασεν εἰς πολλὰς χώρας ἔργα προκαλοῦντα τὸν θαυμασμόν τῶν συγχρόνων του.

Ἦτο καὶ γλύπτης· τὰ δὲ ἀγάλματα αὐτοῦ ἦσαν τόσον τεχνικὰ, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον ὅτι εἶναι ἔμψυχα καὶ ὅτι βλέπουν καὶ βαδίζουν. Οἱ πρὸ αὐτοῦ καλλιτέχναι κατεσκεύαζον τὰ ἀγάλματα ἔχοντα κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰς χεῖρας προσκεκολλημένας ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ σώματος· ἄλλ' ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασεν αὐτὰ μὲ ἀνοικτούς τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ σῶμα τὰς χεῖρας καὶ διεχώρισε τὰ σκέλη αὐτῶν.

Ἐν Κρήτῃ ἐβασίλευε τότε ὁ Μίνως, ὅστις, μαθὼν τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ Δαιδάλου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐκεῖ. Ὁ Δαίδαλος προθύμως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐτίμησε αὐτὸν μεγάλως καὶ ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν ἔργων.

Πλὴν ἄλλων θαυμαστῶν οἰκοδομημάτων, ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασεν ἐν Κρήτῃ καὶ τὸν περιώνυμον Λαβύρινθον. Ἦτο δὲ οὗτος βαθὺ καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον μὲ δρόμους τόσον ἐλικοειδεῖς, ὥστε ὁ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὸν δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐξέλθῃ.

Ὁ Δαίδαλος, ἀφοῦ διέμεινεν ἱκανὸν χρόνον ἐν Κρήτῃ, ἠθέλησε ν' ἀπέλθῃ. Ἄλλ' ὁ Μίνως δὲν ἠθέλε ν' ἀφήσῃ τὸν καλλιτέχνην νὰ φύγῃ, διέταξε δὲ ὅλα τὰ πλοῖα τῆς Νήσου νὰ μὴ παραλάβωσιν αὐτόν.

Ὁ Δαίδαλος ἐπεθύμει διακαῶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, τὰ δὲ ἐμπόδια ἠῤῥξανον ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Νυχθημερόν διελογίζετο πῶς νὰ φύγῃ. Τέλος πρωῖαν τινὰ ἀνεφώνησε μετὰ χαρᾶς:

— Εὔρον μέσον νὰ σωθῶ! Ὁ Μίνως δύναται νὰ φυλάττῃ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, ὁ ἀήρ ὅμως εἶναι ἐλεύθερος. Θὰ φύγω διὰ τοῦ ἀέρος, ὡς πτηνόν!

Καὶ πράγματι, εἰς ἐρημικὸν σπήλαιον, μακρὰν ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων, ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασε δύο μεγάλας πτέρυγας διὰ πετρῶν, ἅτινα συνεκόλλησε διὰ κηροῦ. Τὰ πτέρυγας ταύτας προσήρμοσεν εἰς τὸ σῶμα του, ἐκίνησεν αὐτάς διὰ τῶν χειρῶν του, καί, ὡς τῆς ἐπιδειξίτης αὐτοῦ! κατῴρθωσε νὰ πετᾷ ὡς πτηνόν.

Ἄλλ' εἰς τὴν Κρήτην εἶχε παρακολουθήσει αὐτὸν καὶ ὁ υἱὸς του Ἴκαρος· κατεσκεύασε λοιπὸν καὶ ἕτερον ζευγὸς πτερύγων, αἵτινες προσηρμόζοντο ἀκριβῶς εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ· ἐντὸς ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ἐδίδαξε καὶ αὐτὸν πῶς νὰ τὰς κινήῃ ἐπιτηδείως.

Ἐφθασε τέλος ἡ περιπόθητος ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως. Ὁ Δαίδαλος προσήρμοσε τὰς πτέρυγας εἰς τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἔδωσε τὰς τελευταίας συμβουλὰς:

— Παιδί μου Ἴκαρε, τοῦ εἶπε, πρόσεχε πολὺ τὸ ταξιδιόν μας δὲν εἶναι ὅπως αἱ δοκιμαὶ τῶν προηγουμένων ἡμερῶν· εἶναι μακρυνόν, πολὺ μακρυνόν· ἐγώ, ὡς γνωρίζων τὸν δρόμον, θὰ προχωρῶ ἐμπρός, σὺ δὲ θὰ ἀκολουθῆς πλησίον μου. Πρόσεξε ἰδίᾳ οὔτε πολὺ ὑψηλὰ ν' ἀναβαίνης, μήπως ὁ ἥλιος ἀναλύσῃ τὸν κηρὸν τῶν πτερύγων σου· οὔτε πολὺ χαμηλὰ πάλιν πρὸς τὴν θάλασσαν νὰ καταβαίνης, μήπως βραχῶσιν αἱ πτέρυγές σου ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ γίνωσι βαρύτεραι.

Ἄφοῦ ἔδωκε τὰς ὁδηγίας ταύτας εἰς τὸν υἱόν του, ὁ Δαίδαλος ἐφόρεσε τὰς ἰδικὰς του πτέρυγας, ἔσφιξε τὸν Ἴκαρόν εἰς τὴν ἀγκάλην του, τὸν ἠσπάσθη μετὰ συγκινήσεως καὶ ἔπειτα ἀνυψώθη εἰς τὸν ἀέρα. Ὅπισθεν αὐτοῦ ἐπέτα ὁ υἱὸς του.

Διέσχίζον ταχέως καὶ οἱ δύο τὸν ἀέρα διὰ τῶν μεγάλων πτερύγων αὐτῶν. Ἀφῆκαν ἤδη ὀπίσω τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Κρήτης. Ὑποκάτω αὐτῶν ἐξετείνεται κατ' ἀρχὰς ἀπέραντος ἡ θάλασσα· ὁ ἄνεμος, ἰσχυρῶς πνέων ἐκ δυσμῶν, παρέσυρεν αὐτοὺς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνατολικώτερον καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισαν ν' ἀναφαίνωνται κάτωθεν αὐτῶν αἱ Κυκλάδες. Ὁ κόσμος ἔμενεν ἔκθαμβος διὰ τὸ θαῦμα. Οἱ ναῦται, οἵτινες εὐρίσκοντο εἰς τὰ πλοῖα, οἱ ἄλιεῖς, ὅσοι παρὰ τὰς ἀκτὰς συνελάμβανον ἰχθῦς διὰ τῶν δικτύων αὐτῶν, οἱ γεωργοί, οἱ ἀροτριῶντες τοὺς ἀγρούς ἐπὶ τῶν νήσων, οἱ ποιμένες, οἱ φυλάττοντες τὰ ποίμνια ἐπὶ τῶν ὀρέων, πάντες ἴσταντο ἔκπληκτοι. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἄφηνον τὰ πλοῖα αὐτῶν ἀκυβέρνητα εἰς τὰς

πινοάς τοῦ ἀνέμου, οὗτοι δὲ δὲν ἔσυρον τὸ δίκτυον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐπήδων οἱ ἰχθύες, οἱ γεωργοὶ δὲν ἐκέντριζον τοὺς βουῖς διὰ τοῦ βουκέντρου, οἱ ποιμένες δὲν ἔπαιζον τὸν αὐλόν· ἀλλὰ πάντες ἔστρεφον πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς κεφαλὰς καὶ μὲ ἄπληστα βλέμματα παρετήρουν τὰ δύο παράδοξα καὶ πρωτοφανῆ ἐκεῖνα πτηνά.

Κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Ἴκαρος ἐπέτα πλησίον τοῦ πατρός του. Ὀλίγον ὄμως κατ' ὀλίγον ἐνεθαρρύνθη ἐκ τῆς ἐλαφρότητος τῆς πτήσεως καὶ ἠθέλησε ν' ἀνέλθῃ ὑψηλότερον. «Τί θὰ πάθω; εἶπε καθ' ἑαυτόν. Οἱ φόβοι τοῦ πατρός μου εἶναι ἀδικαιολόγητοι· αἱ πτέρυγές μου εἶναι στερεαί· ὁ δροσερὸς ἀνεμος μετριάζει τὴν θερμότητα τῶν ἀκτίων τοῦ ἡλίου. Καὶ ἔπειτα, πόσον ὠραιότερον θὰ εἶναι τὸ θέαμα ἐὰν ἀναβῆ κανεὶς ὑψηλότερον!».

Ταῦτα σκεπτόμενος ἀπεμακρύνθη βαθμηδὸν τοῦ πατρός του καὶ ἤρχισε ν' ἀνέρχεται... Ἄλλ' ἐτιμωρήθη σκληρῶς· ἐκεῖ ὑψηλὰ ὁ κηρὸς τῶν πτερύγων του ἀνέλυσεν ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου, τὰ πτερά διελύθησαν καὶ διεσκορπίσθησαν ἀπὸ τὸν ἀνεμὸν καὶ ὁ Ἴκαρος ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ βαρὺς ὡς μόλυβδος.

— Πατέρα! Πατέρα! ἀνέκραξεν ὁ δυστυχὴς μετὰ σπαρακτικῆς φωνῆς.

Ἄλλὰ πρὶν ὁ πατὴρ ἀκούσῃ, τὰ κύματα ἔκλεισαν διὰ παντός τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡ θάλασσα τὸν κατέπεε.

Ὁ Δαίδαλος ἐστράφη διὰ νὰ ἴδῃ τὸν υἱὸν του· ἀλλὰ δὲν ἔβλεπεν αὐτὸν καὶ ἐφώναζεν ἔντρομος:

— Ἴκαρε. Ἴκαρε, παιδί μου Ἴκαρε, ποῦ εἶσαι;

Ἐνῶ δὲ μετ' ἀγωνίας περιέφερε τὰ βλέμματά ὁ δυστυχὴς Δαίδαλος ἄνω καὶ κάτω καὶ περίε, διέκρινεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης πτερά, φερόμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τῶν κυμάτων. Τότε ἐνόησεν ὅτι ὁ ἀγαπητός του Ἴκαρος εἶχε πνιγῆ.

Συντετριμμένος ἐκ τῆς ὀδύνης κατέβη εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον νῆσον, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὰ κύματα ἤθελον ἐκθράσει τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του. Ἐπὶ ἡμέρας ἀπαρηγόρητος ἠρεύνα ὄλας τὰς ἀκτὰς· τέλος ἀνεῦρε τὸ πτώμα τοῦ Ἰκάρου ἐρριμμένον ἔξω ἐπὶ τῆς ἄμμου. Θρηγῶν καὶ ὀδυρόμενος ἔθαψε τότε εἰς τὴν νῆσον τὸ προσφιλές του τέκνον. Καὶ τὸ μὲν πέλαγος, ὅπου ἐπνίγη ὁ Ἴκαρος, ὠνομάσθη Ἰκάριον, ἡ δὲ νῆσος, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐτάφη, Ἰκαρία.

ΥΜΝΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Ἐσεῖς, πού πρωτοσπεύρατε
τῆς λευτεριάς τὸ σπόρο,
λαχταρισμένο δῶρο
στὴ σκλαβωμένη γῆ,
ἐσεῖς, κι' ὅταν ὠρίμασαν
τὰ στάχυα καρποφόρα,
τοῦ θερισμοῦ τὴν ὥρα
μᾶς γίνατε ὁδηγοί.

Σὰν ἥσκιοι μεγαλόκορμοι
κι' ἀπείραχτοι ἀπ' τὰ χρόνια
σέρνεντ' ἐμᾶς τ' ἀγγόνια
στὸ δρόμο τῆς τιμῆς,
κι' ὅπου πολέμου κράξιμο
κι' ὅπου τῆς μάχης κρότοι,
ἐσεῖς περνᾶτε πρῶτοι
κι' ἀκολουθοῦμ' ἐμεῖς.

Στὴ μνήμη σας ἀνάβομε
χρυσᾶ λιθανιστήρια,
γιὰ σᾶς τὰ νικητήρια
τὰ χεῖλη μας ὕμνου,
καὶ πλέκοντας τὰ χέρια μας
τῆς δόξας τὰ στεφάνια
δική σας περηφάνια
στοὺς τάφους σας κρεμοῦν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝ

Ἐπιλογή καὶ ἐλευθέρα μετάφρασις
ὑπὸ Π. ΠΑΠΑΔΕΑ

(Εἰσαγωγή. Ὁ μέγιστος τῶν σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος, ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος, καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, ἀναμένει μέσα εἰς τὴν φυλακὴν του μὲ ἀπόλυτον ψυχικὴν ἡρε-

μίαν και γαλήνην τὴν ἡμέραν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποιῆς του. Οἱ φίλοι του καὶ οἱ μαθηταὶ του καταβάλλουν ἀγωνιώδεις προσπάθειάς διὰ νὰ τὸν πείσουν νὰ δραπετεύσῃ ἐκ τῆς φυλακῆς, διότι πιστεύουν ὅτι ἡ καταδίκη τοῦ διδασκάλου τῶν εἶναι τελείως ἄδικος. Ὁ ἀγαπημένος μαθητῆς του Κρίτων καταβάλλει τὴν τελευταίαν προσπάθειαν νὰ πείσῃ τὸν διδάσκαλόν του νὰ δραπετεύσῃ. Τὴν συζήτησιν ταύτην μεταξὺ Σωκράτους καὶ Κρίτωνος διέσωσεν ὁ Πλάτων εἰς τὸ ἔργον του «Κρίτων». Κατωτέρω παρατίθενται ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ διαλόγου τούτου).

ΚΡΙΤΩΝ.— Ἀκόμη καὶ τώρα τὴν τελευταία στιγμή σὲ καθικετεύω, Σωκράτη, νὰ πεισθῆς καὶ νὰ σωθῆς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.— Ἀγαπητέ μου Κρίτων, ἡ προθυμία σου εἶναι πολὺ συγκινητικὴ ἄς δοῦμε ὅμως ἂν εἶναι καὶ ὀρθή. Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν εἶναι δίκαιον ἢ δὲν εἶναι δίκαιον νὰ δραπετεύσω ἐκ τῆς φυλακῆς παρὰ τὴν θέλησιν τῆς πόλεως; Καὶ ἂν μὲν μᾶς φανῆ ἡ πράξις αὐτὴ δίκαια, ἄς ἐπιχειρήσωμεν. Ἐὰν ὅμως μᾶς φανῆ ἄδικος, μὴ λησμονῆς ὅτι πρέπει νὰ προτιμᾶ ὁ ἄνθρωπος τὸν θάνατον καὶ ἀκόμη χειρότερον ἀπ' αὐτὸν παρὰ νὰ διαπράξῃ ἀδικίαν. Ἡ ἀδικία εἶναι κακὸν καὶ αἰσχρὸν πράγμα δι' αὐτὸ δὲν πρέπει ν' ἀδικῆ κανεὶς οὔτε νὰ κακοποιῆ ἄνθρωπον, οὔτε καὶ ὅταν ἀδικῆται ἢ κακοποιῆται ἀπὸ ἄλλους ἐπιτρέπεται νὰ τὰ ἀνταποδίδῃ. Παραδέχεσαι ἀκόμη καὶ τώρα, Κρίτων, αὐτὰ τὰ συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα εἰς προγενεστέρας μας συζητήσεις εἶχαμε παραδεχθῆ ὡς ὀρθά;

ΚΡΙΤΩΝ.— Τὰ παραδέχομαι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.— Ἐὰν λοιπὸν δραπετεύσωμεν ἐκ τῆς φυλακῆς, μήπως κακοποιοῦμεν τινὰς καὶ μάλιστα ἐκείνους τοὺς ὁποίους δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἀδικῶμεν καὶ νὰ κακοποιῶμεν; Καὶ μένομεν σταθεροὶ εἰς ὅσα ἔχομεν παραδεχθῆ ὡς ὀρθά;

ΚΡΙΤΩΝ.— Δὲν ἐννοῶ, Σωκράτη, τί θέλεις νὰ εἴπῃς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.— Ἐὰν τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ ἐξέλθωμεν λάθρα ἐκ τῆς φυλακῆς παρουσιασθοῦν ἔξαφνα ἐνώπιόν μας οἱ Νόμοι καὶ ἡ Πατρίς, ξέρεις τί θὰ μᾶς εἴπουν; «Σωκράτη, τί σκέπτεσαι νὰ κάνῃς; Ἐπιχειρεῖς μὲ τὴν πράξιν σου αὐτὴν καὶ ἡμᾶς τοὺς Νόμους νὰ καταστρέψῃς καὶ ὀλόκληρον τὴν πόλιν νὰ ἀφανίσῃς; Ἡ ἔχεις τὴν γνώμην ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ πόλις καὶ νὰ μὴ καταστραφῇ ἐκ θεμελίων, ὅταν οἱ πολῖται δὲν σέβωνται τοὺς Νό-

μους καὶ καταπατοῦν τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαυτηρίων»; Τί θ' ἀπαντήσωμεν εἰς αὐτά, Κρίτων;

ΚΡΙΤΩΝ.—Θ' ἀπαντήσωμεν ὅτι ἡ Πόλις ἡμᾶς ἠδίκησε.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Καὶ οἱ Νόμοι θὰ μᾶς εἴπουν. «Ἡμεῖς οἱ Νόμοι καὶ ἡ Πατρίς, Σωκράτη, σέ ἐγεννήσαμεν, σέ ἀνεθρέψαμεν, σέ ἐξεπαιδεύσαμεν, ὅπως καὶ τοὺς γονεῖς σου καὶ τοὺς προγόνους σου. Εἶσαι λοιπὸν γέννημα καὶ τέκνον δικό μας καὶ σὺ καὶ οἱ πρόγονοί σου. Τολμᾶς λοιπὸν νὰ μᾶς βλάβῃς καὶ εἶναι δίκαιον νὰ μᾶς ἀνταποδώσῃς τὴν ἀδικίαν, ἐάν, κατὰ τὴν γνώμην σου, σέ ἠδίκησαμεν; Ἐάν ὁ πατήρ σου ἢ ὁ κύριός σου ἢ ὁ διδάσκαλός σου σέ ραπίσουν ἢ ἄλλως σέ κακοποιήσουν, ἔχεις τὸ δικαίωμα ν' ἀνταποδώσῃς πρὸς αὐτοὺς αὐτὰ ποῦ σοῦ κάνουν; Ὅχι βεβαίως. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις ὅτι καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ ὄλους τοὺς προγόνους τὸ πολυτιμότερον καὶ τὸ σεμνότερον καὶ τὸ ἀγιώτερον εἶναι ἡ Πατρίς; Καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὴν σεβώμεθα καὶ νὰ τὴν περιποιούμεθα περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ νὰ πράττωμεν προθύμως ὅ,τι διατάσσει νὰ πράττωμεν καὶ νὰ πάσχωμεν ἡσύχως καὶ ἀγογγύστως ὅ,τι διατάσσει νὰ πάσχωμεν; Καὶ ὅτι, ἐάν διατάσῃ νὰ δερῶμεθα ἢ νὰ φυλακίζώμεθα καὶ ἐάν μᾶς ἐξαποστέλλῃ εἰς τὸν πόλεμον, ὅπου δυνατόν νὰ πληγωθῶμεν ἢ νὰ φονευθῶμεν, πρέπει νὰ πράττωμεν αὐτὰ προθύμως; Καὶ ὅτι, ἐάν δὲν εἶναι ὅσιον νὰ μεταχειριζώμεθα βίαν πρὸς τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα, δὲν εἶναι ὅσιον πολὺ περισσότερο νὰ μεταχειριζώμεθα βίαν πρὸς τὴν Πατρίδα»; Τί θ' ἀπαντήσωμεν πρὸς ταῦτα, Κρίτων; Εἶναι ὀρθὰ αὐτὰ τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς εἴπουν οἱ Νόμοι καὶ ἡ Πατρίς ἢ ὄχι;

ΚΡΙΤΩΝ.—Ὅρθα εἶναι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Καὶ οἱ νόμοι θὰ συνεχίσουν. «Μὴν ὑπολογίζῃς, Σωκράτη, μπροστὰ εἰς τὸ δίκαιον οὔτε τοὺς γονεῖς σου οὔτε τὰ παιδιὰ σου οὔτε τὴν ζωὴν σου οὔτε τίποτ' ἄλλο. Ἐάν δὲ πράγματι ἠδίκηθῃς, δὲν ἠδίκηθῃς ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Νόμους, ἀλλ' ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.» Ἄς μὴ σέ πείσῃ λοιπὸν ὁ Κρίτων νὰ πράξῃς αὐτὰ ποῦ σοῦ προτείνει, διότι τοιοῦτοτρόπως ὀλόκληρον τὴν προηγούμενην σου διδασκαλίαν θὰ παραβῆς καὶ τοὺς γονεῖς σου καὶ τοὺς φίλους σου, ἀλλ' ἀκόμη χειρότερον καὶ ἡμᾶς τοὺς Νόμους καὶ τὴν Πατρίδα σου θὰ καταστρέψῃς». Τέτοια λόγια περίπου βουίζουν μέσα στ' αὐτιά μου αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ μὲ κάνουν νὰ μὴ δύναμαι ν' ἀκούσω τίποτ'

ἄλλο. Εἶναι τὰ λόγια τῶν Νόμων καὶ τῆς Πατρίδος πού θά με ἐλέγξουν. "Ἄφησε λοιπόν, Κρίτων, νὰ γίνῃ ὅπως ὁ Θεὸς ὑπαγορεύει.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Π. ΠΑΠΑΔΕΑ

« Πολλὰ τ' ἀξιοθαύμαστα, μὰ τίποτα δὲν εἶναι πιὸ ἀξιοθαύμαστο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο», λέγει ὁ μεγάλος τῆς ἀρχαιότητος τραγικός ποιητῆς Σοφοκλῆς σ' ἓνα χορικό τῆς «Ἀντιγόνης». Καὶ πράγματι ἔτσι εἶναι. Ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε στὴν ἀρχὴ τῆς ἐμφανισεῶς του στὴ Γῆ σὰν ζῶον μεταξὺ τῶν ἄλλων ζῶων. Μὰ τὸ λογικὸν πού διέθετε γρήγορα τὸν ἀνύψωσε καὶ τὸν ξεχώρισεν ἀπὸ ὅλα τὰ δημιουργήματα τῆς φύσεως καὶ τὸν κατέστησε βασιλέα ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς Γῆς κτισμάτων, ὅπως τὸν εἶχε προορίσει ὁ Δημιουργὸς του.

Ἐπέταξε τὰ ζῶα, ἐκαλλιέργησε καὶ ἐξεμεταλλεύθη τὴ γῆ, ἐδάμασε τὴν θάλασσαν, ἐδημιούργησε μέσον συνειννοήσεως τὴν γλῶσσαν, διωργάνωσε κοινωνίαν μὲ νόμους καὶ ἄρχισε ἀλματωδῶς ν' ἀνέρχεται, διαρκῶς ν' ἀνέρχεται. Ποῦ ἔφθασε; Ρίξτε μιὰ ματιὰ στὶς κατακτήσεις τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ τὸ μονόξυλο ἔφθασε στὰ τεράστια ὑπερωκεάνεια τῶν ἐβδομήντα πέντε χιλιάδων τόννων ἀπὸ τὰ ὑποζύγια ἔφθασε στὰ ἀεροδυναμικά τραίνα καὶ αὐτοκίνητα, πού διασχίζουν ἀπεράντους ἐκτάσεις σὲ μικρὸ χρόνο ἀπὸ τὰ πρωτόγονα καλλιεργητικὰ μέσα ἔφθασε στὰ σημερινὰ τελειότατα μηχανικὰ μέσα καλλιεργείας τῆς γῆς ἀπὸ τὴν πρωτόγονη καλύβη, στὸν τεράστιον οὐρανοξύστη τῶν ἑκατὸ ὀρόφων ἀπὸ τοὺς ἀμαγεύρευτους βολβούς τῆς γῆς καὶ τὰ ὠμὰ κρέατα, στὰ παντοειδῆ καὶ πολυποίκιλα φαγητὰ ἀπὸ τὰ δέρματα τῶν ζῶων, πού ἐχρησιμοποίησε κατ' ἀρχὰς διὰ νὰ σκεπάζῃ τὸ σῶμα του, στὰ τελειότατα καὶ πολύχρωμα ὑφάσματα ἀπὸ τὸ σκότος καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ λύχνο, ἔφθασε στὸ ἠλεκτρικὸ φῶς, πού πλημμυρίζει σπίτια καὶ δρόμους καὶ μεταβάλλει τὴ νύκτα σὲ ἡμέρα.

Διασχίζει σήμερα ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀέρα σὰν πουλὶ μὲ ταχύτατα καὶ τεράστια σκάφη τοῦ ἀέρος· διασχίζει σὰν ψάρι

τὰ σπλάγχνα τῆς θαλάσσης μὲ τὰ ὑποβρύχια· ἔνωσε τὸν κόσμον ὅλον μὲ τὸ σύρμα καὶ συνομιλεῖ ἢ μία ἡπειρος μὲ τὴν ἄλλην· κατέκτησε τὰ κύματα τοῦ ἀέρος καὶ ἔτσι ἀκούει μὲ τὸ ραδιόφωνο καὶ ἀρχίζει μάλιστα νὰ βλέπῃ μὲ τὴν τηλεόραση τί γίνεται καὶ τί λέγεται ὁποιαδήποτε στιγμή σ' ὁποιοδήποτε μέρος τῆς Γῆς. Βρῆκε τὰ μέσα τῆς καταπολεμήσεως τῶν ἀσθενειῶν, βρῆκε, βρῆκε... καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ προῖδῃ τί ἀκόμη θὰ βρῆ καὶ τί θὰ δημιουργήσῃ ὁ ἄνθρωπος μὲ αὐτὸ τὸ μέγα ὄπλον, ποῦ διαθέτει, τὸ λογικόν!

Ἄν φαντασθῆ κανεὶς τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, τὸν γυμνὸν καὶ ἄγριον, μέσα στὴ σπηλιά του καὶ τὸν συγκρίνῃ μὲ τὸν σημερινόν, δὲν μπορεῖ παρά νὰ θαυμάσῃ τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τίς κατακτῆσεις του.

Σκεφθῆτε ὅμως κι' ἓνα ἄλλο. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἐδημιούργησεν ὅλα αὐτὰ καὶ κατέστη βασιλεὺς τῶν ἐπὶ τῆς Γῆς πλασμάτων, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος βρῆκε καὶ τὰ μέσα τῆς καταστροφῆς τῶν ἰδίων του ἔργων καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του. Κατεσκεύασε τὰ ὄπλα τοῦ πολέμου, ποῦ σπεύρουν τὴν καταστροφή, πυροβόλα ὄπλα, τηλεβόλα, τάνκς, βόμβες καταστρεπτικές, πολεμικὰ ὑποβρύχια καὶ ἀεροπλάνα, θωρηκτὰ στὴ θάλασσα, ὑπερφρούρια στὸν αἶρα καὶ σὰν νὰ μὴν ἔφθαναν αὐτὰ κατεσκεύασε καὶ τὴν ἀτομοβόμβα, γιὰ νὰ μωρῆ σὲ δευτερόλεπτα μέσα νὰ καταστρέψῃ ὅλοσχερῶς πόλεις ὀλόκληρες, ἐργοστάσια καὶ συγκοινωνιακὰ μέσα, ποῦ ἐχρειάσθησαν μόχθον πολὺν καὶ δαπάνες τεράστιες νὰ στηθοῦν καί, τὸ χειρότερο, ν' ἀπανθρακώνῃ χιλιάδες ἀνθρώπινες ψυχές.

Ὁ ἴδιος ὁ δημιουργὸς ἄνθρωπος γίνεται καὶ καταστροφεὺς τῶν ἰδίων του δημιουργημάτων καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του ἀκόμη. Αὐτὸς ποῦ ἐδημιούργησε τὸν μεγάλον πολιτισμὸν τοῦ 20οῦ αἰῶνος, βρῆκε καὶ τὰ μέσα τῆς καταστροφῆς του. Γιατί ὅμως αὐτό; Γιατί νὰ μὴ ζῆ βασιλιάς μέσα στὶς εὐκολίες καὶ τίς ἀνέσεις ποῦ ἐδημιούργησε, γιὰ νὰ στολίσῃ τὴ ζωὴ του; Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ τὸ βροῦμε. Ὁ πολιτισμὸς ποῦ ἐδημιούργησεν ὁ ἄνθρωπος εἶναι πολιτισμὸς μηχανικὸς, ἔστω καὶ πνευματικὸς. Δὲν ἀνέπτυξεν ὅμως παράλληλα καὶ τὸν ψυχικόν του πολιτισμὸν. Δὲν ἔφθασε στὸ σημεῖον νὰ θεωρῆ ὁ καθένας τὸν συνάνθρωπόν του, ἀσχέτως ποιᾶς φυλῆς εἶναι, ποιᾶ γλῶσσα ὁμιλεῖ; ποιᾶ θρησκεία ἔχει, σὰν ἀδελφὸ του, ὅπως ἐκήρυξεν ὁ Χριστός. Δὲν ἔφθασε στὸ σημεῖον ν' ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του σὰν τὸν ἑαυτὸν του, νὰ θέλῃ νὰ βλέπῃ τὸν συνάνθρωπό του

εὐτυχισμένο, νὰ τὸν βοηθῆ στὴν ἀνάγκη του, νὰ λυπᾶται γιὰ τὴν δυστυχία του, νὰ χαίρεται στὴ χαρὰ του. Δὲν ἔφθασε στὸ σημεῖον νὰ μὴν ἀνέχεται νὰ βλέπῃ γύρω του φτώχεια, ἀδικία, πόνο, θλίψη. Ὁ ἄνθρωπος, πού ἐσημείωσε τέτοια πρόοδο στὴν ἀνάπτυξη τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, παρημέλησε ν' ἀναπτύξῃ καὶ τὴν ψυχὴ του.

Μόνον ὅταν ὁ ἄνθρωπος αἰσθανθῆ τὴν ψυχὴ του πλημμυρισμένη ἀπ' αὐτὴ τὴ θεία ἀρετὴ, τὴν ἀρετὴ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, καὶ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον νὰ θυσιάζεται ὁ καθένας γιὰ τὸν πλησίον του, ὅπως θυσιάστηκε ὁ Χριστὸς γιὰ μᾶς, μόνον τότε θὰ ζῆ πραγματικὰ μέσα σὲ μία ἀπέραντη γαλήνη καὶ ἡρεμία, αὐτὴ πού δίδει ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη. Τότε ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶναι μόνον δημιουργὸς καὶ ὄχι καταστροφεύς.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΠΑΡΑΣΧΟΥ

Ἄνοιξις εἶναι· λυώσανε εἰς τὰ βουνὰ τὰ χιόνια,
κι' ἐλυώσανε τὰ σκοτεινὰ, τὰ τετράκόσια χρόνια!
Χίλια καντήλια ἀνάθουνε στὴ Λαύρα τὴν Ἁγία
καὶ σένα λειτουργοῦν, βωμό, Θεὸ κι' Ἐλευθερία!
Παπάδες καὶ ἄρματολοι ψέλνουν μαζί· καπνίζει
ἐδῶ τουφέκι, παρεκεῖ λιθάνι θυμιατίζει.

Ἐχουνε σκόλη ἡ Παναγία καὶ ἡ Ἑλλάς, μεγάλη:
Ἡ μιὰ τὸν κρίνο δέχεται, δάφνης κλωνάρι ἡ ἄλλη.

Χίλια καντήλια ἀνάθουνε στὴ Λαύρα τὴν Ἁγία
καὶ μέσα σ' ἄνθη καὶ μυρτιές ἀστράφτ' ἡ Παναγία
καὶ λάμπουν σταυρὸς καὶ ἄρματα, κι' ὁ ἀγέρας ἀνεμίζει
τὴ φουστανέλλα τὴ λευκή, τὸ ράσο πού μαυρίζει.
Μὰ σὲ λιγάκι, καὶ τὰ δυὸ θὰ πάρουν ἄλλο χρῶμα
στοῦ Παπαφλέσσα τὸ κορμί, στοῦ Μπότσαρη τὸ σῶμα!
Χαρὰ σ' ἐκείνους ποῦτυχαν στὴ λειτουργιὰ ἐκείνη!
Ἄστράφτουνε τὰ μέτωπα, τὸ μάτι λάμψη χύνει,
χαμογελᾷ ἡ ὁμορφιά, κι'—«Ὡς πότε, παλληκάρια!»
ψέλνουν τοῦ Διάκου τὰ παιδιὰ, τοῦ Φλέσσα τὰ λιοντάρια.

Τοῦ Γερμανοῦ σαλεύουνε ἀμίλητα τὰ χεῖλη,
γιατὶ μὲ τῆ σημαία του τὸ ράσο κυματίζει
καὶ κράζει ἔξαφνα, μπροστὰ στὴν Ὀραία Πύλη:
«Ποῖος θέλει τὴ σημαία μου; Ποιὸ χέρι τὴν ἀξίζει;»
Τὸ χέρι ἀπλώνει ὁ Μωριάς, ἡ Ρούμελη τὴν πιάνει,
"Ὑδρα καὶ Σπέτσες καὶ Ψαρὰ ἐπάνω τῆς ξαπλώνουν,
τὸ Σοῦλι τὴν ἀναζητᾷ, τὴν ἐζηλεύει ἡ Μάνη.
Σπαθιά, μηλιόνια, μονομιᾶς καὶ ράσα τὴν κυκλώνουν.
Κι' ὁ Ὑψηλάντης, ἄρρωστος, ἀπὸ τὴ φυλακὴ του,
μὲ δάκρυα τὴν εὐλογεῖ καὶ σβήνεται ἡ ψυχὴ του!
Καὶ νά! βογκᾷ ἡ θάλασσα καὶ ἡ στεριά σαλεύει
καὶ ἡ σημαία στὰ φτερά τῆς Νίκης ταξιδεύει.
Στήνετ' ἐδῶ, στήνετ' ἐκεῖ, τὰ τεῖχη ἀνεβαίνει,
Στὰ κύματα ὄρουσεται, στίς χῶρες μέσα μπαίνει!

.....

Η ΕΞΟΔΟΣ

I. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

Τὸ Μεσολόγγι τώρα ἐτοιμάζεται νὰ βγῆ, μὲ τὸ σπαθί.
Ἐτοιμάζεται κι' ἡ χήρα Μάνθα, ἡ Μεσολογγίτισσα, νὰ βγῆ
κι' αὐτὴ. Ὁ Τοῦρκος ἂν νικήθηκε χίλιες φορές, τῆς πείνας τὸ
θεριὸ εἶν' ἀνίκητο. Ἔτσι ὁ λαός, μαζί μὲ τὴ φρουρά, πήρανε
τὴν ἀπόφαση. Κι' ἀπόψε!

Νύχτα, σκοτάδι. Ἡ χήρα, στὰ τυφλὰ ψηλαφώντας, ἤρε
τὸ δέμα μὲ τὰ ροῦχα τ' ἄχαρα τοῦ μακαρίτη τ' ἀντρός της.
Ἡ μπόμπα ἢ τούρκικη τὸν ἔκοψε στὰ δυὸ μόλις ἄρχιζε ἡ πο-
λιορκία. Κι' αὐτὸ μοναχά; Τὸ βόλι, τὸ σπαθί, τῆς ἀρρώστειας
ἢ ὀργῆ, τῆς πείνας ἢ κατάρρα θέρισαν κάθε δικό της γύρω
της. Ἐρημη ἢ χήρα, ἔρημη μὲ τὴν Ἀνθὴ τὴν κόρη της, ἐφτὰ
χρονῶν μικρούλα κι' ἄρρωστη, στὰ βάσανα μπασμένη, ἀπὸ
τὴν πείνα ἀγνώριστη, φάντασμα ζωντανὸ κι' ἡμερο κι' ἱλαρό,
σὰν ἄλλου κόσμου πλάσμα.

Ἡ χήρα ντυμένη βρίσκεται μὲ τὴ στολὴ τὴ λεβέντικη καὶ
τὴ ματόβαφη τ' ἀντρός της. Τὴν φύλαγε σὰν ἅγιο λείψανο
τόσον καιρὸ. Καὶ τώρα πόσα γέλοια θ' ἄκουγε, μέρα ἔτσι νὰ
τὴν ἐβλεπε κανεὶς! Τόσο εἶναι ἄχαρη καὶ τόσο κωμικὴ. Κι' ἔχει

στή μέση της ζωσμένο τὸ σπαθί. Καὶ πρέπει νᾶναι τόσο τρομερή κι' ἢ ὄψη κι' ἢ ματιά της, πού θᾶδιωχνε ἀκόμα καὶ τοῦ χωρατοῦ τὸν ἴσκιο ἀπὸ μπροστά της. 'Κι' εἶναι τόσες ἄλλες, χῆρες εἶτε ἀνύπαντρες, νιές καὶ γριές, ἀντροντυμένες, ἔτοιμες νὰ βγοῦν ἀπόψε!

Τὴν κόρη της σηκώνει ἀπὸ τὸ στῶμα. Τὸ χᾶδι τῆς καρδιάς τραχὺ τῆς βγαίνει ἀπ' τὸ λαιμό. Μοιάζει σὰν προσταγή καὶ σὰν φοβέρα. Τὴ σέρνει ἀπὸ τὸ χέρι, τῆς κρυφομιλεῖ, μὰ στὴν ἀγκαλιά νὰ τὴν σηκώσει δὲν μπορεῖ. Τέτοια δύναμη κι' ἢ μάννα δὲν τὴν ἔχει!

Τραβοῦν ἀργὰ τὸ δρόμο κατὰ τὰ προχώματα μαζί μὲ τ' ἄλλο ρέμα τοῦ κόσμου πού τραβᾷ. Ζυγώνει ἡ ὥρα! Κανένας δὲ φωνάζει, κι' ὅμως μιὰ σύσμιχτη βοή ἀκολουθεῖ τὸν ἴσιο δρόμο. 'Ἡ χήρα σκύθει γιὰ στερνὴ φορά, κι' ἄγρια καὶ βραχνερά τὴν ἄμοιρη μικρούλα θέλει νὰ ὀρμηνέψη:

—'Ανθή μου, 'Ανθή, 'Ανθίτσα μου, ἐδῶ πού θὰ κινήσουμε σφιχτὰ νὰ μοῦ κρατῆς τὴ φουστανέλλα. Τίποτ' ἄλλο νὰ μὴ βλέπης καὶ νὰ μὴν ἀκοῦς:

Τὴ φουστανέλλα νὰ μὴ χάσης ἀπ' τὰ χέρια σου! 'Ανθή μου, 'Ανθίτσα μου... 'Εδῶ πού πᾶμε, γιὰ νὰ σὲ γλυτώσω, πρέπει νὰ κτυπηθῶ μὲ τὸ σπαθί μου, μ' ὅ,τι μπορῶ. Δὲ θᾶχω ὄλο τὸ νοῦ μου ἐπάνω σου. Βαστάξου ἐσὺ μὲ τὰ χεράκια σου μὲ τὴν καρδιά σου! Πιάσου...

Καὶ κινήσανε. Μέσ' τὴ θεοποντή, πού ἀνοίγανε καὶ περνούσανε, χωρὶς νὰ γείρη πίσω, κάποτε ρωτοῦσε ἡ χήρα:

— Πού εἶσαι, 'Ανθή;

— 'Εδῶ εἶμαι, μάννα.

Μὰ κάποτε, καὶ κεῖ πού πλάκωσε τὸ κῦμα τὸ τρανό, καὶ σάρωσε καὶ σαρώθηκε, ἡ χήρα ξέχασε τὴν 'Ανθή, γιὰ μόνη μιὰ στιγμή. Ξέχασε καὶ νὰ τὴ ρωτήση. Κι' ἄμα βρέθηκε σὲ μιὰ βρουλιά κρυμμένη καὶ πῆρε ἀναπνοή, τότε εἶδε πὼς ἔλειπε ἡ 'Ανθή της.

Δὲν ἄργησε ὕστερα στὴ ράχη ἀπάνω νὰ βρεθῆ. Τότε γύρισε στὸν ἑαυτὸ της. Τότε εὐπνήσε τῆς θυγατέρας ὁ καημὸς μέσ' στὴν καρδιά της.

—'Ανθή!... φώναξε, καὶ πάλι φώναξε: 'Ανθή! 'Ανθίτσα!

Τοῦ κόκου! 'Ἡ 'Ανθίτσα πάει πιά! Πάει καὶ τὸ Μεσολόγγι!

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

Στεφανώσατε με δάφνης δακρυπότιστα κλωνάρια
καὶ τὰ ξένα παλικάρια
ποὺ πολέμησαν με πόθο, σάβανό των νὰ γενῆ
τῆς ιδέας τῆς γαλάζιας τὸ γαλάζιο τὸ πανί.

Κλάψετε με λίγο πόνο καὶ γιὰ τοῦτα τὰ καημένα·
πόσα ἰσθήθη στὴ θανή των δὲν θὰ βόγγησαν βαριά...
Μέσ' στῆς γῆς αὐτῆς τὸ χῶμα δὲν ἐπάτησαν σὰν ξένα
καὶ τ' ἀδέλφωσε μαζί μας τῶν λαῶν ἢ λευτεριά.

Τῆς πατρίδος των τὸ χῶμα θὰ τὸ βροῦνε κι' ἐδῶ πέρα·
τόπου γίνηκε μονάχα κι' ὄχι μάννας ἀλλαγῆ.
Κι' ὁ μεγάλος Ἀθηναῖος ἔτσι φώναξε μιὰ μέρα:
«τῶν ἀνδρῶν τῶν ὑπερόχων εἶναι ἕνας ἕνας ἕνας ἕνας».

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

1

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή·
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
ποὺ με βιά μετράει τὴ γῆ.

2

Ἄπ' τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ! χαῖρε, Ἐλευθεριά!

3

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι' ἕνα στόμα ἑκαρτεροῦσες
«ἔλα πάλι» νὰ σοῦ εἰπῆ.

4

Ἄργιε νάρθη ἐκείνη ἡ μέρα
καὶ ἦταν ὄλα σιωπηλά,
γιατὶ τ'άσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

5

Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε, νὰ λές
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

6

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἓνα ἐκτύπαε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

7

Κι' ἔλεες: «πότε, ἄ! πότε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπὸ τς ἐρμιές;»
Καὶ ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
κλάψες, ἄλυσες, φωνές!

8

Τότ' ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
μὲς τὰ κλάματα θολὸ
καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
πλῆθος αἷμα Ἑλληνικό.

9

Μὲ τὰ ροῦχα αἱματωμένα,
ξέρω, ὅτι ἔθγαινες κρυφὰ
νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
ἄλλα χέρια δυνατά.

10

Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
ἐξανάρθεις μοναχὴ
δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες,
ἐὰν ἡ χρεῖα τὲς κουρταλῆ.

11

Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια
ἀλλ' ἀνάσαση καμιά,

ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια,
καὶ σέ γέλασε φριχτά.

12

Ἄλλοι, ὦϊμέ! στή συμφορά σου,
ὅπου ἐχαίροντο πολύ,
«σύρε νάθρηξ τὰ παιδιά σου,
σύρε», ἐλέγαν οἱ σκληροί.

13

Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδᾶρι
καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
ἢ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι,
ποὺ τὴ δόξα σοῦ ἐνθυμεῖ.

14

Ταπεινότατη σοῦ γέρνει
ἢ τρισάθλια κεφαλῇ,
σὰ φτωχοῦ, ποὺ θυροδέρνει
κι' εἶναι βᾶρος του ἢ ζωῆ.

15

Ναί' ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
κάθε τέκνο σου μὲ ὄρμη,
ποὺ ἀκατάπαυστα γυρεύει
ἢ τὴ νίκη ἢ τὴ θανή.

16

Ἄπ' τὰ ἰκόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων πὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ! χαῖρε, Ἐλευθεριά!

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΝ

Ἐκ Παρισίων, 17 Ἰουνίου 1824

Υἱέ τῆς Ἑλλάδος ἀγαπητέ καὶ γενναῖε τῆς Ἑλληνικῆς
ἐλευθερίας ὑπέρμαχε, Ὀδυσσεῦ!

Ἡ ἐπιστολή σου, τὴν ὁποῖαν ἔλαβα τὴν 7 Ἰουνίου τοῦ
παρόντος ἔτους, ἐκατάβρεξε τοὺς γηραλέους ὀφθαλμούς μου
μὲ δάκρυα λύπης καὶ χαρᾶς. Χαρᾶς, διότι βλέπω τὰ τέκνα

τῆς Ἑλλάδος ἀγωνιζόμενα προθύμως ν' ἀναστήσωσι τὴν νεκρωμένην ἀπὸ τὸν τύραννον μητέρα των. Λύπης, διότι ὅλα τῆς τὰ τέκνα δὲν ὁμοιάζουσι τὸν Ὀδυσσεά, ἀλλ' εὐρίσκονται τινες μεταξύ σας, μὴ δυνάμενοι νὰ καταλάβωσιν, ὅτι αἱ διχόνοιαι, ἂν δὲν φέρωσι πάλιν ὀπίσω τοὺς Τούρκους, δὲν θὰ φέρουν ὅμως ποτὲ τὴν αὐτόνομον ἐλευθερίαν ἐκείνην, ἣτις χρεωστεῖται εἰς τὰ ἐκχυθέντα τίμιά σας αἵματα καὶ τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ ὅλη ἡ Ἑλλάς. Τὸ μέγα τοῦτο κακὸν ἐγνώρισες καὶ σύ, φίλε, ὅτι πηγάζει ἀπὸ τὰ φαρμακερὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ὅλοι κοινῶς ἐδιδάχθημεν εἰς σχολεῖον ἄνομον, ἀπὸ διδασκάλους ἀνόμους. Ἄν δὲν μᾶς ἔφθειραν ὅλους ἰσομέτρως, ὅλους ὅμως σχεδὸν μᾶς ἐμπόδισαν νὰ μάθωμεν τὸ μόνον σωστικὸν τῆς ἐλευθερίας μάθημα, τὴν δικαιοσύνην . . . Εἶναι λοιπὸν χρεῖα νὰ παιδευθῇ τὸ Γένος τὰ μαθήματα τῆς ἐλευθερίας, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἄλλα παρὰ τὰ μαθήματα τῆς δικαιοσύνης. Διὰ τοῦτο ἐπιθυμεῖς διδασκάλους τοιοῦτων μαθημάτων τοὺς διεσπαρμένους εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ὁμογενεῖς λογίους καὶ τοὺς προσκαλεῖς νὰ πληρῶσωσι καὶ αὐτοὶ τὸ εἰς τὴν πατρίδα ἀπαραίτητον αὐτῶν χρέος, καθὼς ἐσεῖς καθ' ἡμέραν πληρώνετε μὲ τοὺς ἱερούς ἀγῶνας σας.

Οὐδ' αὐτοὶ τὸ ἡμέλησαν, τινὲς ἐξ αὐτῶν εὐρίσκονται ἤδη μεταξύ σας· ἄλλοι δὲ ἐκίνησαν, διὰ νὰ ἐνωθῶσιν ἐντὸς ὀλίγου μὲ τοὺς ἀδελφούς των. Ὅσοι ἔμειναν ἀκόμη, ἐμποδίσθησαν ἀπὸ διαφόρους εὐλόγους αἰτίας καὶ ἐξαιρέτως ἀπὸ τὴν ἀδηλότητα τῆς αὐτοῦ μελλούσης αὐτῶν καταστάσεως, ἀδηλότητα, τὴν ὁποίαν ἠῤῥησαν μάλιστα τῶν Ἑλλήνων αἱ διχόνοιαι. Τώρα ἀκούοντες, ὅτι ἐπιθυμεῖτε τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν παρουσίαν αὐτῶν, ὡς διδασκάλων ὁμονοίας, δὲν ἀμφιβάλλω περὶ τῆς προθυμίας νὰ δεῖξωσι καὶ αὐτοί, ὅτι εἶναι τέκνα τῆς Ἑλλάδος. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν δὲν ζητοῦν ἄλλο ἀπὸ ἐσᾶς, πλὴν ὅ,τι ἤθελε ζητήσῃ καὶ ὁ ὀλιγαρχέστατος Σωκράτης, τὴν ἀναγκαίαν αὐτῶν τροφήν καὶ τὴν βεβαιότητα, ὅτι μέλλετε νὰ τοὺς εὐκολύνετε τὰ μέσα νὰ διασπείρωσι τὴν παιδείαν, διὰ νὰ μὴ καταστῇ ἡ διδασχὴ των «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ». Τοιαύτη βεβαίωσις ἤθελεν ἐνεργήσῃ πολὺ, ἂν ἐκηρύττετο ἀπὸ αὐτὴν τὴν Κυβέρνησιν. Ὅπως ἂν εἶναι, χαίρω, ὅτι γνωρίζετε ὅλοι κοινῶς τὴν ἀνάγκην τῆς παιδείας καὶ τὴν ἐπιθυμεῖτε, ὡς φύλακα τῆς ἐλευθερίας.

Ναί! φίλε Ὀδυσσεῦ, τὰ κατορθώματα καὶ σοῦ καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων σου κατέστησαν τὴν νέαν Ἑλλάδα ὄχι ὀλιγώ-

τερον θαυμαστήν τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος· σᾶς ἔμεινε τώρα νὰ τὴν καταστήσετε καὶ σεβαστὴν, στολίζοντές τὴν μὲ τὴν παιδείαν, ἣτις ἔχει νὰ φέρῃ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀκόλουθον τῆς δικαιοσύνης ὁμόνοιαν καὶ νὰ ἀναγκάσῃ τὰ ἄλλα ἔθνη νὰ σᾶς ἀφήσωσιν ἀνενοχλήτους καὶ κυρίουσ νὰ ὀργανώσῃτε τὴν πολιτείαν σας, ὡς εἶναι δίκαιον, ἔσεῖς μόνον, ἔπειθὴ καὶ σεῖς μόνον ἐχύσατε αἷματα δι' αὐτὴν. Χωρὶς τὴν ἱεράν ταύτην ὁμόνοιαν καὶ ἔάν, παρὰ τὰ ἕως τώρα ἡρωϊκὰ σας ἀνδραγαθήματα, δείξετε ἀκόμη ἡρωϊκώτερα εἰς τὸ ἐξῆς ἄλλα, ἐάν καὶ ἕως αὐτὴν τοῦ τυράννου τὴν καθέδραν προχωρήσωσι τὰ ἀνίκητά σας ὄπλα, μὴν ἐλπίζετε τὴν ὁποῖαν ἐπιθυμεῖτε καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν ἀγωνίζεσθε ἀνεξαρτησίαν. ὦ Θεέ, τρέμει καὶ τὸ σῶμα μου καὶ ἡ ψυχὴ συλλογιζομένου τὰ ἐκ τῆς διχονοίας ἐνδεχόμενα παθήματα. Μετὰ τόσας θυσίας, μετὰ τόσους ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους καὶ ὁ Λεωνίδας καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἤθελαν θαυμάσει, ἂν ἐπέστρεφαν εἰς τὸν κόσμον, ν' ἀναγκάσετε μὲ τὴν διχονοίαν σας τοὺς ξένους νὰ ὀργανώσωσι τὴν πολιτείαν σας! Ἐσεῖς νὰ φυτεύετε καὶ μὲ τὰ αἷματά σας νὰ ποτίσετε τῆς ἐλευθερίας τὸ δένδρον καὶ νὰ ἔλθωσιν ἔξωθεν ἄλλοι νὰ σᾶς διδάξωσι πῶς καὶ πότε πρέπει νὰ γεύεσθε τοὺς καρπούς του! Στρατιῶται, στρατηγοί, νομοθέται, κυβερνήται πάσης τάξεως καὶ πολῖται, ὑποφέρετε νὰ πάθῃ τόσῃν κατασχύνην ἢ κοινὴν σας μήτηρ, ἢ Ἑλλάς; Καὶ ποῖαν χάριν ἔχει νὰ σᾶς χρεωστῇ, ὅτι τὴν ἐλευθερώσατε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἐάν δὲν καταστήσετε καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς αὐτονόμως ἀνεξάρτητον μὲ τὸν ἱερὸν δεσμὸν τῆς ὁμοנוίας; «Ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὄχυρά καὶ ὕψηλῃ, ἰσχύει δὲ ὡσπερ τεθμελιωμένον βασιλεῖον»: εἶναι λόγια τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος, βεβαιωμένα ἀπὸ τὴν καθημερινὴν πείραν.

“Ὅσα λέγω, φίλε Ὀδυσσεῦ, περὶ ὁμοנוίας δὲν ἀποθλέπουν κατ' εὐθειᾶν ἐσέ. Ἐδειξες μὲ τὴν ἕως τώρα διαγωγὴν σου ὅτι δὲν ἔχεις χρεῖαν ἀπὸ τοιαύτας παραγγελίας. Ἐνδέχεται ὅμως νὰ εὐρίσκωνται μεταξύ σας τινὲς ὄχι κακοὶ στρατηγοί, ὄχι κακοὶ πολῖται, ἀλλ' ἄνθρωποι ἀπατημένοι ἀπὸ ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνθρωπίσκων φαρμακερὰς συμβουλὰς· ἄνθρωποι νομίζοντες, ὅτι, ὅστις κρατεῖ ὄπλα, εἶναι καὶ ἐλεύθερος, εἶναι καὶ δυνατός, εἶναι καὶ ἀσφαλής, διὰ τοῦτο μόνον, διότι κρατεῖ ὄπλα. Πλάνην μεγάλην πλανῶνται οἱ ταλαίπωροι. Μόνῃ ἢ δικαιοσύνῃ φέρει τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δύναμιν

καὶ τὴν ἀσφάλειαν ὄπλα χωρὶς δικαιοσύνην γίνονται ὄπλα ληστῶν, ζώντων εἰς καθημερινὸν κίνδυνον νὰ στερηθῶσι τὴν δύναμιν ἀπὸ ἄλλους ληστές ἢ καὶ νὰ κολασθῶσιν ὡς λησταὶ ἀπὸ νόμιμον ἐξουσίαν. Ἡ ἀνδρεία χωρὶς τὴν δικαιοσύνην εἶναι εὐτελεῖς προτέρημα ἢ ἰδικαιοσύνη, ἂν ἐφυλάσσετε ἀπὸ ὄλους, οὐδὲ χρεῖαν ὄλως εἶχε τῆς ἀνδρείας, ὡς ἔλεγεν ὁ ἔνδοξος καὶ μέγας στρατηγὸς Ἀγησίλαος: «Οὐδὲν ἀνδρείας χρῆζομεν, ἐὰν πάντες ὦμεν δίκαιοι».

Λανθάνεσαι, φίλε Ὀδυσσεῦ, ὅταν κρίνης ἀναγκαίαν καὶ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν μου. Τί ζητεῖς καὶ τί ἐλπίζεις ἀπὸ ἐμέ; Ἐὰν ζητῆς συμβουλᾶς, παρ' ὅσας ἔγραψα πολλάκις πρὸς ἄλλους καὶ γράφω πρὸς σὲ σήμερον, συμβουλᾶς ὄχι τῆς κεφαλῆς μου, ἀλλὰ τῶν σοφῶν προγόνων μας, ἄλλας δὲν ἔχω νὰ δώσω. Ἐὰν ζητῆς πράξεις, ζητεῖς ν' αὐξήσης τὴν λύπην μου. Ἄν εἶχα στρατιωτικὴν ἡλικίαν, χωρὶς ἀναβολὴν ἤθελα τρέξει νὰ γραφθῶ στρατιώτης τῆς πατρίδος, στρατηγούμενος ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ μάθε, στρατηγέ μου, ἂν ἀκόμη δὲν τὸ ξμάθης, ὅτι ἀπὸ τὴν 27ην τοῦ περασμένου Ἀπριλίου ἤρχισα νὰ τρέχω μὲ ποδαγρικούς πόδας τὸ 77ον ἔτος τῆς ἡλικίας μου ἀπὸ τοιοῦτους στρατιώτας εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν ἔχεις χρεῖαν. Τὰ πρὸς τὴν πατρίδα μου χρέη εἶναι τόσον βαρύτερα, ὅσον ἢ πατρὶς μὲ πλήρωσε πολὺ περισσότερον ἀπ' ὅτι ἤξιζαν οἱ μικροὶ κόποι, μὲ τὴν εὐνοιάν της, τὴν ὁποίαν δὲν ἀλλάσσω μὲ τοὺς θησαυροὺς ὄλους τῆς γῆς ἀλλὰ δὲν ἔχω πλέον ὁ ταλαίπωρος ἄλλο τι νὰ προσφέρω εἰς αὐτὴν παρὰ εὐχὰς ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας της καὶ δεήσεις εἰς ὄλα τὰ τέκνα, τοὺς ἀδελφούς μου, νὰ σέβωνται τὴν πατρίδα περισσότερον παρὰ τοὺς ἰδίους των γονεῖς. Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, υἱὲ τῆς Ἑλλάδος Ὀδυσσεῦ, νὰ εὐλογήσῃ τὰ ὄπλα σου.

Ὁ φίλος καὶ σοῦ καὶ τῆς κοινῆς πατρίδος
ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐφθασε τέλος πάντων ἡ ὥρα, τὴν ὁποίαν οἱ δυστυχεῖς ἡμῶν πατέρες ἐπεθύμησαν εἰς μάτην. Οἱ Γραικοὶ τὴν σήμερον, μόλον ὅτι πολλὰ μακρυσμένοι ἀπὸ τὴν παλαιάν τῶν

ιδίων προγόνων δόξαν, εἶναι ὅμως ἀσυγκρίτως πλεόν φωτισμένοι ἀφ' ὅτι ἤθελαν εἶσθε πολλά ἔθνη ἄλλα, ἐάν ἔπασχον καὶ μέρος μικρὸν τῶν συμφορῶν τῆς Ἑλλάδος. Αὐτοὶ στολισμένοι μὲ φυσικὰ προτερήματα καὶ παιδευόμενοι κατὰ τὸ παρὸν μὲ σπουδαιότεραν ἀνατροφὴν, ἥτις αὐξάνει καθ' ἡμέραν, δείχνουν εἰς ὄλους, ὅσοι χωρὶς πάθος ἐξετάζουν τὰ πράγματα, ὅτι δύνανται τινες δυστυχεῖς περιστάσεις νὰ ἐρημώσωσιν ὀλότελα τὴν πλεόν καρποφόρον γῆν, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ τῆς ἀφαιρέσωσι τὴν φυσικὴν γονιμότητα· ὀλίγη βροχὴ τοῦ οὐρανοῦ καὶ μικρὰ γεωργία ἀρκοῦσι νὰ τὴν στολίσωσι καὶ πάλιν ὡς πρότερον.

Οἱ σημερινοὶ Γραικοὶ τόσον εἶναι πληροφορημένοι, ὅτι παρὰ τῶν ἐπιστημῶν τὸ φῶς ἄλλο φάρμακον νὰ τοὺς θεραπεύσῃ δὲν δύναται, ὥστε καταφρονοῦντες ὄλας τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια, παραβλέποντες ὄλους τοὺς κινδύνους, τρέχουν πανταχόθεν εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, διὰ νὰ ἀπολαμβάνωσιν ἐκεῖνα τὰ φῶτα, μὲ τὰ ὁποῖα ζῶντες ἐφώτιζον τ' ἄλλα ἔθνη καὶ φωτίζουν ἔτι καὶ μετὰ θάνατον τοὺς σημερινούς Εὐρωπαίους οἱ πρόγονοὶ των.

Δόξα καὶ τιμὴ εἰς ὄλους τοὺς φιλογενεῖς πλουσίους, ὅσοι ἐπιταχύνουν τὴν θεραπείαν τῆς ἀσθενούσης πατρίδος καταβάλλοντες προθύμως εἰς σύστασιν σχολείων, εἰς συνάθροισιν βιβλίων καὶ εἰς τὴν διὰ τοῦ τύπου ἔκδοσιν πολλῶν ὠφελίμων συγγραμμάτων μέρος τῆς περιουσίας αὐτῶν.

Δόξα καὶ τιμὴ εἰς ἐκείνους τοὺς συνετοὺς νέους, ὅσοι περιέρχονται τὴν Εὐρώπην ἀπανθίζοντες, ὡς μέλισσαι, τὰ ὠφέλιμα ἄνθη, διὰ νὰ πλέξωσι τὸν στέφανον, μὲ τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ στεφανωθῇ καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ πατρίς των. Οἱ φιλογενεῖς πλούσιοι τῶν Γραικῶν ἐπληροφορήθησαν τὴν σήμερον, ὅτι ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ εὐτελεῆ μέταλλα, οὐδὲ γίνονται ἀληθινὰ χρήματα, πλὴν εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνων, ὅσοι ξεύρουν τὴν χρῆσιν καὶ μεταχείρισιν αὐτῶν.

Ἐπληροφορήθησαν ὅτι ὁ πλοῦτος χωρὶς τὴν παιδεῖαν καὶ ἀρετὴν τόσον ὀλίγον ἠμπορεῖ νὰ στολίσῃ τὸν ἔχοντα, ὥστε καὶ κάμνει φανερωτέραν αὐτοῦ τὴν γυμνότητα· ἐπληροφορήθησαν ὅτι καὶ ἂν αὐτοὺς τοῦ Ἰησοῦ τοὺς θησαυροὺς ἀποκτήσωσι καὶ ἂν αὐτὰς τὰς πέτρας μάθωσι νὰ μεταβάλλωσιν εἰς χρυσόν, οὐδεμίαν τιμὴν ἤθελον λάβει παρὰ τῶν ἄλλων ἔθνῶν, ἐν ὧσιν ἡ πατρίς των εὐρίσκεται εἰς πτωχείαν

καὶ ἀδοξίαν. Ἐπληροφορήθησαν τέλος πάντων, ὅτι ἡ τιμὴ, μὲ τὴν ὁποίαν σπουδάζουν νὰ σκεπάσωσι τὴν γύμνωσιν τῆς πατρίδος, ἐπαναστρέφει πολλαπλασία εἰς τὰς κεφαλὰς των.

Ἐπομένως οἱ φιλόμουσοι νέοι τοῦ Γένους, ὅσον περισσότερον σπεύρου τὰ φῶτα, τόσοι περισσότερους ἐγκωμιαστάς εἰδήμονας θέλουν λάθει τῆς προκοπῆς καὶ τῆς σοφίας των, τόσοι περισσότεραν εὐγνωμοσύνην θέλει δεῖξει εἰς αὐτοὺς ἡ εὐεργετηθεῖσα Πατρίς. Τί τοὺς ὠφελεῖ ὁ παρὰ χυδαίων ἔπαινος, οἱ ὅποιοι ἐπαινοῦν ὅ,τι δὲν καταλαμβάνουν καὶ ψέγουν χωρὶς κρίσιν, ὅ,τι δὲν κολακεύει τὰ πάθη των; Τί τοὺς ὠφελεῖ ἡ σοφία, ὅταν ἡ Πατρίς, σκοτισμένη δὲν ἔχη οὔτε ὀφθαλμοὺς νὰ τοὺς ἰδῇ, οὔτε φρόνησιν νὰ τοὺς διακρίνη καὶ νὰ ἀνταμείψῃ, ὡς εἶναι δίκαιον, τοὺς ἰδρωτάς των;

Αὐξήσατε λοιπόν, ὦ νέοι φιλόμουσοι τῆς Ἑλλάδος, τὴν προθυμίαν νὰ φωτίζετε τὴν Πατρίδα, διὰ νὰ ἀνακαλέσετε πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν τῶν προγόνων μας δόξαν. Ἐνθυμηθῆτε, ὅτι εἴσθε Ὀμήρου, Ἀριστοτέλους, Πλάτωνος, Δημοσθένους, Θουκυδίδου, Σοφοκλέους καὶ μυρίων ἄλλων τοιούτων ἀνδρῶν ἀπόγονοι. Συλλογισθῆτε πόσους κόπους ὑπέφεραν οἱ θαυμαστοὶ οὗτοι ἄνδρες, διὰ νὰ τιμήσωσι τὴν Πατρίδα, πόσῃν δόξαν ἀπέλαβον ζῶντες ἀπ' αὐτὴν, πόσῃν λαμβάνουν ἔτι καὶ μετὰ θάνατον ἀπὸ τὰ σοφὰ τῆς Εὐρώπης Ἔθνη. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐξενιτεύθησαν, καθὼς ξενιτεύεσθε τὴν σήμερον, διὰ νὰ συλλέξωσιν ὅ,τι χρήσιμον εὕρισκον εἰς ἄλλα ἔθνη καὶ νὰ πλουτίσωσι τὴν ἰδίαν πατρίδα. Προσέχετε μάλιστα μὴ σὰς ἀπατήσῃ ἡ νεότης εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ καλοῦ, μὴ, μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ μετὰ μακρὰν ξενιτείαν, ἐπιστρέψετε μὲ κενὰς τὰς χεῖρας ἢ γέμοντες ἀπὸ κακὰ τῆς Εὐρώπης. Εἶναι βέβαια πλήρης ἀναριθμῆτων καλῶν ἡ Εὐρώπη· ἀλλ' ἔχει καὶ πολλὰς ἀφορμὰς διαστροφῆς καὶ προβάλλει πολλὰς παγίδας εἰς τὴν ἀπειρον νεότητα. Μιμηθῆτε τὰς μέλισσας, ἀπανθίζοντες τὰ χρήσιμα καὶ ὄχι τὰς μύιας, αἱ ὁποῖαι προσκολλῶνται εἰς τὰς δυσωδίας. Τῶν τιμίων ἡδονῶν ἡ μετρία χρήσις γίνεται ἀνεσις τῶν κόπων καὶ διεγείρει εἰς νέους ἄλλους κόπους· ἡ κατάχρησις φεύγει τοὺς ἀναγκαίους κόπους, μαλακύνει τὸ σῶμα, ἐκνευρίζει κατὰ μικρὸν τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καὶ τυφλώνει εἰς τὸ ὑστερον τοῦ νοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἀναγιγνώσκετε συνεχῶς τὸν θαυμαστὸν μῦθον τοῦ Προδίκου περὶ τῆς νεότητος τοῦ Ἡρακλέους· καὶ ἀκολουθήσατε τὴν σεμνὴν ἐκείνην γυναῖκα, ἣτις εἰκόνιζε τὴν ἀρετὴν καὶ

ὄχι τὴν ἀναίσχυντον Σειρήνα, ἢ ὁποῖα ἐτόλμα νὰ ὀνομάζεται εὐδαιμονία.

Μιμηθῆτε λοιπὸν τοὺς φρονίμους ἡμῶν προγόνους, οἱ ὅποιοι, φλεγόμενοι ἀπὸ τῶν ἐπιστημῶν τὸν ἔρωτα, ἔτρεχαν πανταχόθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ ἀπολαύσωσι τὰς ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλοσοφίας.

Ἐκεῖ ἐφάνησαν ἄνθρωποι νέοι, καθὼς σεῖς, καὶ πένητες, καθὼς πολλοὶ ἀπὸ σᾶς, οἱ ὅποιοι τὴν ἡμέραν ἐσύχναζον εἰς τὰς σχολὰς τῶν φιλοσόφων καὶ τὴν νύκτα εἰργάζοντο μὲ μισθόν, διὰ νὰ λαμβάνωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Τοιαύτην ἔνδειαν τὴν σήμερον νὰ φοβηθῆτε δὲν ἔχετε· δεῖξετε προθυμίαν νὰ φωτισθῆτε καὶ ἡ Πατρίς θέλει προθυμοποιηθῆ νὰ σᾶς χορηγήσῃ δασιφιλῶς τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ μᾶθησιν ἀναγκαῖα.

Σεῖς εἴθε τὴν σήμερον οἱ παιδευταὶ καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν εἶναι μακρὰν ὁ καιρὸς, ὅταν ἡ Πατρίς μέλλῃ νὰ ζητήσῃ νόμους ἀπὸ σᾶς. Πῶς ἔχετε λοιπὸν νὰ διδάξετε τοὺς ἄλλους τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀρετὴν; Πῶς ἔχετε νὰ τοὺς μάθετε τὰ καθήκοντα τοῦ χρηστοῦ πολίτου, τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς Νόμους τῆς πολιτικῆς κοινωνίας καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσετε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐδαιμονίας, ἐὰν πλανᾶσθε, ὡς ἀγριάνθρωποι, ἢ μᾶλλον ὡς ἀνήμερα θηρία εἰς τὸν σκοτεινὸν λαβύρινθον τῆς ἀνομίας; Τὸ πλειότερον μέρος τῶν καταδικαζομένων ἀπὸ τοὺς νόμους κολάζονται, διότι δὲν ἐφρόντισαν νὰ χαλινώσωσι τὰ πάθη εἰς τὴν νεαρὰν αὐτῶν ἡλικίαν. Κακὸς ἄνθρωπος δὲν γίνεται κανεὶς εἰς μίαν στιγμὴν χρόνου καὶ τὰ πάθη δὲν εἶναι κατ' ἀρχὰς πλὴν μικροὶ σπινθῆρες. Ὅταν ὁ λόγος τὰ κυβερνᾷ, γίνονται φῶς, τὸ ὁποῖον λάμπει εἰς ὅλας τὰς πράξεις τοῦ νέου καὶ διαδίδεται εἰς ὅλην τὴν Πατρίδα. Ὅταν ἀφεθῶσι νὰ φέρωνται χωρὶς χαλινόν, ἀνάπτουν πυρκαϊὰν ὀλεθρίαν, τὴν ὁποῖαν νὰ σθέσῃ ἄλλο τι πλέον δὲν δύναται παρὰ μόνον αἱ ποιναὶ τῶν νόμων.

Ἄλλὰ τί τολμῶ νὰ ὀνομάζω νόμους; Αὐτοὶ πρέπει νὰ φοβίζωσι τὰς ἀγενεῖς καὶ ἀχρεῖας ψυχάς. Σεῖς, ὦ νέοι τῆς Ἑλλάδος, ἔχετε ψυχὰς Ἑλληνικὰς. Ἠξεύρετε κάλλιστα, ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ μὴ πράξετε κακὸν ἐναντίον τῶν νόμων, ἀλλὰ θέλουν ζητηθῆ ἀπὸ σᾶς καὶ ὅσα, δυνάμενοι νὰ πράξετε, ἡμελήσατε· δὲν ἀρκεῖ, ὅτι δὲν ἐπροδώσατε τὴν Πατρίδα, ἀλλ' ἀμάρτημα λογίζεται καὶ ἂν δὲν τὴν ὠφελῆτε.

Προδότης τῆς Πατρίδος γίνεται ὄχι μόνον ὅστις ἀνοίγει τὰς πύλας αὐτῆς εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ καὶ ὅστις δὲν ἐλεεῖ τὴν πτωχεῖαν τῆς, δὲν ἐνδύει τὴν γύμνωσίν τῆς, δὲν τὴν ὠφελεῖ κατὰ πάντας τοὺς τρόπους μὲ τοὺς κόπους του. Δὲν εἶναι παράδοξον, ἂν τὰ ἀνδράποδα ζῶσι βίον ἀνδραπόδων· ἀλλὰ τῶν Ἑλληνικῶν ψυχῶν τὰ φρονήματα πρέπει νὰ εἶναι ἐλευθέρων ψυχῶν φρονήματα. Σεῖς ἔχετε τὰς ἀκοάς πληρωμένας ἀπὸ τόσα καλὰ τῆς προγονικῆς ἀρετῆς, ἀκούσματα καὶ παραδείγματα, ὥστε κινδυνεύετε, ἂν δὲν τὰ μιμηθῆτε, νὰ κατασταθῆτε καὶ παρὰ τ' ἀνδράποδα ἀχρειώτεροι.

Περιστρέψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὦ νέοι, εἰς ὄλα τὰ μέρη καὶ ἴδετε, ἂν κανὲν ἀπὸ τὰ σημερινὰ ἔθνη ἔχει προπάτορας τοιούτους, ὁποῖους ἡμεῖς, παραδείγματα ἀρετῆς καὶ σοφίας ἐνωμένα τόσα, ὅσα ἀναγιγνώσκομεν εἰς τὰ συγγράμματα τῶν προγόνων μας. Συλλογισθῆτε, ἂν εἶναι τίμιον καὶ καλὸν νὰ καυχώμεθα εἰς ταύτας τὰς πατραγαθίας, χωρὶς νὰ δεῖξωμεν καὶ ἡμεῖς ἰδίας ἀνδραγαθίας· νὰ ὑποφέρωμεν ὄνειδιζόμενοι ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη, ὡς ἀνάξιοι τῆς προγονικῆς ἡμῶν εὐγενείας καὶ δόξης, ὡς ἔθνος ἡλίθιον, ὡς ἀνωφελὲς βᾶρος τῆς γῆς. Συλλογισθῆτε, ὦ τῶν Ἑλλήνων ἀπόγονοι νέοι, ἂν εἴσθε ἀξιοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος, ἐάν, δυνάμενοι νὰ φωτίσετε τὴν Πατρίδα καὶ νὰ τὴν ἐκδικήσετε ὡς ἄλλοι Ἡρακλεῖς ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς τὰς ὕβρεις, ἀκολουθήτε τὴν ἀναίσχυντον γυναῖκα, τὴν ὁποῖαν πλανηθέντες ἴσως ἐπιστεύσατε, ὅτι εἶναι ἀληθὴς εὐδαιμονία.

Ἐν Παρισίῳ τῷ 1823

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ

Ο ΓΕΡΟΣ

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Ἦτο σταματημένος καὶ αὐτός, μὲ τὸ πλῆθος, εἰς τὸ πεζοδρόμιον κι' ἐκοίταζεν. Ἐνας γέρος ἔκοίταζε παρελθόντα τὰ στρατεύματα, ποὺ ἐπέστρεφαν ἀπὸ τὸ Ζάππειον(1).

1). Μετὰ τὴν στρατιωτικὴν ἐπιθεώρησιν, ἣτις ἐγένεν ἐν Ἀθήναις τὴν 15ην Νοεμβρίου 1919, πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς συνάψεως τῆς πρὸς τὴν Βουλγαρίαν συνθήκης τοῦ Νεϊγύ.

Εὐσταλείς, ὑπερήφανοι, μὲ τὰ ὄπλα στεφανωμένα ἀπὸ κλάδους ἐλαίας, ἐπερνοῦσαν οἱ στρατιῶται τῶν ὀκτῶ τελευταίων ἔτων. Εἶχαν φύγει μίαν μακρυνὴν ἡμέραν ἀπὸ τὰς ἐστίας των, ἐδημιούργησαν μίαν μεγάλην πατρίδα καὶ ἐπέστρεφαν. Πόσον ἀπλῆ ἡ ἱστορία των! Ἐπέστρεφαν, φέροντες ἀναμμένην τὴν λαμπάδα τῆς Ἀναστάσεως πρὸς τὰς ἀκρωρείας, πρὸς τοὺς κάμπους, πρὸς τοὺς αἰγιαλοὺς, πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Εἶχαν κάμει τὸν κύκλον τῆς τιμῆς, τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς θυσίας, τὸν ἱερώτερον δηλαδὴ κύκλον τῆς ζωῆς. Καὶ ἐπέστρεφαν. Ῥεῦμα ἡρωϊκῆς νεότητος, ποῦ ἐκυλοῦσεν ἐπάνω εἰς τὸν ἀθηναϊκὸν δρόμον, σκορπιζον ὀλόγυρά του ὄλας τὰς δροσερότητας τῶν ἀγνῶν καὶ καθαρῶν νερῶν, ποῦ πηγάζουν ἀπὸ μίαν κορυφὴν καὶ χύνονται γάργαρα ν' ἀρδεύσουν τοὺς κάμπους, γὰ τοὺς πρασινίσουν μὲ τὴν νέαν βλάστησιν. Ῥεῦμα κρυστάλλων καὶ ἔρρεεν.

Ἀπὸ ποῦ ἤρχοντο; Ἀπὸ τὴν Πατρίδα. Ποῦ ἐπήγαιναν; Πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἀρχὴ καὶ τέλος ἡ Πατρίς. Κι' ἐπερνοῦσαν. Εἰς τὸν δρόμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤρχοντο, ἔμειναν ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔλθουν κατόπιν των. Εἰς τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤρχοντο, ἔμειναν ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἐπιστρέψουν ποτέ. Αὐτοὶ μένουں ἐκεῖ, φρουροὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, ποῦ ἠγοράσθη μὲ τὸ αἷμα των. Καὶ τὴν φρουροῦν νεκροί, ἀγρυπνοὶ νεκροί. Βέβηλον πόδι δὲν θὰ πατήσῃ ποτέ ἐκεῖ, ὅπου κοίτονται αὐτοί. «Οἱ νεκροὶ σηκωθῆτε!» θὰ σαλπίσῃ ἢ σάλπιγξ τοῦ κινδύνου. Καὶ οἱ νεκροὶ θὰ σηκωθοῦν πρῶτοι. Διότι, ἂν ἔμειναν ὀπίσω, δι' αὐτὸ ἔμειναν.

Ἔτσι ἐπερνοῦσε χθὲς τὸ πρῶτὸ ὑπὸ τὰ φιλήματα ἑνὸς ἡλίου, ὁ ὁποῖος ποτέ δὲν ἀνέτειλε λαμπρότερος, ἑνὸς ἡλίου, ποῦ ἔπλεκε καὶ αὐτὸς χρυσᾶ στεφάνια διὰ τοὺς γενναίους, ἔτσι ἐπερνοῦσεν ἡ Ἑλλάς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν ἀθηναϊκὸν δρόμον.

Καὶ ἦτο σταματημένος εἰς τὸ πεζοδρόμιον κι' ἐκοίταζεν, ὁ γέρος. Ἐνας γέρος! Ἦτον ὁ ἄνθρωπος ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν καὶ ὁ ἄνθρωπος τῶν παλαιῶν ἡμερῶν. Τὰ μάτια του εἶχαν ἰδεῖ τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν ὁποῖαν ἐκλαίσαμεν.

Τὴν εἶχαν ἰδεῖ εἰς χρόνους καὶ χρόνους. Χρόνους δυστυχίας, ἐντροπῆς, κοπετῶν καὶ σπαραγμῶν, ψυχορραγημάτων. Εἶχαν ἰδεῖ τὴν Ἑλλάδα τῶν μεγάλων λόγων καὶ μεγάλων ἀπογνώσεων, τῶν ἀπογνώσεων τῆς κάθε στιγμῆς καὶ τοῦ κάθε δευτερολέπτου. Καὶ πάλιν τὴν Ἑλλάδα τὴν καταπίνου-

σαν τὴν γλῶσσαν τῆς ὑπὸ ραπίσματα, εἰρωνείας, προπηλακισμούς.

Τὴν Ἑλλάδα δεχομένην τὸν τίτλον τοῦ «ἐσχάτου πῶν ἔθνῶν» ἀπὸ τὰ χεῖλη ἡγεμόνων, τὴν Ἑλλάδα μειδιάμα τῶν ἐχθρῶν τῆς, καημὸν τῶν φίλων τῆς.

Αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα εἶχαν γνωρίσει τὰ μάτια αὐτὰ καὶ αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα εἶχε ζήσει, εἰς τὰς μακρὰς καὶ τὰς πικρὰς τοῦ ἡμέρας, ὁ γέρος, ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν.

Καὶ ποίαν Ἑλλάδα ἔβλεπαν τώρα τὰ μάτια του; Ἐνας θρίαμβος ἐπερνοῦσεν ἐμπρὸς του... Καὶ τὸ χεῖρι του ὑψώθη τρεμάμενον μίαν στιγμὴν καὶ ἡ λευκὴ ἐκείνη κεφαλὴ ἔμεινεν ἀσκεπῆς καὶ κύπτουσα, ὅπως εἰς τὴν διάβασιν τῶν Ἀγίων Μυστηρίων. Κανεὶς δὲν τὸν ἐπρόσεξεν, ὅταν δύο δάκρυα ἐκύλησαν ἐπάνω εἰς τὰ ρικνὰ μάγουλά του, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ θάνατος εἶχεν ἀπλώσει τὴν ὠχρὰν σκέπην του...

Ἐπειτα ὁ γέρος, ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν, ἐκινήθη. Τὸν εἶδα ν' ἀπομακρύνεται μὲ γοργὸν βῆμα, καί, ὅταν ἐφαντάσθη ὅτι δὲν τὸν ἐπρόσεχε μάτι ἀνθρώπου, ὕψωσε τὰ θολὰ του μάτια πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔκαμε τὸ σημεῖον τῆς προσευχῆς.

Κι' ἐπροχώρησε πάλιν ὁ γέρος καὶ τὸν ἔχασα εἰς τὴν ἕκτασιν τῆς ἐξοχικῆς λεωφόρου καὶ μέσα εἰς τὰς σκιὰς τῶν δένδρων. Ποῦ ἐπήγαινε ἀράγε; Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐπήγαινε ν' ἀποθάνῃ. Ἐπήγαινε νὰ ἀποθάνῃ, ὅπως ἀπέθανεν ὁ Συμεῶν, ὁ γέρον ὁ παλαιός, ὁ γέρον ὁ πολιός, ὁ πλήρης ἡμερῶν, ὁ ὁποῖος εἶδε τὸ «θαυμάσιον» τοῦ Κυρίου.

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΛΟΡΕΝΤΖΟΥ ΜΑΒΙΑΗ

Πατρίδα, σὰν τὸν ἥλιο σου ἥλιος ἄλλοῦ δὲν λάμπει,
Πῶς εἰς τὸ φῶς του λαχταροῦν ἡ θάλασσα καὶ οἱ κάμποι,
πῶς λουλουδίζουν τὰ βουνά, τὰ δάση, οἱ λαγκαδιές,
στέλνοντάς σου θυμίαμα μυριάδες μυρωδιές!
Ἄφρολογοῦν οἱ ρεματιές καὶ λαχταρίζ' ἡ λίμνη
χιλίες πουλιῶν λαλιές ἤχοῦν, τῆς ὁμορφίᾳς σου ὕμνοι.
Σ' ἀπειρ' ἀστράφτου χρώματα, παντοῦ, λογῆς - λογῆς,
τ' ἀέρος τὰ πετούμενα, τὰ σεραπετὰ τῆς γῆς.

Κι' αὐτός σηκώνει τ' ἀλαφρό τῆς καταχνιάς μαγνάδι
κι' ἡ κάθε στάλα ἀπ' τῆ δροσιά γυαλίζει σάν πετράδι,
ἢ 'κάθε ἀχτίδα του σκορπᾷ με τὴν ἀναλαμπή
χαρά, ζωὴ καὶ δύναμη κι' ἐλπίδα, ὅπου κι' ἂν μπῆ.

Φαντάζεις σάν τὸν ἥλιο σου καὶ σὺ καλὴ πατρίδα,
καὶ μάγια ἴσάν τὰ μάγια σου στὸν κόσμον ἄλλου δὲν εἶδα.
Ἡ γῆ σου εἶναι παράδεισος, κι' αἰώνια γαλανὸς
γύρω σου καθρεφτίζεται στὸ πέλαγ' ὁ οὐρανός.
Κι' οἱ νύχτες σου με τ' ἄστρα τους, με τὴ γαλάζια πάστρα
με τ' ἀηδονολαλήματα, τρεμάμενα σάν τ' ἄστρα,
με τὸ φεγγάρι πού περνᾷ, σάν ὄνειρο εὐτυχίας,
στὴ μέση τῆς ἀπέραντης οὐράνιας ἡσυχίας,
οἱ νύχτες σου δροσοβολοῦν χιλιόπλουμα λουλούδια
καὶ στῶν παιδιῶν σου τίς καρδιές ἀμάραντα τραγούδια
σταλάζουν εἰς τὰ σπλάχνα τους θεράπειο λησμονιάς,
ἐλευτεριάς ἀγάλλιαση καὶ μῖσος τυραννιάς.

Μάγεμα ἀσημοῦφαντο, φῶς μαργαριταρένιο,
λυώνονται σ' ἓνα χάραμα ξανθό, μαλαματένιο.
Γιομᾶτος μόσχους καὶ δροσιές ὁ Ζέφυρος, τερπνὰ
μέσ' ἀπ' ἀγάπες φαντασιές τὰ πλάσματα ξυπνᾷ.
Κι' ἀνάμεσα στὰ χρώματα ἀπὸ χίλια οὐράνια τόξα,
προβαίνει πάλι ὁ ἥλιος σου εἰς ὅλη του τὴ δόξα.
Καί, ἴσάν τοῦ μεγαλείου σου σύμβολο φωτεινό,
ὡς τὸ χρυσὸ βασίλεμα λάμπει στὸν οὐρανό.
Ἐλλάς, τὸ μεγαλεῖο σου βασίλεμα δὲν ἔχει
καὶ δίχως γνέφια τοὺς καιροὺς ἡ δόξα σου διατρέχει.
Ὅσες φορές ὁ ἥλιος σου νὰ σὲ φωτίσῃ ἐρθῆ,
θὲ νὰ σ' εὐρῆ πεντάμορφη, στεφανωμένη, ὀρθή!

Ο ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ

(Ἀπὸ τὴν Μικρασιατικὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ 1921)

Ν. ΚΑΡΒΟΥΝΗ

Συνοδεία χωροφυλάκων τῆς στρατονομικῆς ὑπηρεσίας
τοῦ Σώματος ὠδήγει πρὸς τὰς σκηνάς μίαν ὁμάδα αἰχμαλώ-

των, ένα λοχαγόν, με τρίχας πού ήρχιζαν νά λευκαίνωνται, ένα μπάς - τοαούσην (έπιλοχίαν) και περί τούς είκοσι στρατιώτας.

Οί φαντάροι μας, περίεργοι όπως πάντοτε, αλλά και καλοκάγαθοι πρós τούς αϊχμαλώτους, περιεκύκλωσαν τόν Τουρκοκόν έπιλοχίαν και τούς στρατιώτας, οί όποιοι είχαν καθήσει σταυροπόδι σιωπηλοί εις τήν πενιχράν σκιάν τής κωνικής σκηνης του άξιωματικοϋ στρατονόμου.

Κάποιος, ό όποιος έγνώριζε τά τούρκικα, ήρχισε νά τούς έρωτᾶ χειμαρρῶδως, χωρίς νά πολυσκοτίζεται νά έξηγηή τās άπαντήσεις τους εις τούς συγκεντρωθέντας συναδέλφους του εις μάτην οϋτοι τόν έτραβοϋσαν κάθε τόσο από τό μανίκι, έρωτῶντες: — Τί λένε συνάδελφε; Τί λένε; 'Ρώτα τον πόσοι ήταν προχθές πού λακοϋσαν σαν τά κατσικία, όταν βάρεσε ή σάλπιγγα έφοδο...

'Ο λοχαγός ώδηγήθη από τόν έπί κεφαλής τής συνοδείας ένωμοτάρχην μέσα εις τήν σκηνήν του στρατονόμου. 'Εστάθη παρά τήν είσοδον και έχαιρέτησε κατά τόν τουρκικόν τρόπον, με ανήσυχον όμως νευρικότητα. Αυτός δέν ώμοίαζε με τούς άλλους αϊχμαλώτους άξιωματικούς, νεωτάτους ως έπί τό πλείστον, ψυχραίμους και πολύ άξιοπρεπείς. 'Εφαινετο ώσαν νά έπερίμενε ταπεινώσεις και σκαιότητα προσβλητικήν. 'Ερευνοϋσε με τό βλέμμα του τά πρόσωπα τών άξιωματικῶν, πού εύρίσκοντο εις τήν σκηνήν του στρατονόμου — δύο άξιωματικῶν του δευτέρου γραφείου του Σώματος, — δια νά μαντεύση τās διαθέσεις των.

— Μπούγιουρουμ, γιούσμπαση έφέντη, του ειπεν ό στρατονόμος κάθισε.

Και του ύπέδειξε τό κιβώτιον έκστρατείας, πού ήτο εις τό βάθος τής σκηνης. 'Ο Τουρκοκός λοχαγός τόν παρετήρησε μ' έκπληκτον δυσπιστίαν, έπροχώρησε διστακτικά έως τό κιβώτιον κι' εκάθισεν εις τό άκρον τής γωνίας του.

'Ο στρατονόμος έλαβε τήν κατάστασιν τών αϊχμαλώτων, πού του έτεινε ό ένωμοτάρχης, τήν απέθεσεν εις τό κρεβάτι εκστρατείας, έδωκε διαταγās δια τήν προσωρινήν προφύλαξιν και τό συσσίτιόν τών κομισθέντων, και, όταν ό ένωμοτάρχης έχαιρέτησε κι' έξηλθεν από τήν σκηνήν, έστράφη πρós τόν Τουρκοκόν λοχαγόν:

— Όμιλεϊτε γαλλικά; τόν ήρώτησε.

— Τά έννοῶ και τά όμιλῶ, όχι όμως και τόσο καλά.

— Δὲν πειράζει... Τὸ ἴδιο κι' ἐγώ. Θὰ διψᾶτε βέβαια. Κρίνει ζέστη διαβολεμένη.

Ὁ Τοῦρκος αἰχμάλωτος παρετήρησεν ἐναλλάξ τοὺς ἀξιωματικούς. Ἔσκυψεν ἔπειτα τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε χαμηλοφώνως:

— Ἄν εἶχате λίγο νερό...

Ἐπειτα ἔκρυσπε τὸ πρόσωπόν του εἰς τὰς παλάμας του.

Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ δευτέρου γραφείου τὸν ἔθιξε τότε ἐλαφρὰ εἰς τὸν ὄμιον καὶ τοῦ εἶπε:

— Γιούσμπαση ἐφέντη, μὴ στενοχωρῆσαι!... Ἡ τύχη τοῦ πολέμου δὲν σοῦ ἦτο εὐνοϊκή. Κάνει ὅμως καθέννας ὅ,τι μπορεῖ γιὰ τὴν πατρίδα του. Εἶσαι μεταξύ συναδέλφων. Θὰ τρώγωμεν μαζί ὅσον καιρὸν μείνης ἐδῶ.

Ὁ αἰχμάλωτος λοχαγὸς ἀπεκάλυψε τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν του. Τὰ μάτια του ἦσαν βουρκωμένα. Ἐν τῷ μεταξύ ἓνας στρατιώτης τοῦ ἔφερε τὸ τσαΐ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη παραγγεῖλει ὁ στρατονόμος δι' αὐτόν. Ἐκεῖνος ἐπῆρε τὸ κύπελλον, τὸ ἀπέθεσε κατὰ γῆς καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς μὲ χαμηλήν, κομμένην φωνήν, εἰς ὄχι ἀπταιστον, ἀλλ' ἄρκετὰ εὐγλωττον γαλλικὴν:

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριοι. Πρέπει νὰ σᾶς ἐξηγήσω ὅτι ἐντρέπομαι τὸν ἑαυτὸν μου... ὄχι τόσον διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν μου, ὅσον διότι μὲ διαψεύδετε ἐνώπιον τῶν στρατιωτῶν μου, ποῦ συνελήφθησαν μαζί μου. Τόσες φορὲς τοὺς εἶπα, ὅπως κάνουν καὶ ὄλοι οἱ συνάδελφοί μου, ὅτι οἱ Ἕλληνες σφάζουν τοὺς αἰχμαλώτους των, ἀφοῦ τοὺς βασανίσουν. Δὲν τὸ πολυπίστευα ὁ ἴδιος, ἀλλὰ τί νὰ κάμω; Ἄν δὲν τοὺς ἐλέγαμε αὐτά, θὰ μᾶς ἔφευγαν... θ' αὐτομολοῦσαν ἄρκετοί... Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Καὶ τώρα ἐννοεῖτε ὅτι μὲ τὸν τρόπον σας, μὲ τὴν περιποίησίν σας, μοῦ ἐκάματε τὸ μεγαλύτερο κακό, χωρὶς νὰ τὸ ξέρετε... Μὲ καθαιρεῖτε ἀπὸ τὸν βαθμὸν μου καὶ τὴν ἐπιβολὴν μου εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀνδρῶν μου. Γι' αὐτοὺς εἶμαι τώρα ἐγώ ὁ ἐχθρός. Ἀποδεικνύομαι ψεύτης. Καὶ ἤμουν ταγματάρχων...

Οἱ ἀκούοντες δὲν εἶχαν τί νὰ τοῦ ἀπαντήσουν διὰ νὰ τὸν παρηγορήσουν. Ἐκεῖνος ἔπιε τὸ τσαΐ του σιωπηλός, ἀπέθεσε πάλιν τὸ κενὸν κύπελλον κατὰ γῆς, ἐσηκώθη καὶ ἠρώτησε:

— Μοῦ ἐπιτρέπετε;

— Τί θέλετε;

—Νά βγῶ μιὰ στιγμή νά πῶ δυό λόγια στους ἄνδρες μου, πού περιμένουν ἀπ' ἔξω.

Οἱ ἀξιωματικοὶ συήνεσαν.

Ὁ αἰχμάλωτος ἐβγήκεν. Ὁ διερμηνεὺς, ὁ ὁποῖος ἐτοίμαζε τὰ «φύλλα ἀνακρίσεως αἰχμαλώτων» ἐξήγει βαθμηδὸν χαμηλόφωνα πρὸς τοὺς ἐντὸς τῆς σκηνῆς, ὅσα ἔλεγεν ὁ Τοῦρκος λοχαγὸς πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους:

—"Ἀκουσε, Μπάς - Τσαούση καὶ σεῖς, ἀσκέρηδες. Ὁ Ἄλλὰχ ἔγραψε νά πιασθοῦμε. Θυμᾶστε τί σᾶς ἔλεγα κι' ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ σας. Δὲν σᾶς ἔλεγαμε τὸ σωστό. Οἱ Γιουνάνηδες καὶ ψωμί μᾶς δίνουν καὶ κανεὶς δὲν θὰ σᾶς πειράξη. Νά, κοιτάξτε ἐκεῖ κάτω τὸ χωριό, τὸ Σινανλῆ. Δὲν τὸ ἔχουν κάψει. Βλέπετε τίς γυναῖκες στ' ἁλώνια. Θυμηθῆτε καὶ τὰ χωριά τὰ δικά τους, ὅπου ἐμείναμε ἐμεῖς. ... Τώρα σκεφθῆτε γιὰ ἐμέ, γιὰ τὴν πατρίδα μας τὴν Τουρκία, γιὰ τοὺς Γιουνάνηδες ὅ,τι σᾶς φωτίση ὁ Ἄλλὰχ. ...

Τὸν ἤκουσαν σιωπηλοί. Σιωπηλὸς καὶ ἐκεῖνος ἐξαναμῶθηκεν εἰς τὴν σκηνὴν μὲ Ἰσκυμμένο τὸ κεφάλι. Καὶ ἀπαντοῦσεν ἔπειτα ἀφηρημένος εἰς τὰς τυπικὰς ἐρωτήσεις τῆς ἐξετάσεως.

ΝΑ ΗΜΗΝ ΠΛΟΥΣΙΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ

Τὸν εἶδα πρὸ τεσσάρων - πέντε ἡμερῶν νά ἐξέρχεται ἀπὸ ἓνα ὑπόγειον. Ἦτο ὠχρὸς καὶ ἐφαίνετο συντετριμμένος. Ἐξεπλάγην νά ἶδω εἰς μέρος τοιοῦτον τὸν καθαρῶτατον καὶ λεπτὸν πρεσβύτην. Ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ ὑπογείου, ὁμοῦ μὲ ἓνα στεναγμὸν ἄρρωστου, μοῦ ἤλθε μία πνοὴ ναυτιώδης καὶ ὕγρα.

—Τί γυρεύατε σ' αὐτὸν τὸν κάτω κόσμον; τοῦ εἶπα; ὅταν ἐξῆλθεν εἰς τὸν δρόμον.

—Ἀληθινὸς ἄδης, εἶπεν, ἀναπνέων βαθέως. Μία φίλη μου κυρία μοῦ ἀνέφερε γιὰ ἓνα δυστυχῆ πού κατοικεῖ ἐδῶ καὶ ἤλθα νά τὸν ἶδῶ. Ἡ δυστυχία δὲ πού βρῆκα ὑπερβαίνει καὶ τὴν τραγικὴν περιγραφὴν πού μοῦ ἔκαμεν ἡ κυρία. Ἐνας πατέρας ἄρρωστος στὸ κρεβάτι, μία μητέρα φθισικὴ, φαί-

νεται, ἡ ὁποία μόλις σύρεται, καὶ τρία παιδιά ἀνήλικα, κα-
χεκτικά καὶ ἄθλια. Καὶ δὲν ἔχουν οὔτε νὰ φᾶνε, οὔτε νὰ
ζεσταθοῦν, οὔτε ν' ἀνάψουν φῶς. "Ἐχουν μόνον κάτι κουρέ-
λια ρυπαρά, τὰ ὁποία χρησιμεύουν ὡς κλίνη. "Α! γιατί νὰ
μὴν εἶμαι πλούσιος;

— Εἶναι πολλή ἡ δυστυχία.

— Μπορεῖ νὰ μετριασθῇ πολύ, ἂν ἔκαμναν ὅλοι οἱ δυνά-
μενοι τὸ καθήκον, ποὺ ἔχουν πρὸς τοὺς ὁμοίους τῶν.

Καθ' ὁδὸν εἰσῆλθεν εἰς φαναρτζίδικον καὶ παρήγγειλεν
ἓνα ἐλαιόλυχον· ἔπειτα ἐχωρίσθημεν. "Ὅταν τὸ βράδυ διέ-
βαινα ἀπὸ τὴν ὁδόν, ὅπου τὸ πρῶτὸν τὸν εἶχα συναντήσῃ, εἶδα
φωτισμένον τὸ ὑπόγειον, διέκρινα δὲ καὶ φωτιάν, τῆς ὁποίας
αἱ λάμπεις ἐσχημάτιζαν φαιδρὸν χορὸν. Καὶ τρία παιδάκια,
καθήμενα πρὸ τῆς πυρᾶς, ἐφαίνοντο γελαστά καὶ εὐχαρι-
στημένα.

Ἐμάντευσα ποῖος ἐφώτισεν τὸν ἄδην ἐκεῖνον· ἀπὸ τὴν
ὕπνρετριαν δὲ τοῦ φίλου μου ἔμαθα τὰ καθέκαστα. Κατὰ τὸ
δειλινὸν μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του, κρατῶν διάφορα δέματα.

— Ἐλένη, τῆς εἶπε· κάπου ἔχομεν ἓνα παλιὸ μαγκάλι.
Νὰ τὸ φέρῃς. Εἰς τὴν ὁδὸν τάδε, ἀριθμὸν τάδε εἶναι ἓνα
ὑπόγειον, ὅπου κατοικεῖ μιά πολὺ δυστυχῆς οἰκογένεια. Θὰ
πάρῃς ἓνα λοῦστρο νὰ κουβαλήσῃς τὸ μαγκάλι· καὶ ξύλα
ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἔχομεν. Ἐγὼ φωτιά δὲν θέλω. Τὸ δωμάτιό μου
εἶναι ζεστό, ἔχω καὶ ζεστά σκεπάσματα. Πάρε καὶ λάδι ἀπ'
αὐτὸ ποὺ ἔχομε. Θὰ πᾶς νὰ τοὺς ἀνάψῃς φωτιά καὶ φῶς. Τοὺς
ἔχω ἐδῶ ἓνα λυχνάρι γιὰ λάδι. Ἐχω καὶ λίγο ρύζι καὶ ὄσπρια
γιὰ νὰ τοὺς κάμῃς μιά σούπα. Καὶ αὔριον πάλιν βλέπομεν.
"Α! μὴ λησμονήσῃς νὰ τοὺς πῆς ὅτι αὔριον θὰ τοὺς πάω
γιατρό.

Ἡ ὕπνρετρια ἐξετέλεσε πιστῶς τὴν παραγγελίαν καὶ ὁ
ἄδης μετεβλήθη εἰς παράδεισον, ὅπως τὸν εἶδα διερχόμενος.

Τὴν ἐπιοῦσαν, διερχόμενος, εἶδα τὰ τρία παιδάκια τοῦ
ὑπογείου νὰ παίζουν εἰς τὸν δρόμον.

Ἦλθε σήμερα ὁ καλὸς κύριος; εἶπα πρὸς τὸ μεγαλύ-
τερον. Μ' ἐνόησεν ἀμέσως.

— Ἦλθε, μοῦ εἶπε, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ ποῖος. Κι' ἔφερε
καὶ τὸ γιατρό. "Υστερα ἔστειλε καὶ γιαιτρικά γιὰ τὸν μπα-
μπᾶ. Ἐδωκε καὶ λεπτά τῆς μαμᾶς.

Χθὲς τὸν συνήντησα εἰς τὴν ὁδὸν Κανάρη.

— Πῶς εἶναι οἱ προστατευόμενοί σου;

— Καλύτερα ἀπὸ πρὶν. Ἐλπίζω γρήγορα νὰ γίνῃ καλὰ ὁ πατέρας, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐργασθῆ. Τοὺς βοηθῶ ὅσον ἤμπορῶ. Δυστυχῶς αἱ δυνάμεις μου εἶναι μικραὶ. Ξέρεις ὅτι τὸ εἰσόδημά μου μόλις μὲ ἀρκεῖ νὰ ζῶ. Διὰ νὰ βοηθήσω ἄλλον πρέπει νὰ ὑποβληθῶ εἰς στέρησιν. Ἀλλὰ ταιαύτην στέρησιν τὴν ὑποφέρω εὐκόλα, διότι ἡ μεγαλύτερα εὐχαρίστησις τῆς ζωῆς μου εἶναι, ὅταν ἤμπορῶ νὰ βοηθήσω ἓνα πάσχοντα καὶ δυστυχῆ. Ἀλλὰ εἶναι τόση ἡ δυστυχία! Γιατί νὰ μὴν εἶμαι πλούσιος; Ποτὲ δὲν τὸ ἐπεθύμησα, ὅσον σήμερον, νὰ ἦμουν πλούσιος.

— Ὡστε ἤθελες νὰ εἶσαι πλούσιος; Καὶ ὁμῶς, ἐνῶ ἡδύνασο νὰ γίνῃς, δὲν τὸ ἐπεδίωξες.

— Διὰ τὸν ἑαυτὸν μου ὄχι, ἤθελα διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐγὼ εἶμαι ὀλιγαρκῆς καὶ ὅσα ἔχω μὲ ἀρκοῦν. Ἐχω βιβλιοθήκην καὶ κῆπον, ὡς λέγει ὁ Κικέρων. Ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζον κατὰ βάθος τὰς ψυχικὰς μου διαθέσεις· ὅταν τὰς ἐγνώρισα, ἦτο πλέον ἀργά, διὰ νὰ προσπαθῆσω νὰ κάμω μεγάλην περιουσίαν. Εἶναι μεγάλη εὐτυχία, ἡ μεγίστη ἴσως, νὰ ἤμπορῆ κανεὶς νὰ πολεμῆ τὴν δυστυχίαν, νὰ ἐλαττώῃ τὸν πόνον καὶ νὰ αὐξάνῃ τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἀλλὰ...

Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΤΥΧΙΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

— Γιαγιά; ἀλήθεια, ἀπόψε ἀνοίγει ὁ οὐρανός;

— Ναί, παιδάκι μου, γιατί ξημερώνουν τ' Ἁγία Θεοφάνεια. Καὶ ὅποιος ἀγρυπνήσῃ καὶ προφτάσῃ σ' ἐκείνη τὴν ἀπόκρυφην ὥρα...

— Τὸ ξέρω, γιαγιά μου, τὸ ξέρω! μπορεῖ νὰ ζητήσῃ ὅ,τι θέλει ἀπ' τὸ Θεὸ καὶ τοῦ γίνεται.

— Ναί, μὰ φτάνει νὰ ζητήσῃ ἓνα πρᾶμα μονάχα. Τὸ παιδάκι ἀποφάσισε ν' ἀγρυπνήσῃ. Κοντὰ στὴν κάμαρά του ἀπάνω ψηλὰ ἦταν ἡ πόρτα, ποὺ ἔβγαине στὸ ἠλιακωτό. Χωρὶς νὰ τὸ ἰδῆ κανεὶς, κουκουλώθηκε μὲ τὸ παπλωματάκι του, πῆρε τὸ προσκεφάλι του καὶ πῆγε νὰ ξαπλωθῆ ἐκεῖ ἔξω.

Δὲν εἶχε φόβο κανένα· ὁ παπᾶς εἶχε βγῆ ἐκείνη τὴν ἡμέρα μὲ τὴν ἀγιαστούρα του καὶ εἶχε διώξει ὄλους τοὺς καλλι-

καντζάρους, πού περπατούσαν στην χώρα και παίρναν τὰ παιδιά. Στὴ χειμωνιάτικη νύχτα τὸ ζέσταινε τὸ πάπλωμα καὶ ἡ ἐλπίδα. Ἦταν ἀργά... Σκοτάδι καὶ σιωπὴ ἀπλωνότανε κάτω σ' ὅλη τὴν κοιμισμένη πόλη. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μονάχα ἐτρεμόκαιγε κανένα φανάρι, σὰν μάτι νυσταγμένο, καὶ τ' ἁγιασμένα νερὰ τῆς λίμνης ἐκεῖ πέρα ἐλαμπύριζαν στὴν μυστικὴν ἀστροφεγγιά.

Ἀπέραντος θόλος, σὰν ἀπὸ μαῦρο βελουῶδο, καρφωμένο μὲ διαμαντένια καρφιά, τὸ σκέπαζε ὁ οὐρανός. Καὶ τὸν ἐκοίταζε μὲ ἀνήσυχα μάτια τὸ παιδάκι καὶ περιέμενε ἡσυχὰ ν' ἀνοίξῃ.

Ὅ,τι ζητοῦσε τότε θὰ γινόταν — μὰ φτάνει νὰ ζητοῦσε ἓνα μονάχα — καὶ τὸ παιδάκι εἶχε τὸ σκοπὸ του...

Οἱ ὄρες περνοῦσαν ἔτσι, καὶ οἱ πετεινοί, ζωντανὰ ρολόγια, τὶς ἔλεγαν μὲ τὴν βραχνή τους φωνὴ ὁ ἓνας στὸν ἄλλον.

Ἦλθε τέλος πάντων καὶ ἡ ἀπόκρυφη ὥρα πού ἀνοίξεν ὁ οὐρανός. Μέσ' στὴν ἀστροσπαρμένη μαυρίλα ἐπρόβαλε ξεφανα μιά λάμψη ζωηρή, πού ἔσθησε ὅλα τ' ἀστέρια. Ἐνα φῶς γλυκὸ χύθηκε τότε στὴν κτίση καὶ τ' ἁγιασμένα νερὰ τῆς λίμνης ἐκεῖ πέρα ἔλαμψαν σὰν ἀναμμένα.

Στὸ θέαμα αὐτὸ τὸ παιδάκι σάστισε. Τοῦ φάνηκε σὰν νὰ εἶδεν ἀγγέλους νὰ πετοῦν ἐκεῖ ψηλὰ μέσ' στὸ φωτεινὸ ἀνοιγμα καὶ ἓνα ὀλόχρυσο ποτάμι νὰ τρέχῃ, τὸν οὐράνιο, καθὼς λένε, Ἰορδάνη...

Στὸν τρόπο του, στὴ θάμπωσή του, στὴ σαστισμάρα του, λησμόνησε τί εἶχε νὰ πῇ κι' ἔβλεπε βουβό...

Μονάχα τὴν τελευταία στιγμή, πού συνῆλθε λιγάκι, ἐπρόφτασε νὰ πῇ ἓνα λόγο. Καὶ σθηνόταν πιά ἡ θεία λάμψη, σὰν ἀκούστηκε στὸν ἀέρα τῆς νύχτας ἡ ψιλὴ φωνούλα τοῦ παιδιοῦ «Πλούτος»!

Ἐγύρισε τρέμοντας στὸ κρεββατάκι του. Σκεπάστηκε ἀπὸ τὸ κεφάλι κι' ἐπροσπάθησε νὰ κοιμηθῇ. Μὰ τὸν ἄφησε γιὰ πολλὴ ὥρα ἀγρυπνο τὸ ἐκπληκτικὸ θέαμα ἀπ' τὸνα μέρος, πού ἔβασάνιζε ἀκόμα τὰ μάτια του καὶ μιά ἀνήσυχη σκέψη ἀπὸ τᾶλλο μέρος πού ἔβασάνιζε τὸ μυαλό του... Τί λαμπρὸ καὶ ἀπίστευτο θαῦμα! Νὰ τὸν ἄκουσε τάχα ὁ Θεός; Ἐπρόφτασε νὰ μιλήσῃ σὲ κατάλληλη στιγμή; Ἄχ! καὶ θ' ἀποκτοῦσε τὸν πλούτο, τὸ ἓνα πρᾶγμα πού ζητοῦσε μὲ τὴν καρδιά του τὸ φτωχὸ παιδάκι;

Σὰν ἀποκοιμήθηκε, κατὰ τὸ πρωῖ, εἶδ' ἓνα παράξενο

ὄνειρο· ἓνα ὄνειρο τόσο ζωηρό, πού ἀκόμα καί τώρα δὲν ξέρεϊ ἐὰν ἐκοιμότανε πραγματικῶς ἢ ἂν ἀγρυπνοῦσε μὲ πυρετό.

Τοῦ φάνηκε πὼς μπήκε ξαφνα στὴν κάμαρά του ἓνας ἄνθρωπος. Ἦταν νέος, παιδί μάλιστα ἀμούστακο. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε ἀπὸ τὴν ἐμορφιά καί ἡ φορεσιά του ἀπ' τὴν πολυτέλεια. Ἀπὸ πάνω ὡς κάτω ἦταν πλεγμένος στὸ χρυσάφι, στὸ μετάξι, στὰ πετράδια. Ἐνα σύννεφο κάτασπρο ὑποστήριζε τὰ πόδια του. Στὰ χέρια του κρατοῦσε ἓνα χρυσὸ ραβδί, εἶχε φτερούγια χιονᾶτα καί χαμόγελο γλυκό.

— Νά με! τί μὲ θέλεις; εἶπε μὲ τρυφερὴ φωνή.

— Ἄγγελος. . . ἐπιθύρισε τὸ παιδάκι τρομαγμένο.

Δὲν εἶμαι ἄγγελος, ἀποκρίθηκε ὁ νέος· εἶμαι ὁ Πλούτος πού ζήτησες ἀπόψε. Ἐκεῖνος, πού ὀδηγεῖ τὰ βήματά μου, εἶδε τὴ φωτιά τῆς καρδιάς σου· καί μ' ἔστειλε. Μιά στιγμή πρωτύτερα ἂν ἠρόφταινες νὰ πῆς τ' ὄνομά μου, θάρχόμεον νὰ σὲ φορτωθῶ ἀνερώτητα. Μὰ τώρα πάργησες νὰ μιλήσης καί ἔγινε ζήτημα ἂν ἔπρεπε νὰ σοῦ γίνῃ ἡ χάρη ἢ ὄχι, ἀποφασίστηκε νὰ ἔλθω μονάχα νὰ σὲ ξαναρωτήσω καί ὅ,τι μοῦ πῆς θὰ κάνω. Ἐπιμένεις ἀκόμα στὸ λόγο σου; Ἐμένα ζητᾶς καί ἐπιθυμεῖς πραγματικῶς, ἀφοῦ ξέρεις, ὅτι μονάχα ἓνα πράγμα ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσης; Ἄν εἶν' ἔτσι, πὲς μου το καί μὲνω μαζί σου γιὰ πάντα.

Τὸ παιδάκι πῆρε θάρρος, βγήκε περισσότερο ἀπὸ τὸ σκέπασμά του καί εἶπε.

— Σένα θέλω, Πλούτε μου, σὲ θέλω νὰ μείνῃς πάντα μαζί μου. Εἶδα ὅτι ὄλη ἡ εὐτυχία βρίσκεται πάντα μὲ σένα καί ἀπὸ πολὺν καιρὸ σὺ εἶσαι τ' ὄνειρό μου.

— Βλέπω ὅτι μ' ἀγαπᾶς πραγματικῶς καί ἤθελα νὰ μείνω μαζί σου. Ἀλήθεια! Τί ἐμορφὴ ζωὴ πού θὰ περνοῦμε! Παντοῦ ὁ κόσμος θὰ σκύφτῃ τὸ κεφάλι στὸ διάβα μας, σὰν θὰ βγαίνουμε συντροφιασμένοι. Θὰ κατοικοῦμε σὲ παλάτια ὀλομάρμαρα, θὰ κοιμώμαστε σὲ ὀλόχρυσο κρεββάτι, θὰ σκεπαζώμαστε μὲ σεντόνια μεταξωτά. Τὸ γυαλιστερό ἀτλάζι καί τὸ χνουδωτὸ βελούδο θὰ μᾶς τριγυρίζουν παντοῦ, στὸ πάτωμα, στοὺς τοίχους, στὸ ντιβάνι, στὰ καθίσματα, παντοῦ ὅπου θ' ἀκουμπᾶ τὸ κορμί, ἢ θ' ἀναπαύεται τὸ βλέμμα. Θὰ φορᾶμε λαμπρὰ φορέματα καί στολίδια. Θᾶχουμε δούλους καί δοῦλες καί γνωρίμους πολλούς. Βαλσαμωμένος θὰ εἶναι ὁ ἀέρας, πού θ' ἀναπνέωμε, ἀπὸ τάνθη καί τὰ μυρωδικά. . . Τὸ τραπέζι μᾶς θὰ λάμπῃ στὸ χρυσάφι καί στὸ κρύσταλλο. Θᾶ βγαίνωμε

στὸν περίπατο μὲ ἀμάξια καταστόλιστα· θὰ πηγαίνομε στὰ θέατρα, στοὺς χορούς, στὰ Ἱπποδρόμια, πάντα στὴν καλύτερη θέση. Θὰ ταξιδεύουμε μὲ ἰκάθε ἄνεση τὸ καλοκαίρι ἢ τὸ χειμῶνα. Καὶ θὰ ἔχουμε μέσα σὲ μιὰ ἰκάμαρα, ζεστή σὰ φωλιά, ἓνα ντουλάπι λουστραρισμένο μὲ πολλὰ κλειδιά, γεμάτο χρυσὰ φλουριά, τόσα, ὥστε νὰ μπορούμε νὰ κάνουμε κάθ' ἐπιθυμία πού ἤθελε μᾶς γεννηθῆ. . .

— "Α! τί καλά! ἐφώναξε τὸ παιδάκι· καὶ τὸ γέλοιο δὲν θὰ λείπη ἀπ' τὰ χεῖλη μας καὶ ἡ χαρὰ ἀπ' τὴν καρδιά μας. Κάθισε, Πλούτε μου. Θέλω νὰ εἶμαι μαζί σου δοξασμένος καὶ εὐτυχής.

Ὁ νέος ἔχασε μὲ μιᾶς τὸ γέλοιο του, ἀκούμπησε ἐπάνω στὸ ραβδί του καὶ εἶπε μὲ περίλυπη φωνή.

— Αὐτὸ εἶναι ἴσα ἴσα πού θέλω νὰ σοῦ πῶ. . . Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ ἐγγυηθῶ ὅτι δὲν θὰ λείπη ἀπ' τὰ χεῖλη σου τὸ γέλοιο καὶ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἡ χαρὰ. . . ὄχι, ὄχι, ὄχι. . .

— Μὰ γιατί;

— Γιατί; . . . Δὲν σὲ ἄφησε λοιπὸν ἡ ἀγάπη πού μοῦ ἔχεις νὰ τὸ σκεφθῆς ποτέ. . . Καὶ τί μπορῶ τάχα νὰ σοῦ κάνω ἐγώ, ὅταν θὰ ἔρχεται ὁ πόνος καὶ ἡ θλίψη; . . . Ποιὸς ξέρει, ἂν δὲν θὰ μὲ θέλῃς γιὰ νὰ πληρώνης πάντα γιατροὺς καὶ γιατρικά; Ποιὸς σοῦ εἶπε πῶς μαζί μου δὲν θὰ δοκιμάσης ποτὲ ἀγωνία βασάνου σὲ δικαστήριο; . . . Ποιὸς σοῦ εἶπε πῶς δὲν θὰ σὲ πληγώσῃ ὁ θάνατος σ' ὅ,τι ἔχεις πρὸ ἀγαπημένο στὸν κόσμον καὶ πολύτιμο; . . . Ποιὸς σοῦ εἶπε ἂν μ' ἐμένα θὰ βρῆς τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη, τὴν ἀδελφικὴ φιλία, ἐκείνη πού θέλεις, καὶ τί θὰ σοῦ χρησιμεύω σὰν θὰ σὲ μαχαιρώνη ἢ ἀχαριστία, ἢ κακία, τὸ ψέμμα, ὁ φθόνος, ἢ ἐπιβουλή; . . . Ποίος σοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι μαζί μου θ' ἀπολαύσης τίς χαρὲς τῆς καλῆς ἰκαρδιάς, τοῦ φωτισμένου μυαλοῦ, τῆς καθαρῆς συνειδήσεως; Ποίος σὲ ἐβεβαίωσε, ἂν στὸ σπίτι σου θὰ βασιλεύῃ ἡ τιμὴ, ἢ ἀγάπη, ἢ χαρὰ, ἢ ἀρμονία; . . . "Α! πόσο ἐστάθηκες, παιδάκι μου, ἀπατημένος! Ἐγύρευες ἀπὸ μένα ἐκεῖνο, πού ἔπρεπε νὰ γυρέψης ἀπὸ τὴν Εὐτυχία.

Ἀπὸ τὴν Εὐτυχία. . . ψιθύρισε τὸ παιδάκι μὲ ἀπελπισμένη φωνή.

Μάλιστα ἀπὸ τὴν Εὐτυχία. Καὶ πῶς; δὲν τὴν ξέρεις; Εἶν' ἓνα κοριτσάκι μικρὸ αὐτὴ ἢ Εὐτυχία, ἔμορφο, γελαστό, μὲ κάτασπρη ἀπλὴ φορεσιά σὰν τὸ χιόνι. Φιλία σταθερὴ μαζί της δὲν ἔχομε· γιατί μ' ἀφήνει τίς περισσότερες φορὲς καὶ πη-

γαίνει με τὴ Φτώχεια, ὅπως καὶ ἐγὼ πηγαίνω καμμιά φορά με τὴν Δυστυχία. Τί τὰ θέλεις παιδί μου! Αὐτὴ εἶναι δῶρο ἀληθινὸ καὶ ἀπόλαυση! Τὴν ἀκολουθεῖ σὰ σωματοφυλακὴ ἕνα πλῆθος παιδάκια με γέλοια καὶ φωνές, ποὺ γεμίζουν τὸν ἀέρα. Αὐτὴ μονάχη εἶναι ἱκανή, ὅταν σὲ πάρῃ καὶ σένα στὴν ἀκολουθία της, νὰ σὲ κάμῃ νὰ μὴ λείπῃ ἀπ' τὰ χεῖλη σου τὸ γέλιο καὶ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἡ χαρὰ, ἀδιάφορο ἂν θὰ κατοικήτε στὴν καλύβη ἢ στὸ παλάτι, ἂν θὰ φορῆτε χρυσᾶ ἢ κουρέλια.

— Πλουτε μου, καλέ μου φίλε, συγχώρησέ με, δὲν τὸ σκέφτηκα. Ἔκανα λάθος. Τὴν Εὐτυχία ἔπρεπε νὰ ζητήσω, τὴν Εὐτυχία ζητοῦσα, τὴν Εὐτυχία ζητῶ. Ἐνα πράμα μονάχα, θέλεις, μοῦ εἶναι συγχωρεμένο νὰ ἔχω, καὶ ἄλλο καλύτερο ἀπ' τὴν Εὐτυχία δὲν ὑπάρχει... ἄχ, οὔτε σύ, καλέ μου Πλουτε! Τὸ βλέπω, τώρα τὸ ἐννοῶ.

Θέλεις λοιπὸν τὴν Εὐτυχία. Καλά, ἐγὼ φεύγω τώρα. Καὶ φεύγω, ἄκουσε, ὄχι γιατί δὲν με θέλεις, ἀλλὰ γιατί δὲν ἐπρόφτασες νὰ με ζητήσης τὴν κατάλληλη ὥρα. Τί τυχερὸς ποὺ στάθηκες! Ἀλλοιώτικα δὲν θὰ ἔφευγα ἀπὸ κοντά σου καὶ θὰ ἦταν περιττὴ κάθε σου μετάνοια... Χαῖρε, εἶπε ὁ Πλούτος κι' ἐξαφανίσθηκε.

Τὸ παιδάκι ἐδόξασε τὸ Θεό. Ἔτσι εἶχε καιρὸ πάλι τοῦ χρόνου, πῶ φωτισμένο καὶ πῶ ἡσυχό, ν' ἀγρυπνήσῃ τὴν ἴδια νύχτα καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπ' τὸν οὐρανὸ τὴν Εὐτυχία, μονάχα τὴν Εὐτυχία.

Ο ΩΡΑΙΟΤΕΡΟΣ ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ

Ἀπὸ τὸ βιβλίον «Ἰατρὸς τῆς οἰκογενείας»

Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Ἐχει καὶ μερικὸς ὠραίους ἀναπαυτικὸς σταθμοὺς ἢ ζωὴ καὶ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς εἶναι καὶ αἱ μεγάλαι χριστιανικαὶ ἐορταί.

Τὸ Πάσχα δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἴσως ἢ κατ' ἐξοχὴν χαρμόσυνος ἐορτὴ, κυριολεκτικῶς Λαμπρὴ, ὅπως καὶ ὀνομάζεται. Ἀλλὰ δι' ὅλην τὴν Χριστιανοσύνην, ἢ πλεον ὠραία καὶ συγκινητικῆς γλυκύτητος ἐορτὴ εἶναι τὰ Χριστούγεννα.

ἡ ἀποθέωσις αὐτῆ τῆς κοινωνικῆς εἰρήνης καὶ τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας.

Δι' ὅσους ἔχουν ἀκόμη τὰ μάτια τῆς ψυχῆς καθαρὰ, ἐξακολουθεῖ πάντοτε νὰ φαίνεται ὡς πραγματικότης ὁ ἔνθεος ὀπτασιασμὸς τοῦ ἀστέρος τῆς Βηθλεέμ, σταματῶντος ἄνω ἐνὸς σπηλαίου, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ ἀνταύγεια τοῦ ἀστέρος ἔγινεν ἥλιος καὶ ἐφώτισε τὸν κόσμον.

Διὰ τοὺς ἀγαθοὺς ὄνειροπόλους ἐνὸς ἄλλου ἰδεώδους χριστιανικῆς ἀνθρωπότητος, ὡσὰν ἐκεῖνο, πού διαφέγγει μέσα εἰς τὰ ἀπλᾶ λόγια τῆς ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὀμιλίας, ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων εἶναι κατ' ἔτος μία εὐκαιρία διὰ νὰ ἀερίζουν τὴν ὑπαρξίν των μὲ ὀλίγας πνοὰς αἰθέρος ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν καὶ νὰ φωταγωγοῦν τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς σκέψεις των μὲ ὀλίγας ἀναλαμπὰς ἀπὸ τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς θεότητος. Καὶ ἀκριβῶς διὰ νὰ ἑορτασθῇ καλῶς ἡ μεγάλη αὐτὴ ἡμέρα, πρέπει πρὸ παντὸς ν' ἀρωματισθῇ μὲ τὰ πλέον εὐώδη ἄνθη τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας, μὲ τοὺς μυστικούς κρῖνους τῆς ἀγαθότητος καὶ εὐποιίας.

Ἐὰν εἶσαι πραγματικὸς ἄνθρωπος καὶ γνήσιος Χριστιανός, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καθῆσθαι εἰς τὸ λιτὸν ἢ πλούσιον Χριστουγεννιάτικον τραπέζι, ἂν δὲν ἔχῃς ὅπωςδήποτε ἀναπαύσει τὴν συνειδησίαν σου, ὅτι δὲν ἀφῆκες, ὅσον ἤμποροῦσες, τριγύρω σου ἀνθρώπους νὰ πεινοῦν ἢ νὰ στεροῦνται, ὅτι δὲν ἐλησμόνησες εἰς τὰ προεόρτια ψώνια σου καὶ τὴν μερίδα τῶν δυστυχῶν καὶ τῶν ἀπόρων. Μόνον ἡ ἐντύπωσις τοῦ εὐγνώμονος μειδιάματος, πού εἶδες νὰ ἐπανθῇ εἰς χεῖλη μαραμμένα ἀπὸ τὰς στερήσεις καὶ τὸν πόνον, μὲ τὴν ὠραίαν πρόνοιάν σου καὶ τὴν εὐγενῆ χειρονομίαν, εἶναι ἱκανὴ νὰ κάμη ζωηροτέραν τὴν πέριξ καὶ ἐντὸς σου εὐτυχίαν, ὅταν σὲ περιστοιχοῦν προσφιλῆ καὶ χαρούμενα πρόσωπα.

Καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶσαι πλούσιος διὰ νὰ κάμης τὸ χρέος σου ἀπέναντι τοῦ χριστιανικοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Ἴσως μάλιστα ἡ ἀφθονία τῶν μέσων δὲν εἶναι ὁ εὐνοϊκώτερος ὁρος διὰ νὰ σκορπίσης ἀφθονώτερον πέριξ σου τὸ ἀντιφέγγισμα τῆς καλωσύνης καὶ τῆς εὐσπλαχνίας. Ὁ πραγματικὸς πλούσιος, προκειμένου περὶ φιλανθρωπίας, δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸ χρηματοκίβωτιον, ἀλλ' εἰς τὴν καλὴν διάθεσιν, ἡ ὁποία πολλάκις μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ θαῦμα τῶν πέντε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἄρτων. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη δὲν αἰσθάνεσαι μέσα σου τὸ οὐράνιον θάλπος τῆς ἐλεούσης ἀγάπης,

πάλιν καὶ μόνη ἢ στοιχειώδης φρόνησις σοῦ ἐπιβάλλει νὰ ἐξουδετερώνης, ὅσον δύνασαι, γύρω σου κάθε δυσφορίαν καὶ ἀγανάκτησιν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι δὲν συγχωροῦν τοὺς ἔχοντας τὴν κτῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ποὺ δὲν ἔχουν αὐτοί. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας μάλιστα ἡ ὠργανωμένη καὶ ἐντατικὴ φιλανθρωπία κατήντησεν ἡ μόνη ἀσφαλιστικὴ δικλείς διὰ νὰ μετριάζωνται καὶ προλαμβάνωνται αἱ ἐκ τῶν κάτω ἐκρήξεις.

Πρόσφερε λοιπόν, τὸ κατὰ δύναμιν, τὴν ἀρωγὴν σου εἰς τὰς ἐπισήμους αὐτὰς ὀργανώσεις, διὰ νὰ ἐξαπλοῦται εἰς εὐρυτέραν ἀκτῖνα ἡ χρησιμότης τοῦ ὄθλοῦ σου, ἀλλὰ μὴ παραλείπης καὶ ἀτομικῶς νὰ γίνεσαι, ἐκ τῶν ἐνόνητων, ἕνας μικρὸς πυρὴν εὐεργετικῆς δράσεως ἐν τῷ κύκλῳ τῶν γνωριμιῶν καὶ τῆς ἐνεργείας σου. Κατὰ τὰς ἑορτασίμους μάλιστα ἡμέρας, ὅποτε ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ εὐπορίας καὶ ἀνεχείας γίνεται πλέον τραγικῶς ὀφθαλμοφανής, προσπάθησε, ὅσον ἠμπορεῖς, ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ πέριξ σου νὰ χάσῃ τὴν σκληρὰν ὀξύτητα.

Τῆς ἰσοπεδώσεως, ποὺ ὀνειρεύεται κατακλυσμικὴ κοινωνικὴ τις μερίς, κοίταξε νὰ προλάβῃς ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών σου τὰς καταστροφάς, χαμηλώνων ὀλίγον τὸ ἐπίπεδον τῆς εὐημερίας σου καὶ ἐλαφρώνων ὀλίγον τὴν δυστυχίαν τοῦ ἄλλου, ἕως ὅτου νὰ μὴ χαίνη μεταξὺ των τόσο ἀγρία ἡ διαφορά τοῦ ὕψους.

Εἰς τὴν μεταξὺ τῶν δύο ἐπιπέδων τάφρον, ἐκεῖνος ποὺ κινδυνεύει περισσότερο νὰ πέσῃ, εἶναι ὁ ὕψηλότερον εὐρισκόμενος. Καθ' ἣν ἡμέραν τὸ Ἐγὼ ἐνὸς Θεοῦ κατεδέχθη νὰ σπαργανωθῇ ἐντὸς μιᾶς φάτης, ὁ ἐγωϊσμὸς παύει πλέον νὰ εἶναι εἰδεχθὲς ἐλάττωμα· γίνεται ἀποτρόπαιον ἔγκλημα.

Η ΑΓΑΠΗ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ

Ἡ θαυμαστὴ καὶ μεγάλη ἀρετὴ τῆς ἀγάπης ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ὕψιστον καὶ ὑπερτέλειον Θεόν, τὸν ὅποιον λατρεύομεν, ἔχει τὴν πρώτην ἀρχὴν της. Πόσον εὐτυχεῖς ἤθελαν εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν εὐρίσκετο τοῦτο τὸ οὐράνιον μύρον μέσα εἰς τις καρδιές τους. Δὲν θὰ ἦτο πλέον εἰς τὸν κόσμον ὁ ἕνας

πλούσιος και ὁ ἄλλος πένης· δὲν θὰ ἦτο πλέον ὁ ἕνας γυμνός και ὁ ἄλλος μὲ χρυσᾶ φορέματα ἐνδεδυμένος· δὲν θὰ ἔβλεπες πλέον τὸν ἕναν νὰ πεινᾷ και τὸν ἄλλον νὰ ἔχη τὴν τράπεζαν του πάντατε γεμάτην.

Ἡ ἀγάπη, ποῦ θὰ εἶχαμεν μέσα εἰς τὶς καρδιές μας, δὲν θὰ ὑπέφερε τόσην ἀδικίαν και ἀνισότητά· δὲν θὰ μᾶς ἄφηνε νὰ βλέπωμεν τοὺς ἀδελφούς μας εἰς ἰκατάστασιν κατωτέραν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας· ἂν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κατοικοῦσε μέσα εἰς τὴν καρδιάν μας, ποῦ πλέον ἔριδες και μάχες; Ποῦ νὰ εὐρῆς πλέον φθόνον και μίσος; Ποῦ ν' ἀκούσης ἀδικίαν και καταδυναστείαν; Οὐδὲ δόλος, οὐδὲ ὑπόκρισις, οὐδὲ ψεῦδος, οὐδὲ ἀπάτη, ἤθελε φαίνεται ποτὲ εἰς τὸν κόσμον. Ἡ συκοφαντία, ἡ ἰκατάκρισις, ἡ ἀρπαγή, ἡ πλεονεξία, ὁ φθόνος θὰ ἔφυγαν τόσον μακρὰν ἀπὸ τὸν κόσμον, ὅσον μακρὰν εἶναι τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς τὰ καταχθόνια. Δὲν θὰ ἦτο πλέον ἔχω και ἔχεις, ἰδικόν μου και ἰδικόν σου. "Ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς κοινὰ θὰ ἦταν εἰς ὅλους· ὅλοι θὰ τὰ ἀπολάμβαναν μὲ εἰρήνην· ὅλοι θὰ τὰ ἐχαίροντο μὲ ἡσυχίαν, χωρὶς κἂν φόβον. Φθοερός δὲν θὰ ἦτον· ποῖος νὰ φθονῆσῃ; Ἐπιβουλος δὲν θὰ εὐρίσκετο· ποῖος νὰ τὰ ἐπιβουλεύσῃ; Ἐνας παράδεισος θὰ ἦταν ὁ κόσμος· ἕνας οὐρανὸς θὰ ἐγίνετο ἡ γῆ· οἱ ἄνθρωποι θὰ καθίσταντο ἄγγελοι ἐπίγειοι.

Ἡ ἀγάπη μοναχῆ δύναται νὰ ξερριζώσῃ ἰκάθε κακίαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, νὰ παύσῃ ὅλα τὰ ἀναρίθητα κακά, νὰ φέρῃ τὴν εἰρήνην μέσα εἰς τὶς πολιτείες, νὰ γεμίσῃ τὴν γῆν ἀπὸ ὄλες τὶς εὐτυχίες τοῦ οὐρανοῦ, νὰ πλουτίσῃ τὸν ἰκάθε ἕναν μὲ ὄλα τὰ καλά.

"Ὅταν ἡ ἀγάπη φυτευθῆ μέσα εἰς τὴν καρδιάν μας, εἶναι ἀδύνατον νὰ μείνῃ ἰατελεσφόρητος και ἰκαρπος. Εὐθὺς βλαστάνει τοὺς οὐρανόους και εὐθαλεῖς κλάδους τῆς, εὐθὺς παρουσιάζει τοὺς ὠραίους και γλυκεῖς καρπούς τῆς. Οἱ ξένοι εὐρίσκουν ὑποδοχὴν, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἀγάπη· οἱ ἀσθενεῖς ἔχουν ἐπίσκεψιν, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἡ ἀγάπη· ἡ ἀγάπη δίδει ἔνδυμα εἰς τοὺς γυμνοὺς, τροφήν εἰς τοὺς πεινασμένους, εἰς τοὺς ὀρφανοὺς ἀντίληψιν, εἰς τὶς χῆρας προστασίαν, παρηγορίαν εἰς τοὺς λυπημένους. Ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἡ ἀγάπη, εὐρίσκουν καταφύγιον οἱ ἀπηλπισμένοι. Ποῖοι ταράττονται και δὲν τρέχει ἐκεῖνος, ποῦ ἔχει ἀγάπην, νὰ τοὺς ἡσυχάσῃ; Ποῖος ἀμαρτάνει και δὲν προφθάνει ἐκεῖνος, ποῦ ἔχει τὴν ἀγάπην, διὰ νὰ τὸν

διορθώση; Ποῖος ἀσθενεῖ καὶ δὲν συμπάσχει ἐκεῖνος, ποῦ ἔχει ἀγάπην;

Ἡ ἀγάπη εἶναι τόσον ἀναγκαία διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ὅσον ἀναγκαία εἶναι ἡ τροφή διὰ τὴν ζωὴν μας. Χριστιανοί, μίαν ἀρετὴν τόσον ἀναγκαίαν καὶ τόσην εὐκόλην, μίαν ἀρετὴν ποῦ μᾶς πλουτίζει ἀπὸ κάθε εὐτυχίαν, διατί τόσον πολὺ τὴν ἀμελοῦμεν; Διότι ἐσθήσθη ἡ ἀγάπη, ἡμεῖς δοκιμάζομεν τόσα πάθη εἰς τὸν κόσμον.

Ἐπαυσεν ἡ ἀγάπη καὶ διὰ τοῦτο δὲν εὐρίσκομεν προστάτην εἰς τὴν ἀνάγκην μας, δὲν ἔχομεν σύμβουλον, δὲν ἔχομεν κανένα νὰ μᾶς παρηγορήσῃ εἰς τὰς θλίψεις μας...

ᾧ ἀγάπη, ἀρετὴ θεία, ἦλιε λαμπρότατε τῶν ψυχῶν μας! Ἐσὺ δύνασαι νὰ ἐξορίσῃς ὅλα τὰ κακὰ ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ νὰ φέρῃς ὅλες τὶς εὐτυχίες εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄν δὲν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος νὰ θερμάνῃ τὴν γῆν, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀπολαύσωμεν τῆς γῆς τὰ ἀγαθὰ. Ἐσὺ ἂν δὲν ἔλθῃς εἰς τὰς ψυχὰς μας, εἶναι ἀδύνατον νὰ χαροῦμεν τὰ κάλλη τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὴν Σταυρῶσιν τοῦ Σωτήρος

ἩΛΙΑ ΜΗΝΙΑΘ

Πῶς ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ πῶς ἔκαμεν ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεόν! Ὁ Θεὸς μέσα εἰς τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς ἔλαβε χῶμα ἀπὸ τὴν γῆν, τὸ ἔπλασε μὲ τὰς χεῖρας του, τὸ ἐμψύχωσε μὲ τὴν πνοὴν του, τὸ ἐτίμησε μὲ τὴν εἰκόνα του, καὶ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τοῦ Γολγοθᾶ κατέστησε τὸν Θεὸν χωρὶς μορφήν, χωρὶς πνοήν, ὄλον αἷμα, ὄλον πληγὰς, προσηλωμένον εἰς ἓνα ξύλον. Βλέπω ἐκεῖ ἓναν Ἀδάμ, καθὼς τὸν ἔπλασεν ὁ Θεός, ἐμψυχον εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἐστεφανωμένον δόξῃ καὶ τιμῇ, αὐτεξούσιον βασιλέα πάντων τῶν ὑπὸ σελήνην κτισμάτων, εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ὅλης τῆς ἐπιγείου μακαριότητος. Βλέπω ἐδῶ ἓνα Ἰησοῦν Χριστόν, καθὼς τὸν κατέστησεν ὁ ἄνθρωπος, χωρὶς κάλλος, χωρὶς εἶδος ἀνθρώπου, ἐστεφανωμένον μὲ ἀκάνθας, κατάδικον, ἄτιμον, ἐν μέσῳ δύο ληστῶν, εἰς τὴν ἀγωνίαν τοῦ πλέον ἐπωδύνου θανάτου. Συγκρίνω τὴν μίαν μὲ τὴν ἄλλην εἰκόνα, τοῦ Ἀδάμ εἰς τὸν παράδεισον, τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν σταυρόν, καὶ στοχάζομαι

τί ωραῖον πλάσμα ἔκαμαν τὸν ἄνθρωπον τὰ πλουσιόδωρα χέρια τοῦ Θεοῦ, καὶ τί ἔλεεινὸν θέαμα ἔκαμαν τὸν Θεὸν τὰ παράνομα χέρια τῶν ἀνθρώπων! Γνωρίζω ἐκεῖ εἰς τὴν πλάσιν τοῦ ἀνθρώπου ἓνα ἔργον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐστεφάνωσεν ὅλα του τὰ ἔργα ὁ Θεός. Καὶ γνωρίζω ἐδῶ εἰς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ μίαν ἀνομίαν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐπλήρωσεν ὅλας του τὰς ἀνομίας ὁ ἄνθρωπος. Ξανοίγω ἐκεῖ μίαν ἀπειρον ἀχαριστίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν· καὶ δὲν ἠξεύρω τί περισσότερο νὰ θαυμάσω ἢ τί περισσότερο νὰ ἐλέγξω· τοῦτο ἠξεύρω, πῶς ἐξίσου πρέπει νὰ κλαύσω καὶ τὸν Θεόν, πού τόσα ἔπαθε καὶ τὸν ἄνθρωπον, πού τόσα ἐτόλμησεν. Ἐγὼ δὲν ξεχωρίζω τὸν ἓνα ἀπὸ τὸν ἄλλον εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν δακρῶν μου. Διότι, ὅταν θρηνώ τὰ πάθη, ἐγὼ ἀπεικάζω τὴν ἀφορμὴν τῶν παθῶν, ὅταν μετρῶ τὰς πληγὰς, ἐγὼ εὐρίσκω τὰ χέρια πού τὰς ἀνοίξαν· ὅταν θεωρῶ ἐκεῖνον πού ἐσταυρώθη, θεωρῶ καὶ ἐκεῖνον πού τὸν ἐσταύρωσε· καὶ εἰς τὸν θάνατον ἑνὸς ἀδικοφονεμένου Θεοῦ ἐγὼ ξανοίγω ἄνθρωπον φονέα.

Τοῦτο εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄλλα τὸ μεγαλύτερον πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο εἶναι, πού τοῦ πλήττει τὴν κεφαλὴν περισσότερο ἀπὸ τὸν ἀκάνθινον στέφανον. Τοῦτο περισσότερο ἀπὸ τὴν λόγχην. Τοῦτο, πού τὸν βασανίζει περισσότερο ἀπὸ τὴν προσήλωσιν. Τοῦτο, πού τοῦ πικραίνει τὰ χεῖλη περισσότερο ἀπὸ τὴν χολήν. Τοῦτο, πού τὸν βαρύνει περισσότερο ἀπὸ τὸν σταυρόν. Τοῦτο, πού τὸν νεκρώνει γρηγορώτερον ἀπὸ τὸν θάνατον· νὰ βλέπη αἰτίαν τοῦ πάθους του καὶ τοῦ θανάτου του ἓνα ἄνθρωπον, τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν του. Καὶ τοῦτο ἔπρεπε νὰ εἶναι ὅλη ἡ ἀφορμὴ τῶν δακρῶν μας, πῶς ἡμεῖς ἐσταυρώσαμεν, ἡμεῖς ἐθανατώσαμεν τὸν Θεόν μας. Ἀνίσως καὶ τοιοῦτου πάθους, ἄλλος ἤθελ' ἦτο ἡ ἀφορμὴ, ἡμεῖς μ' ὅλον τοῦτο ἔπρεπε πολὺ νὰ πονέσωμεν, διότι ἄλλος τόσα δὲν ἔπαθεν· ἀλλὰ νὰ εἴμαστε ἡμεῖς ἡ ἀφορμὴ, πρέπει καὶ νὰ πονέσωμεν καὶ νὰ ἐντραπῶμεν, πρέπει νὰ κλαύσωμεν καὶ τὸ πάθος του καὶ τὴν ἀχαριστίαν μας· πρέπει νὰ χύσωμεν διπλᾶ δάκρυα, διὰ νὰ εἶναι δάκρυα καὶ συμπαθείας καὶ συντριβῆς. Ὅμως ἐγὼ δὲν ἀνέβηκα σήμερον μὲ τοιοῦτον σκοπὸν ἐπάνω εἰς τοῦτον τὸν ἱερόν ἄμβωνα. Ἐγὼ ἠξεύρω πῶς οἱ χριστιανοί, ὅπου τώρα κλαίουσι τὰ πάθη, ἀναμένουσι μ' ὅλον τοῦτο πότε ν' ἀναστηθῇ ὁ ἐσταυρωμένος, διὰ νὰ τὸν βάλωσι πάλιν εἰς τὸν Σταυρόν· καὶ διὰ τοῦτο ἐγὼ δὲν ἦλθα νὰ παρακινήσω εἰς θρηνον τοὺς χριστιανούς. Ἐγὼ δὲν ψηφῶ δάκρυα προσωρινά, ὅπου

δὲν γεννῶνται ἀπὸ τὴν καρδίαν, ὅπου δὲν εἶναι τέκνα τῆς κατανύξεως ἅς κρατῶσι τὰ δάκρυά τους οἱ Χριστιανοὶ διὰ νὰ κλαίωσιν ἢ τὴν ζημίαν τοῦ πράγματος ἢ τὸν θάνατον τῶν συγγενῶν ἢ τὸ καλὸν τοῦ πλησίον. Δὲν χρειάζεται τέτοια δάκρυα ὁ Ἰησοῦς μου. Εἶναι καὶ ἄλλοι ὅπου τὸν λυποῦνται, ἀν δὲν τὸν λυποῦνται οἱ χριστιανοὶ τὸν λυπεῖται ὁ οὐρανὸς καὶ σκεπάζει μὲ βαθύτατον σκότος τὸ γαληνόμορφον πρόσωπον τὸν λυπεῖται ὁ ἥλιος καὶ κρύπτει εἰς ἔκλειψιν τὰς ἀκτῖνας τὸν λυπεῖται ἡ γῆ καὶ σειέται ἀπὸ τὸν κλόνον καὶ ἀνοίγει τὰ μνημεῖα καὶ σχίζει ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ τὸν λυποῦνται καὶ αὐτοὶ πού τὸν ἐσταύρωσαν ὅθεν στρέφονται τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη. Ἐγὼ ἦλθα ὄχι διὰ νὰ σαῶ κάμω νὰ κλαύσετε, ἦλθα διὰ νὰ σαῶ κάμω ἀπλῶς νὰ καταλάβετε τί εἶναι τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ, εἰς ταῦτα τὰ τρία κεφάλαια. Πρῶτον, τίς εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἔπαθε· δεύτερον τί ἔπαθε· καὶ τρίτον διὰ ποῖον ἔπαθε. Θέλετε ἀκούσει εἰς ἐκεῖνον πού ἔπαθε, μίαν ἄκραν συγκατάβασιν, εἰς ἐκεῖνα πού ἔπαθε, μίαν ἄκραν ὑπομονὴν καὶ δι' ἐκεῖνον ὅπου ἔπαθε, μίαν ἄκραν ἀγάπην. Καὶ ἀνίσως εἰς τόσην συγκατάβασιν δὲν θέλετε θαυμάσει, εἰς τόσην ὑπομονὴν δὲν θέλετε συμπονέσει, εἰς τόσην ἀγάπην δὲν θέλετε εὐχαριστήσει, τότε καὶ θέλω εἰπεῖ πὼς ἡ καρδία σας εἶναι πέτρα σκληροτέρα ἀπὸ ἐκείνας, πού ἐσχίσθησαν εἰς τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ.

Η ΑΘΗΝΑ

ΓΙΑΝΝΗ ΨΥΧΑΡΗ

Δὲν μὲ μέλει τώρα νὰ πεθάνω! Μοῦ φτάνει ἡ ζωὴ, ἀφοῦ εἶδα τὴν Ἀθήνα. Ἐδῶ γεννήθηκε ὁ κόσμος. Ἐδῶ καὶ στὴν Ρώμῃ μορφώθηκε ἡ Εὐρώπη. Μικρὸς τόπος καὶ γέμισε τὴ γῆς. Ἀπὸ δῶ μᾶς ἦρθανε καὶ νοῦς καὶ σκέψη κι' ιδέες. Αὐτὴ μᾶς ἔκαμε ἀνθρώπους. Ἀθήνα τὴ λένε καὶ ποτὲ ὄνομα στὸν κόσμο, μὲ τόσες λίγες συλλαβές, δὲ σήμαινε τόσα. Φτάνει τ' ὄνομά της νὰ πῆς καὶ τὰ λὲς ὅλα. Μὲ σέβας τὸ χῶμα της νὰ πατήσης ἐσὺ πού ἔρχεσαι σὲ τέτοια χώρα. Τὸν οὐρανό, πού βλέπεις, τότε βλέπανε καὶ τότε οἱ μεγάλοι τὸν ὀρίζοντα, πού κοιτάζεις μὲ τόση χαρὰ, τὸν κοιτάζανε τὰ μάτια τους κάθε

μέρα. Μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀτμόσφαιρα γεννιόντανε οἱ φωτερῆς ἰδέες, βγαίνανε ποίηση καὶ φιλοσοφία. "Ὅταν ἀνεβαίνανε οἱ γενναῖοι στὴν Ἀκρόπολη ἀπάνω, τὴν ἴδια θάλασσα θωροῦσανε, ποῦ θωρεῖς τώρα καὶ σύ.

Μὲ πόση χάρη, μὲ πόση νοστιμάδα ἡ φύση ἀράδιασε μιὰ μιὰ τὶς κορφοῦλες καὶ τὰ βουναλάκια, ποῦ θλέπεις γύρω γύρω στὴν Ἀθῆνα! Τί ὠραία, τί χαϊδευτικὴ μορφή κατῶρθωσε νὰ τοὺς δώση! Μὲ τί γλύκα, μὲ πόση ἀγάπη ζωγράφισε κάθε γραμμὴ! Μὲ πόσο ρυθμὸ καὶ μέτρο, μὲ πόση ἀρμονία σκάλισε τὴ γῆ, ἔστρωσε τὰ περιγιάλια καὶ στρογγύλωσε τοὺς γιαιλοὺς! Στόλισε τὴν Ἀθῆνα μὲ τὶς πιὸ χαριτωμένες, μὲ τὶς πιὸ ἀπαλὲς ὀμορφιές. Τὴν ἔκαμε μὲ πόθο καὶ χαρά, τὴν συγύρισε σὰν παιδί της. "Ὅλα τάχει ταιριασμένα" ἐδῶ τ' ἀριστουργήματα τῆς τέχνης φαίνονται, σὰν νὰ βγήκανε ἀπὸ τὸ χῶμα, σὰν νὰ εἶναι τοῦ τόπου γεννήματα, ἀφοῦ καὶ τὰ πλάσματα τῆς φύσης ἔχουνε τόση φαιδρότητα καὶ τέχνη.

Αἰῶνια χώρα θὰ μείνης καὶ μὴ σὲ μέλη! Μπορεῖ νὰ σὲ καταπατήσουνε οἱ βάρβαροι, μπορεῖ τὰ σκυλιὰ στὸν Παρθενῶνα σου νὰ χυθοῦνε. "Ἦσυχη νὰ εἶσαι! Θὰ καταστραφοῦνε τὰ σκυλιὰ καὶ θὰ χαθοῦνε οἱ βάρβαροι" μιὰ μέρα θὰ δέρνωνται καὶ θὰ κλαῖνε γιὰ τὴν τόση τους τόλμη. Ἐσὺ θὰ στέκεσαι παντοτεινά, γιατί ἐσένα πάντα σὲ κοιτάζει ἡ γλαυκομάτα μεγάλη θεά, γιατί ἐσένα πάντα σὲ προσέχει τὸ πελώριο μάτι τοῦ Δία!

Ἐδῶ ζοῦσε λαὸς μοναδικὸς στὴν ἱστορία. "Ἄλλος δὲ θὰ βρεθῆ, ποῦ νὰ τοῦ μοιάση" μπορούμε νὰ τῷχομε καύχημα καὶ δόξα. Ὁ πιὸ πρόστυχος ἄνθρωπος ἔνοιωθε μέσα του τί θὰ πῆ τέχνη καὶ ποίηση, ἤξερε χωρὶς νὰ τοῦ τὸ μάθη κανεῖς, ποῖο εἶναι τὸ καλὸ καὶ τ' ὠραῖο. "Ἄλλο δὲν εἶχε δάσκαλο παρὰ τὴ φύση. Γιὰ νὰ γίνουν ἔργα μεγάλα, δὲ φτάνει ἕνας μόνος νὰ τὰ κάμη" χρειάζεται ἡ συνέργεια ὀλωνῶνε, πρέπει νὰ τὰ καταλάβουνε ὅλοι κι' ὅλοι νὰ τ' ἀρέσουνε. Καλλιτέχνης ἦτανε ὁ λαὸς ὅλος. Σὲ κάθε πέτρα χάραζε τὴν ἰδέα του· ὁ νοῦς του μίπηκε βούλα μέσα σὲ κάθε μάρμαρο, σὲ κάθε στίχο. Στους ναοὺς καὶ στὰ βιβλία, στοῦ Παρθενῶνα τὸ μέτωπο καὶ τὶς κολῶνες, μᾶς ἀφησε τὴν καλύτερή του διδαχὴ. Μᾶς ἔμαθε τί θὰ πῆ εὐλικρίνεια καὶ τέχνη. Ψευτιές ἐδῶ δὲν ἔχει. Δὲν ἔχει πολὺπλοκες τεχνουργίες. Πιὸ ἀπλὰ μέσα, πιὸ ἀπονήρευτοι τρόποι δὲ γίνονται. Ὁ Ἀθηναῖος δὲ γύρευε νὰ θαμπώση τὸν κόσμο, νὰ μᾶς γελᾶση μὲ τέχνες, μὲ σοφίες, μὲ γύρους κι' ἄλ-

λόγυρους. Δέν ἦτανε ὁ σκοπός τους νά φαντάζουνε. "Ένα μόνο κυνηγούσανε, πῶς νά ποῦνε τήν ἰδέα τους, πῶς νά τήν παραστήσουνε ἀπλά καί φυσικά, γιά νά τήν καταλάβῃ καθένας· δέν τοὺς ἔμελε γιά τίποτες ἄλλο κι' ἴσια - ἴσια γιατί δέν εἶχανε ἄλλο σκοπό, κατωρθώσανε καί εἶχανε τόση τέχνη...

Πίσω στὸν Παρθενῶνα ἦτανε ἴσκιος καί στὸν ἴσκιο μέσα καθόντανε οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, ὁ Παρμενίδης ὁ Ἐλεάτης, ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Ξενοφάνης. Λίγο - λίγο προχωρούσανε· ὁ ἥλιος ὄξω εἶχε τόση δύναμη, τόσο φῶς, πού τὸ μέρος ἐκεῖνο ἔμοιαζε ἀκόμη πῶ μαῦρο, ἔμοιαζε σὰ βαθύ σκοτάδι· λές, πῶς βγαίνανε οἱ φιλόσοφοι μέσα ἀπὸ κανένα χάος καί πῶς πίσω τους εἶχανε νύχτα καί καταχνιά. "Όσο πρόβαιναν ὁμως, τόσο πιότερο ἔλαμπε, τόσο πιότερο γέμιζε ἀχτίδες τὸ πρὸ σπό τους. Ὁ Ἡράκλειτος μιλοῦσε γιά τὰ ποτάμια, πού τρέχουνε καί γιά τὸν κόσμο, πού σὰν τὸ ποτάμι περνᾷ. Ὁ Δημόκριτος βαστοῦσε στὰ δάκτυλά του κάτι ἄτομα μικρά, μικρά, γύρευε νά τὰ κόψῃ καί δίδασκε, πῶς ὄλα ξαναγεννοῦνται. "Ἐκλαιγε καί γελοῦσε γιά τοῦτο. Τοὺς κοίταζε ὁ Ἄναξαγόρας κι' ἔλεγε, πῶς χρειάζεται νοῦς, γιά νά στρώσῃ ὁ κόσμος. Νοῦς γιά νά δώσῃ στὴ φύσῃ τὴν μορφή της, γιά νά ξεχωρίσῃ τ' ἄτομα καί νά ζωντανέψῃ τὴν ὕλη. Μὲ πόση διάνοια, μὲ πόση κρίση καί γνώση, πρῶτοι τους ἐκεῖνοι, ὅταν ἀκόμη σωπαίνανε οἱ γλῶσσες καί τὰ κεφάλια, καταλάθανε τὴν ὑπαρξὴ καί τὴ φύσῃ, εἶδανε, πῶς μιὰ καί μόνῃ ἀρχή, ἕνας γενικὸς νόμος κυβερνᾷ τὸν κόσμο, πῶς οὐρανὸς καί γῆς, πῶς ὄλα τὰ φαινόμενα πού βλέπεις, εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα καί μέσα τους ἔχουνε ἕνα σύστημα μοναδικό, πού ἐνώνει τὸ κάθετις τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο!

Ο ΕΚΔΙΚΗΤΗΣ

ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ

«... Εἶμαστε ἄνδρες ἐμεῖς· ὅ,τι καί νά εἰπῆς, εἶμαστε ἄνδρες!» εἶπεν ὁ ὑποναύκληρος, καθισμένος ἀνάμεσα στὸ πλήρωμα.

"Ἐλληνας! σοῦ λέει ὁ ἄλλος· δέν εἶναι παίξε γέλασε. "Ἐχουμε τὰ κακά μας — δὲ λέω — μὰ δέν εἶμαστε καί γιά

πέταμα! Και νὰ εἶμαστε γιὰ πέταμα, πάλι δὲ θὰ χαθοῦμε. Θέλουμε δὲ θέλουμε, θὰ ζήσουμε. Θὰ ζήσουμε καὶ θὰ θεριέψουμε καὶ θὰ δοξαστοῦμε, ὅπως καὶ πρῶτα. Τὸ σιδερόξυλο, σιδερόξυλο εἶναι, ὅσο καὶ ἂν τὸ κουτσουρέψης, ὅσο καὶ ἂν τοῦ μαδήσης τὴν κορυφή, ἂν τοῦ ζεματίσης τὰ φύλλα, ἂν τοῦ πριονίσῃς τὰ κλαδιά. Ὁ λέοντας, λέγεται λέοντας, ὅσο καὶ ἂν τοῦ ψαλιδίσῃς τὴν χαίτη, ἂν τοῦ κόψῃς τὴν οὐρά, ἂν τοῦ βγάλῃς τὰ νύχια, ἂν τοῦ ξεριζώσῃς τὰ δόντια. Φτάνει τὸ βρούχημά του, νὰ σὲ πάῃ ρεπιτί. Τὸ ἔχει τὸ σκαρί μας, ναί, τὸ θέλει ἢ τύχη μας νὰ εἶμαστε πάντα μεγάλοι. Ὅπου καὶ ἂν γυρίσης, σὲ στεριῆς καὶ θάλασσες, σὲ νότο καὶ βοριά, σ' ἀνατολὴ καὶ δύση, θὰ τὸ ἴδῃς γραμμένο. Καὶ γραμμένο ὄχι μὲ ἀνθρώπινο κοινῶν, ἀλλὰ μὲ τὸ ἴδιο χέρι, τὸ παντοδύναμο χέρι τοῦ Δημιουργοῦ. Εἶμαστε ἄνδρες σοῦ λέω!

Νά, κοίταξε στὴν ἀνατολή. Ἐκεῖ βγαίνει ὁ ἥλιος, ἥλιος λαμπρὸς καὶ ἀθασίλευτος, ὁ ἥλιος τοῦ Γένους μας. Ὅποιος δὲν ἔχει μάτια, ἐκεῖνος δὲν βλέπει τὴν χαραυγὴ, ἐθνικὴ χαραυγὴ, πόθος καὶ καημὸς αἰώνων ὄλων, ὄχι κουραφέξαλα.

Κοίταξε γύρω μας. Θάλασσα φουρτουνιασμένη, οὐρανὸς κατασκότεινος, στεριῆς σκουντουφλιασμένες, φορτωμένες δάκρυα καὶ φαρμάκι. Θεριὰ τὰ κύματα χτυπᾶνε τὸ καράβι μας. Λύσσα καὶ χολὴ μᾶς πολεμᾷ. Τὸ νερὸ δέρνει τὴ στεριά, τὴν τρώει, τὴν ξεσχίζει, τὴν πετσοκόβει ἄπονα, ὅσο νὰ κάμῃ τὰ πάντα θάλασσα καὶ ν' ἀπλωθῇ ἀχόρταγος ρούφουλας στὸν παράνομο κόσμο.

Νά, γύρισε κατὰ τὴν Ἡρακλειά. Καιρὸς διαμάντι νερὸ τρισάγιο. Τὸ μάτι τοῦ Θεοῦ ἐκεῖ ἔπεσε. Ἔχεις ἀρρώστεια; πῆγαινε νὰ γιαιτρευτῆς. Ἔχεις πονόματο, ἄλειψε τὰ ματόφυλλά σου, ν' ἀγναντέψῃς κόσμους. Εἶσαι κουφός, θ' ἀκούσης ἀρμονίες. Βερέμης εἶσαι; Διγενῆς ἔγινες. Ἡ κολυμπήθρα τοῦ Σιλῶα ἐκεῖ βρίσκεται γιὰ μᾶς. Κολυμπήθρα σωματικὴ, κολυμπήθρα ψυχικὴ, ἐθνικὴ πρῶτα ἀπ' ὄλα. Εἶναι ἢ Ἄγια Τράπεζα τῆς Ἄγια — Σοφίας, τὸ προσκυνητάρι τοῦ γένους μας.

Τὴν ἄπαρτη πόλη μας ξένου πόδι τὴν πάτησε, ποδάρι Βενετσάνου. Ἐννιακοσίων χρόνων ἔνδοξη ζωὴ τὴν ἔσθησε μ' ἓνα του σφιχταγκάλιασμα.

Ὁ Λάσκαρης, φαρμακωμένης ὥρας βασιλιᾶς, φεύγει μακριὰ, συνεπαίρνοντας, τοῦ Γένους τὴν ἐλπίδα, τὴν ἀθάνατη σπορά, ποῦ θὰ γυρίσῃ πάλι μιὰ μέρα θεριεμένος ἐκδικητής.

Καὶ ὁ καταχτητῆς, Φράγκοι καὶ Βενετσιάνοι καὶ Γερμανοὶ ἀδέσποτοι, χύνονται σάν τὸ ἄψυ πουλάρι, πού τσαλαπατεῖ μὲ τὰ πέταλά του τ' ἄβρά λουλούδια, χύνονται ἀπάνω της ἀχόρταγοι. Μὲ τὸ σταυρό τους συντρίβουν τὸ σταυρό μας, μὲ τὴν θρησκεία τους πελεκοῦν τὴν θρησκεία μας. Γκρεμίζουν ἐκκλησίες, ποδοπατοῦν καλλιτεχνήματα, μολύνουν ἀγιάσματα, ἀποτεφρώνουν πνευματικὰ ἀριστουργήματα. Καὶ σφάζουν γέροντες, πατοῦν ἀρχόντων μέγαρα, ξαπλώνονται σὲ βασιλικὰ κλινάρια· νεκροὺς γυμνώνουν ἐνδοξοὺς, ποδοκυλοῦν στέμματα θαυμαστά. Στενάζει ἡ βασιλεύουσα. Μοιρολογᾷ ἡ Σιών μας! Καὶ ὁ Δάνδαλος, γιὸς κουρσάρων, δὲν λησμονεῖ τὴν τέχνη τῶν πατέρων του. Κουρσεύει καὶ θέλει μὲ ξένα καὶ ἀταίριαστα στολίδια νὰ στολίση τὴ λιμνογέννητη πατρίδα του.

Γαλέρες φεύγουν καὶ γαλέρες ἔρχονται. Παίρνουν τὸν πλοῦτο μας τὸν ἀδαπάνητο, τὴ δόξα μας τὴν ἀβασίλευτη, τὴ λάμψη, τὴ σοφία, τὰ ἱερά μας. Ἡ Βενετιὰ τὰ δέχεται περίχαρη, στολίζεται καὶ καμαρώνει σάν ξιπασμένη καὶ ἄμυαλη τσιγγάνα. Ζώνεται τὸ σπαθὶ τοῦ Κωνσταντίνου μας, τὸ βλογημένο, πού ἔχει στὸ θηκάρι του τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα, τὴ θάλασσα μὲ τὰ καράβια, τὴ γῆ μὲ τὰ κάστρα της — ἱστορία χρυσόγλυπτη τοῦ ἀπέραντου κράτους μας. Παίρνει τὴν κολυμπήθρα, πού τόσοι βαφτίστηκαν πορφυρογέννητοι, καὶ βαφτίζει μέσα τῶν ἐμπόρων τὰ παιδιὰ. Μὲ τίς χρυσόπορτες τοῦ ναοῦ μας στολίζει τὸν Ἅγιό Πέτρο της, στήνει στοὺς πύργους της τὸ ρολόγι, θαῦμα τοῦ κόσμου, μὲ τοὺς Μάγους, πού χαιρετοῦν ταπεινοὶ τοῦ Χριστοῦ μας τὴ Γέννηση, στήνει στίς πλατεῖες της τ' ἄλογα τ' ἀνεμοπόδαρα, ἀκράτητου λαοῦ συμβολικὴ παράσταση.

Γαλέρες φεύγουν καὶ γαλέρες ἔρχονται. Παίρνουν τὰ πλούτη μας, τὴ δόξα, τὰ ἱερά μας. Ἄλλοῦ τὰ πᾶνε, στὴ Δύση τὴν τρισθάρβαρη νὰ ἡμερέψουν καὶ κείνης τοὺς λαοὺς. Νὰ δοξάσουν καὶ κείνης τὰ χῶματα.

Ἡ Ἅγια—Τράπεζα ὅμως δὲν ἀκολουθεῖ. Ἡ πλάκα ἡ πολύτιμη, πού τὴν ἔστησε ὁ Ἰουστινιανὸς στὴ μέση τοῦ Ναοῦ, λαμπρὸ ζαφείρι στὴ χρυσῇ σφεντόνα του — ἡ πλάκα, πού ἄκουσε τόσα νικητήρια καὶ θυσίασε ἐπάνω της ὁ Φῶτιος, δὲν πάει νὰ κλειστῇ στὰ δολερὰ τείχη, στ' ἄρπαχτικά χέρια τοῦ Ἰννοκέντιου. Ὁχι, δὲν πάει. Ἄνοιξε ἡ καρίνα στὰ δύο καὶ γλίστρησε ἡ Ἅγια—Τράπεζα στὰ νερά τοῦ Μαρμαρᾶ. Ὁ βούρκος ἔφυγε ἀπὸ κοντὰ της, ὅπως φεύγει ἡ ἁμαρτία τὸ

Σταυρὸ κι' ὁ χρυσὸς ἄμμος στρώθηκε, κλίνη πάναγνη ἀπὸ κάτω της. Καὶ τοῦ Θεοῦ τὸ μάτι, τοῦ Δικαιοκρίτη καὶ Παντοδύναμου, στάθηκε ἀπάνω της ἄγρυπνο, ὅπως μάννας μάτι στὴν κούνια τοῦ μονάκριβου παιδιοῦ της...

Καὶ ἀπὸ τότε εἶναι ἐκεῖ καιρὸς διαμάντι, ἥλιος κατάργυρος, νερὸ τρισάγιο. Μύρο ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ βυθὸ καὶ ἀπλώνεται στὸ πρόσωπο τῆς θάλασσας καὶ κάθεται χρῖσμα σωματικό, χρῖσμα ψυχικό, ἔθνικὸ πρῶτ' ἀπ' ὄλα! Ὅπως ἀπὸ τὸ δυσκοπώτερο βγαίνει ἡ σωτηρία τοῦ χριστιανοῦ, θὰ βγῆ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἡ δική μας ἀπολύτρωση. Ἡ χαραυγὴ τοῦ Γένους μας ἐκεῖ θ' ἀνατείλῃ· ναί, ἐκεῖ θ' ἀνατείλῃ. Προβαίνει ὀλοένα ἢ Ἄγια—Τράπεζα καὶ βούλεται νὰ πιάσῃ τὴ στεριά. Ἄργα ἢ γρήγορα θὰ τὴν πιάσῃ τὴ στεριά! Καὶ τότε σὲ ὅλη τὴν Ἑλληνικὴ γῆ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, ἀπὸ νότο σὲ βοριά, χαρούμενος ἥλιος θὰ πυρώσῃ τοὺς δούλους, καμπάνα θὰ σημάνῃ σὲ κάθε μινὰρὲ καὶ τὰ τζαμιὰ θὰ ἠχολογήσουσιν τὴ χριστιανικὴ, τὴν ἔθνικὴ μας λειτουργία. Καὶ τότε πάλι ἢ Χρυσόπορτα θὰ στολίσῃ Ἑλλήνων βασιλιάδων τὰ τρόπαια.

Τότε θὰ πάρουμε καὶ τὰ κουρσεμένα πίσω. Τὰ πλούτη μας, τὶς δόξες καὶ τὰ ἱερά μας. Θὰ πάρουμε τὸ σπαθὶ τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τὴν κολυμπήθρα τοῦ Πορφυρογέννητου, τὶς πόρτες τοῦ Ναοῦ μας, τὸ ρολόγι τῶν Μάγων, τ' ἄλογα τ' ἀράθυμα. Καὶ θὰ μείνῃ πάλι φτωχὴ καὶ ταπεινὴ ψαράδισσα ἢ Βενετία καὶ ἡ Πόλη μας θὰ γίνῃ καύχημα καὶ στύλος τῆς Οἰκουμένης, ὅπως ἦταν πρὶν τὴν μαράνη τοῦ Βενετσάνου τὸ ἀγκάλιασμα καὶ τὸ ἄγριο ποδάρι τοῦ Τούρκου.

Ναί, θὰ ζήσουμε καὶ θὰ θεριέψουμε καὶ θὰ δοξασθοῦμε πάλι. Εἴμαστε ἄνδρες ἐμεῖς· μωρ' εἴμαστε Ἑλληνες!...»

Καὶ ὀρθὸς τῶρα ἔρριξε τὰ μάτια φλογερά στὶς σκοτεινὲς στερεῖς, σὰν προφήτης τοῦ Ἰσραήλ, ὑμνώντας τὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, ὁ ὑποναύκληρος.

Καὶ δὲν ἦταν, ὄχι! ὁ ναύτης ὁ ταπεινός. Ἦταν ὁ Ἑλληνισμὸς ὀλόκληρος, μὲ τὴν ἀκλόνητὴ πίστη στὶς παραδόσεις καὶ στοὺς θρύλους του.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ JAN LIGTHART «Ἐλευθερία καὶ πειθαρχία» κατὰ μετάφρασιν Ι. ΧΡΥΣΑΦΗ

Ἡ ἀγάπη τῆς ἐλευθερίας! Γιὰ νὰ καθήσωμε νὰ καλοσυλλογιστοῦμε λιγάκι αὐτὰ τὰ λόγια. Χιλιάδες χιλιάδων ἀνθρώποι καμαρώνουν γιὰ τὴν ἀγάπη πού ἔχουν γιὰ τὴν ἐλευθερία. Κάθε στιγμή καὶ κάθε ὥρα εἶν' ἔτοιμοι καὶ κουρντισμένοι ν' ἀρχίσουν τὸν ὕμνο τῆς ἐλευθερίας. Ἀνατριχιάζουν καὶ στὸ ἄκουσμά της. Καὶ θὰ γύριζαν ὀρισμαμένως ὀλόκληρο τὸν κόσμο ἀνω κάτω, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ μπορέσουν ν' ἀποχτήσουν καὶ νὰ χαροῦν τὴν ἐλευθερία. Ἔχει λοιπὸν ριζώσει τόσο βαθειὰ ἡ ἐλευθερία στὴν καρδιά τους; Ἡ ἐλευθερία! Ἄχ, ὄχι ἡ ἐλευθερία, ἀλλὰ ἡ δική τους ἡ ἐλευθερία. Αὐτοὺς τοὺς ἐνδιαφέρει νὰ ἔχουν αὐτοὶ δική τους ἐλευθερία κινήσεως κι' οὔτε νοιάστηκαν ποτέ τους ἀν, γι' αὐτὴ τὴ δική τους ἐλευθερία, σκλαβώνονται καὶ χάνουν τὴν ἐλευθερία τους ἄλλοι. Ἡ ἀγάπη τους γιὰ τὴν ἐλευθερία δὲν εἶναι παρὰ ἐγωϊσμός. Δὲν γυρεύουν ἄλλο, παρὰ νὰ μποροῦν νὰ κάνουν αὐτοὶ ὅ,τι τοὺς ἔρθη στὸ κεφάλι τους.

Ξέρετε τί θὰ εἶπῃ ἀληθινὴ ἀγάπη στὴν ἐλευθερία; Θὰ εἶπῃ ν' ἀγαπᾶς τόσο πολὺ τὴν ἐλευθερία, ὥστε ποτέ σου νὰ μὴν ἀνέχεσαι τὴ δουλικὴ ὑποταγὴ τῶν ἄλλων κι' ἡ θεληματικὴ τους δουλοφροσύνη νὰ ξυπνᾷ τὸ θυμὸ μέσα στὴν ψυχὴ σου. Ἀγάπη στὴν ἐλευθερία θὰ εἶπῃ νὰ χαίρεται ἡ ψυχὴ σου τὴν ἐλευθερία τῶν ἄλλων· θὰ εἶπῃ ν' ἀνοίξωμε ὅλα τὰ κλουθιά μας, ἐπειδὴ τὰ ἐλεύθερα πουλιά μᾶς εὐχαριστοῦν περισσότερο ἀπὸ τὰ σκλαβωμένα. Ἐνας Ρωμαῖος ἀριστοκράτης εἶδε μιὰ μέρα ἕναν ἀπὸ τοὺς ἰσκλάβους του νὰ πηγαίνει κοντὰ του καὶ γονατιστός, μὲ σκυφτὸ κεφάλι, νὰ περιμένῃ τίς διαταγὰς τοῦ κυρίου του. Γιὰ μιὰ στιγμή στάθηκε ὁ Ρωμαῖος ἀμίλητος, ἀσάλευτος κι' ἀναποφάσιτος. Γρήγορα ὅμως γύρισε πρὸς τὸν σκλάβον καὶ τοῦ εἶπε:

«Σήκω ἀπάνω καὶ πήγαινε ὅπου θέλεις. Σοῦ χαρίζω τὴν ἐλευθερία σου καὶ σένα καὶ σ' ὅλους τοὺς ἄλλους. Ἀγαπᾶ τόσο πολὺ τὴν ἐλευθερία, πού δὲν μπορῶ νὰ βλέπω καθόλου σκλαβιά». Αὕτῃ εἶναι ἡ γνήσια, ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη τῆς ἐλευθερίας. Νὰ εὐχαριστιέται κανεὶς καὶ ν' ἀπολαμβάνῃ τὴν ἐλευθερία, εἴτε αὐτὸς τὴν χαίρεται εἴτε οἱ ἄλλοι. Νὰ μὴν ἀνέχεται τὴν δουλοφροσύνη οὔτε στὸν ἑαυτό του οὔτε στοὺς ἄλ-

λους. Αυτό είναι αγάπη της ελευθερίας. Δεν το βλέπομε όμως πολύ συχνά στη ζωή των ανθρώπων κι' ούτε και μιά φορά στην παγκόσμια ιστορία. Βρίσκομε σ' αυτήν, δεν υπάρχει αμφιβολία, εκατοντάδες σελίδες, όπου οί λαοί πολεμοῦν και αγωνίζονται για την ελευθερία τους. Πουθενά όμως δε βρίσκει κανείς ούτε ένα παράδειγμα ανθρώπων, πού, από φυσική και ξμφυτη αγάπη στην ελευθερία και γι' αυτήν μονάχα και αποκλειστικά, έχαρισαν ή αναγνώρισαν σε άλλους το δικαίωμα να ζήσουν ελεύθεροι και τους υποχρέωσαν μάλιστα να το κάμουν. Κοιτάχτε λιγάκι τριγύρω σας και πρό πάντων ρίχτε το μάτι σας μέσα σε σας τους ίδιους. Θέλομε βλῆ και παραθέλομε να ἔχωμε ελευθερία, να κάνωμε ανεμπόδιστα ὅ,τι μᾶς ἔρθῃ στο κεφάλι και να γινώμαστε κι' ἀφεντικά τῶν ἄλλων. Γι' αυτό, μᾶ την ἀλήθεια, θά ἔπρεπε να το καλοσυλλογιζώμαστε δύο τρεῖς και δέκα ἀκόμη φορές, προτοῦ το ψάρωμε τόσο ἀπάνω μας για την αγάπη μας στην ελευθερία και να μὴν δίνωμε αὐτὸ τὸ ὠραῖο ὄνομα στην ἀκατανίκητη ἐπιθυμία μας να κάμωμε ὅ,τι μᾶς ἀρέσει, δηλαδή στο κοινότατο και χειρότερο εἶδος τοῦ ἔγωϊσμοῦ.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ JAN LIGHTHART «Ἐλευθερία και πειθαρχία» κατὰ μετάφρασιν I. ΧΡΥΣΑΦΗ

Ἄς μὴ μᾶς φαίνεται καθόλου παράξενο, ὅτι ἡ αγάπη της ελευθερίας ζευγαρώνεται τόσο συχνά με τὸ φρεσποτισμό. Ἄν εἶχαμε στ' ἀλήθεια ἀποχτήσῃ την ὀλόκληρη και τέλεια ελευθερία, τότε καμμιά ἀπὸ ὅλες τις κακές δυνάμεις, πού την ἀντιμάχονται, δὲ θά μπορούσε να κατορθώσῃ να ζυγώσῃ κοντά μας. Ὅταν ἀπ' ὅλες τις μεριές σκοντάθωμε ἐπάνω στις ἀξιώσεις και στις ἐπιθυμίες τῶν ἄλλων, πού δὲ μπορούμε παρά να συμμορφωθοῦμε και να τις ἱκανοποιήσωμε, καταντᾶ ἡ ελευθερία μας τόσο ἀμποδεμένη, ὥστε ἀναγκαζόμαστε να θεωρήσουμε αὐτὲς τις ξένες ἐπιθυμίες και τις ἀξιώσεις για ἐμπόδια, πού μπαίνουν μέσα στα πόδια μας και μᾶς κόβουν τὸ δρόμο. Κι' ἔτσι γινώμαστε φανατικοί για την ελευθερία μας. Κι' ἀκριβῶς, ἐπειδὴ γινώμαστε φανατικοί, κατανοῦμε οἱ χειρότεροι τύρανοι. Ὁ νοῦς και ὁ λογισμὸς μας,

άλλην έννοιαι δέν έχει, παρά πώς θά φέρη από κάτω όλους εκείνους, πού μᾶς τριγυρίζουν κι' έπηρεάζουν όπωσδήποτε τήν έλευθερία μας. Γι' αυτό λοιπόν άκριβώς ἄξ μὴ μᾶς φαίνεται διόλου παράξενο, τὸ ὅτι κάνομε κι' εμεῖς τὸ ἀνάποδο καί, γιά νά προστατεύσωμε αὐτὴ τήν έλευθερία τὴ δική μας, βάζομε κάτω ἀπὸ τὸ δικό μας τὸν ζυγὸ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο περιβάλλον μας. Ἀπὸ αὐτὰ λοιπόν μποροῦμε νά συμπεράνωμε πὼς δέν ὑπάρχει καμμιά ἀληθινὴ ἀγάπη στὴν έλευθερία, πού νά ξέρη νά ξεχωρίσῃ καί νά σεβαστῆ τὰ ὅρια τὰ δικαίτης, καί ἀκριβῶς μ' αὐτὸν τὸν αὐτοπεριορισμὸν νά φανερώνη τὴ γνησιότητά της. Ἄν ἡ ἀγάπη στὴν έλευθερία δὲ θέλῃ νά μπῆ στὴν ἴδια θέση μὲ τὴν πιὸ ἐγωϊστικὴ ἀλαζονεία καί τὴν ἀστόχαστη περηφάνεια, τότε ὀφείλει ν' ἀναγνωρίσῃ καί τῶν ἄλλων τὸ δίκαιο καί νά συγκρατιέται ἀπὸ ἓνα εὐγενικὸ συναίσθημα δικαιοσύνης. Ἡ ἀληθινὴ έλευθεροφροσύνη ὑποτάζεται πάντοτε θεληματικὰ στὴ δικαιοσύνη. ὅλα τὰ ἄλλα δέν εἶναι παρά ὑποκρισία καί ψέμμα, ἓνας κρυμμένος καί μουλωχτὸς ἐγωϊσμὸς καί πολλές φορές σωστὴ τυραννία.

Ἀφοῦ λοιπόν ὑπάρχει τόσο μεγάλος κίνδυνος μὲ τὴν μάσκα τῆς έλευθερίας νά παραστρατήσωμε καί νά κακομεταχειρισθοῦμε τόσο πολὺ τὸ δίκιο, δέν εἶναι ἀνάγκη νά μᾶς τὸ εἰπῆ κανεὶς, γιατί φωνάζει μονάχο του, πὼς στὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν καί προπάντων στὴν καλλιέργεια τῆς ἀγάπης στὴν έλευθερία, πρέπει νάχωμε πάντα τὸ νοῦ μας, ἀδιάκοπα καί μὲ τὸ σοβαρῶτερο τρόπο νά χαράξωμε τὰ ὅρια τῆς έλευθερίας, δηλαδὴ νά τὴν περιορίσωμε. Αὐτὸ ἴσως νά χτυπᾷ παράξενα στὸ αὐτί. Ἐκεῖνος ὅμως πού ἔχει σκοπὸ νά καλλιεργήσῃ σὲ παιδιὰ καί σὲ ἀνθρώπους τὴν ἀγάπη στὴν έλευθερία, ἔχει χρέος πρῶτ' ἀπ' ὅλα νά τοὺς μάθῃ νά προσέχουν πολὺ τίς μικροεπιθυμίες τῶν ἄλλων καί μ' αὐτὸν τὸν τρόπον νά βάλλουν καί λίγο χαλινάρι στὴ δική τους έλευθερία. Ἄν θέλωμεν ἡ έλευθερία νά μὴ χάσῃ τὴν εὐγένειά της καί νά μὴ ξεπέσῃ, πρέπει νά τὴν κρατᾷ πάντα ἀπὸ τὸ χέρι καί νά τὴν ὀδηγῆ, καθὼς καί νά τὴν ἐξευγενίσει ἀδιάκοπα ἡ αὐτοκυριαρχία ἐκείνη, πού ξέρει νά ὑποτάξῃ τίς δικές μας τίς ἐπιθυμίες καί τίς κλίσεις στὸ δίκιο τῶν ἄλλων. Ἄγάπη στὴν έλευθερία δὲ μπορεῖ νά σταθῆ δίπλα στὸν καθαρὸ ἐγωϊσμό, οὔτε σ' ἓνα ἐλαττωματικὸ καί λιγοστὰ ἀνεπτυγμένο συναίσθημα δικαιοσύνης, πού δὲ μπορεῖ νά δώσῃ στὸν πλη-

σίον, ὅ,τι ἀνήκει στὸν πλησίον. Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἔχομε ἓνα κοινὸ χαρακτηριστικόν: νὰ βρίσκωμε ὄλα τὰ θαυμάσια πράγματα θαυμάσια, ὅταν μπορούμε νὰ τὰ χρησιμοποιοῦσωμε πρὸς ὄφελος δικό μας, ἢ γιὰ εὐχαρίστηση δικῆ μας. Ἡ ἐλευθερία εἶναι θαυμάσιο πρᾶγμα, ὅταν πρόκειται γιὰ μᾶς. Μόλις ὅμως παρουσιαστοῦν κι' ἄλλοι, πού θέλουν νὰ τὴν χαροῦν κι' αὐτοί, ἢ θαυμασιότης τῆς χάνεται στὴ στιγμή καὶ μάλιστα ὅταν ἡ ἱστορία αὐτὴ ἀπαιτῆ καὶ κάποια μικροθυσία ἀπὸ λόγου μας. Ἐν τούτοις, μόνον ὅταν ἀναγνωρίζωμε γιὰ τὸν πλησίον ὅ,τι ἀνήκει στὸν πλησίον, χωρὶς νὰ ψιλοκοσκινίζωμε μὴ τυχὸν ἀνήκει σὲ μᾶς, τότε καὶ μόνον τότε φανερώνεται ἡ ἐλευθεροφροσύνη ἡγιόμοφεγγη καὶ σ' ὄλη τῆς τῆ μεγαλοπρέπεια. "Ὅταν λοιπὸν ἀγωνιζώμαστε γιὰ νὰ ἐξασφαλίσωμε τὴν ἐλευθερία στὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ καὶ πολεμᾶμε, ἀνατρέφοντάς το, νὰ καλλιεργήσωμε στὴν ψυχὴ του τὴν ἀγάπη στὴν Ἐλευθερία, δὲν πρέπει οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ ξεχνᾶμε, πὼς ἐλευθερία δὲ θὰ εἶπῃ ἀπολυσόνα οὔτε κατάχρησις δικαιωμάτων, οὔτε ἔλλειψις κάθε περιορισμοῦ, παρὰ τὸ ἐναντίον νὰ θυμούμαστε πάντα, πὼς ἡ ἐλευθερία ἀκριβῶς στὸν περιορισμὸ δείχνει τὴν ἀληθινὴ τῆς οὐσία. Μέσα σὲ τόσα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων δὲν μπορεῖ ποτὲ ἓνα μοναχὸ ἄτομο νὰ ἔχη ὄλον τὸν κόσμον στὴ διάθεσή του. Ἐλευθερία γιὰ ὄλους θὰ εἶπῃ περιορισμὸς τοῦ καθενός. Ἐπομένως ἐκεῖνος, πού, ἀραδιάζοντας τὶς ἀξιώσεις του γιὰ τὴν ἐλευθερία, δὲν λογαριάζει μαζὶ καὶ τὴν ἐλευθερία τῶν ἄλλων, ἀπέχει σταθμοὺς καὶ παρασάγγες ἀπὸ κάθε λογῆς ἀληθινῆ ἀγάπης τῆς ἐλευθερίας.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ)

Ἐμμετρος μετάφρ. ΣΩΤ. ΣΚΙΠΗ

Εὐκόλο πρᾶγμα νὰ ριχθῆ κανεὶς στὴν κακωσύνη, πού ὁ δρόμος, ὅπου φέρνει ἐκεῖ εἶν' ἴσος καὶ κοντὰ μας. "Ὅμως τῆς Ἀρετῆς οἱ Θεοὶ τὸν ἔβρεξαν μὲ ἰδρωτὰ, καὶ στὴν ἀρχὴ νὰι μακρυνός, τραχὺς καὶ μπερδεμένος· μὰ στὴν κορφή του ἂν ρθῆ κανεὶς, χάνεται ἡ δυσκολία καὶ γίνεται ἴσος κι' ὁμαλὸς ἐκεῖθε πιά καὶ πέρα.

Θεοὶ καὶ ἄνθρωποι ἐχθρεύονται τοὺς ἀνεργούς, πού μοιάζουν ἀγριομελίτσια καὶ χωρὶς ἀγκύλι εἶναι καὶ δίχως δουλειὰ καμμιά κι' ἀρπάχνουνε τῶν μελιτσιῶν τοὺς κόπους. Μὰ ἐσὺ προτίμα ὠφέλιμα νὰ ἐργάζεσαι, γιὰ νὰ ἴναι πάντα τ' ἀμπάρια σου μεστὰ, σὰν εἶν' ἡ ἐποχὴ τους.

Στὴ φτώχεια ἢ δειλία σ' ὀδηγᾷ κι' ἡ τόλμη βίος σοῦ φέρνει, μὰ πλούτη θεοχάριστα κι' ὄχι ἀρπαγμένα ἀξίζουσιν. Γιατ' ὅποιος πῆρε μὲ τὴν βιά μεγάλο βίος, ἢ κι' ὅποιος μὲ τὶς κουβέντες ἔγδυσε τὸν ἄλλο, — ὅπως συμβαίνει πολλές φορές, πού ἡ πιθυμιά τὸ νοῦ τότε θολώνει κι' ἀπ' τοὺς θνητοὺς τὴ συστολὴ διώχνει ἢ ξετσιπωσύνη — συντρίβεται ἀπὸ τοὺς θεοὺς, σβύνεται κι' ἡ γενιά του καὶ τ' ἀγαθὰ του ἀνώφελα λίγον καιρὸ βραστοῦνε.

*Ακριβομέτρα ὅ,τι δεχτῆς ἀπὸ τὸ γείτονά σου καὶ ξαναγύρισέ του τ' ὅμοιο καὶ παραπάνου, χρειὰ μιὰ μέρα ἂν σοῦ δοθῆ, νὰ βρῆς γοργὴ βοήθεια.

Φεῦγε τὰ κέρδη τᾶνομα, πού μὲ φωτιὰν εἶν' ὅμοια.

Στὸ λιγοστὸ τὸ λιγοστὸ συχνὰ σὰν τὸ προσθέτης, σὲ καιρὸ λίγο θὰ βρεθῆς μὲ βίος πολὺ μεγάλο· γιὰτ' ὅποιος βάνει στὸ ἔχει του, τὴν πείνα τὴν ξεφεύγει.

Φίλο σου μὲ τ' ἀδέρφι σου μὴν κάνης ἴσα κι' ὅμοια· μ' ἂν σοῦ συμβῆ, μὴν ἀδικῆς πρῶτος τὸν ἀδελφό σου. Μὴν ἀραδιάζης ψέμματα μόνο γιὰ τὴν κουβέντα.

*Ἄν σὲ πληγώσῃ φίλος σου μὲ λόγος τοῦ ἢ μὲ πράξη κι' ἂν μεταγινώσῃ κι' ἔρθῃ νὰ σοῦ μιλήσῃ, δέξου τον. Τί λυπηρὸ ἴναι πάντα ἀπὸ ἓνα φίλο σ' ἄλλονε κανένας νὰ πηγαίνη!

Τῶν κακῶν σύντροφος νὰ μὴν εἶσαι ἢ ραδιοῦργος τῶν καλῶν· τὴν ψυχοβλάπτρα φτώχεια μὴν περιπαίξῃς κανενός, κ' εἶναι ἀπ' τοὺς θεοὺς δοσμένη.

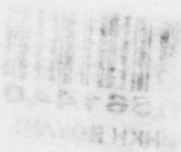
*Απόφυγε φήμη κακὴ νὰ βγάλῃς στοὺς ἀνθρώπους.

*Ἡ φήμη εἶν' ἐπικίνδυνη. Εὐκόλα τὴν κερδίζεις, μὲ κόπο τὴν φορτώνεσαι, μὰ δύσκολα σ' ἀφήνει.

*Ἡ φήμη, πού ἀναρίθμητοι λαοὶ τὴ διασκορπίζουν δὲ χάνεται, γιὰτὶ κι' αὐτὴ κάποια Θεὰ θεὰ νὰ ἴναι...

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
1. 'Ο Ύμνος τῆς Σιθιτανίδειου Σχολῆς, Ν. Ἀποστολοπούλου	3
2. Βασίλειος Σιθιτανίδης	5
3. Κλεάνθης ὁ Φρεάντλης, Λ. Μελᾶ	7
4. 'Ο μέγιστος τῶν ρητόρων, Λ. Μελᾶ	8
5. 'Ο περὶ Ἡρακλέους μῦθος τοῦ Προδίκου (μετ. Π. Παπαδέα)	10
6. 'Ο ἄσωτος υἱός, Μητροπολίτου Παντελεήμονος Φωστήνη	12
7. Στὴ Νεολαία (ποίημα), Ἀ. Προβελεγγίου	16
8. Ἐργασία, Ε. Δενδρινοῦ	17
9. Τὸ τραγοῦδι τῆς δουλειᾶς (ποίημα), Στρ. Μυριθήλη	20
10. Ἡ ἔργασία τοῦ Ἀμερικανοῦ, Α. Α. Ἀντωνάκκη	21
11. Τὸ σταμνὶ τῆς ζωῆς (ποίημα), Ι. Πολέμη	22
12. Ἐρμηνεία τοῦ ποιήματος «Τὸ σταμνὶ τῆς ζωῆς» (ὑπὸ Γρ. Ξενοπούλου)	23
13. Ἡ κτίσις τῆς Μασσαλίας, Ἀδ. Ἀδαμαντίου	25
14. Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι, Ἀρ. Κουρτίδου	29
15. Ύμνος τῶν προγόνων (ποίημα), Γ. Δροσίνη	32
16. Πλάτωνος Κρίτων, ἐπιλογή καὶ μετάφρασις Π. Παπαδέα	32
17. 'Ο ἄνθρωπος, Π. Παπαδέα	35
18. Ἡ λειτουργία τῆς Ἁγίας Λαύρας (ποίημα), Ἀχ. Παράσχου	37
19. Ἡ ἔξοδος, Ἰ. Βλαχογιάννη	38
20. Εἰς τοὺς Φιλέλληνας (ποίημα), Γ. Σουρῆ	40
21. Ύμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, Διονυσίου Σολωμοῦ	40
22. Ἐπιστολὴ πρὸς Ὀδυσσέα Ἀνδρουτσον, Ἀδ. Κοραῆ	42
23. Πρὸς τοὺς νέους τῆς Ἑλλάδος, Ἀδ. Κοραῆ	45
24. 'Ο Γέρος, Παύλου Νιρβᾶνα	49
25. Στὴν Πατρίδα (ποίημα), Λ. Μαθίλη	51
26. 'Ο αἰχμάλωτος, Ν. Καρβούνη	52
27. Νᾶ ἤμην πλοῦσις, Ι. Κονδυλάκη	55
28. 'Ο πλοῦτος καὶ ἡ εὐτυχία, Γρ. Ξενοπούλου	57
29. 'Ο ὠραϊότερος ἑορτασμός, Ἀ. Γεωργιάδου	61
30. Ἡ ἀγάπη, Νικηφόρου Θεοτόκη	63
31. Εἰς τὴν Σταύρωσιν τοῦ Σωτῆρος, Ἠλίᾶ Μηνιάτη	65
32. Ἡ Ἀθήνα, Γιάννη Ψυχάρη	67
33. 'Ο Ἐκδικητής, Ἀνδρ. Καρκαβίτσα	69
34. Τί εἶναι Ἐλευθερία, J. Ligthart, μετάφρ. Ἰ. Χρυσάφη	73
35. Δὲν ὑπάρχει Ἐλευθερία, χωρὶς ὑποχρεώσεις J. Ligthart, μετάφρασις Ἰ. Χρυσάφη	74
36. Ἡοίδου «Ἔργα καὶ ἡμέραι» (ἀποσπάσματα κατ' ἔμμετρον μετάφρασιν Σωτ. Σκίπη)	76

0020561440

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

